

VAASAN YLIOPISTO
FILOSOFINEN TIEDEKUNTA

Sanna Komsu

ALUEELLINEN ERIYTYMINEN VAASASSA

Hyvä- ja huono-osaisuuden jakautuminen kaupungin alueella

Aluetieteen
pro gradu -tutkielma

VAASA 2016

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
KUVALUETTELO	3
TIIVISTELMÄ	5
1. JOHDANTO	7
1.1. Vaasa pähkinänkuoressa	10
1.2. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	13
2. ALUEELLINEN ERIITYMINEN	16
2.1. Keskeiset käsitteet	17
2.1.1. Alueellinen eriytyminen ja segregaatio	17
2.1.2. Hyvä- ja huono-osaisuus	20
2.2. Inhimilliset tekijät alueellisen eriytymisen taustalla	21
2.3. Alueellisen eriytymisen prosessi ja vaikutukset	24
3. TUTKIMUSMENETELMÄT JA -AINEISTOT	28
4. TUTKIMUSKOHTENA VAASA	32
4.1. Kaupunginosien ominaispiirteet	32
4.1.1. Keskusta	33
4.1.2. Vöyrinkaupunki	36
4.1.3. Vaskiluoto	39
4.1.4. Palosaari	41
4.1.5. Gerby	43
4.1.6. Kotiranta	45
4.1.7. Huutoniemi	47
4.1.8. Ristinummi	49
4.1.9. Höstvesi	52
4.1.10. Suvilahti	53
4.1.11. Sundom	55

4.1.12. Vähäkyrö	57
4.2. Tutkimusalueiden väestö	58
4.3. Alueiden demografiset piirteet	60
4.4. Kaupunginosien sosio-ekonomiset profiilit	64
4.4.1. Tilastoalueiden koulutustaso	64
4.4.2. Tilastoalueiden tulotaso	66
4.4.3. Tilastoalueiden työttömyysaste	68
4.5. Kieliryhmät kaupungin alueella	69
5. YHTEENVETO JA POHDINTA	72
LÄHDELUETTELO	76
LIITTEET	84
LIITE 1. Kaupungin rakennuskanta	84
LIITE 2. Maankäytön muodot kaupungin alueella	85
LIITE 3. Tilastoalueiden väkiluku vuonna 2015	86
LIITE 4. Väkiluvun muutos 2002–2015	87
LIITE 5. Tilastoalueiden demografinen rakenne	88
LIITE 6. Opiskelijoiden osuus työvoimasta	112
LIITE 7. Työvoiman koulutustaso	114
LIITE 8. Keskitulot (€) tilastoalueilla	116
LIITE 9. Työttömien osuus työvoimasta	118
LIITE 10. Tilastoalueiden kielijakauma	120

KUVALUETTELO

Kuva 1. Vaasan kaupungin tilastolliset suuralueet kartalla esitettynä	33
Kuva 2. Keskustan tilastoalueet	34
Kuva 3. Vöyrinkaupungin tilastoalueet	36
Kuva 4. Vaskiluodon tilastoalueet	40
Kuva 5. Palosaaren tilastoalueet	42
Kuva 6. Gerbyn tilastoalueet	44
Kuva 7. Kotirannan tilastoalueet	46
Kuva 8. Huutoniemen tilastoalueet	48
Kuva 9. Ristinummen tilastoalueet	51
Kuva 10. Höstveden tilastoalueet	53
Kuva 11. Suvilahden tilastoalueet	54
Kuva 12. Sundomin tilastoalueet	56
Kuva 13. Vähänkyrön tilastoalueet	58

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta****Tekijä:**

Sanna Komsu

Pro gradu -tutkielma:

Alueellinen eriytyminen Vaasassa: Hyvä- ja huono-osaisuuden jakautuminen kaupungin alueella

Tutkinto:

Hallintotieteiden maisteri

Oppiaine:

Aluetiede

Työn ohjaaja:

Ilkka Luoto

Valmistumisvuosi:

2016

Sivumäärä: 122

TIIVISTELMÄ:

Alueellinen eriytyminen, eli kaupungin sisäisen rakenteen erilaistuminen ja erilaisten väestöryhmien epätasainen alueellinen sijoittuminen on osa nykypäivän kaupunkien todellisuutta. Kaupunkien alueellisen eriytymisen seurauksena tietyntyyppiset väestöpiirteet ovat alueesta riippuen joko yli- tai aliedustettuina, ja ilmiö on johtanut maailmalla erilaisten yhteiskunnallisten ja sosiaalisten ongelmien, kuten köyhyyden, työttömyyden ja rikollisuuden, kasautumiseen yksittäisille alueille kaupungin sisällä. Parina viime vuosikymmenenä myös Suomen suurimmilla kaupunkiseuduilla on havaittu köyhyyden sekä maahanmuuttajataustaisen väestön kasautumista omille alueilleen. Lisäksi alueiden väliset tulo- ja koulutuserot ovat kasvaneet. Myös Vaasan kaupungissa on selvästi tunnistettavissa toisistaan eroavia ja yksittäisten väestöpiirteiden leimaamia alueita, mutta kaupungissa esiintyvää alueellista eriytymistä ei ole vielä tutkittu. Tämän tutkimuksen tarkoituksena onkin selvittää alueellisen eriytymisen tilannetta Vaasan kaupungissa ja saada käsitys siitä, miten kaupunki on alueellisesti eriytynyt ja ovatko jotkin väestöpiirteet, etenkin hyvä- ja huono-osaisuus, keskittyneet kaupungissa omille alueilleen.

Alueellisesti eriytyneessä kaupungissa erilaiset väestöryhmät asuvat selkeästi erillään toisistaan. Ilmiön taustalla vaikuttavat monet yhteiskunnassa eriarvoisuutta luovat tekijät, alueiden erilaiset roolit sekä tarkoituksellisesti luotujen erilaisten alueiden olemassaolo, mutta yksinkertaisimmillaan alueellista eriytymistä syntyy, kun erilaiset asukkaat etsivät omaa paikkaansa kaupungin erilaisten alueiden joukosta. Erilaiset väestöpiirteet ja asuinalueiden yksilölliset ominaisuudet kietoutuvat yhteen vaikuttaen hyvinvoinnin jakautumiseen kaupungin alueella. Tästä johtuen Vaasassa vallitsevaa alueellisen eriytymisen tilannetta selvitetään sekä aluemaantieteellisen kuvailun että kaupungin väestöstä saatavan tilastotiedon avulla. Kaupungin eri alueiden väestöpiirteitä selvitetään väestön demografisia, sosio-ekonomisia ja etnisiä ominaisuuksia kuvaavan tilastotiedon avulla. Pelkät tilastot eivät kuitenkaan voi paljasta koko totuutta alueilla vallitsevasta todellisuudesta, ja siksi kaupungin sisäisiä alueita tarkastellaan myös laadullisesti. Paikallisten piirteiden ja ilmiöiden ymmärtäminen auttaa tutkittavilla alueilla vallitsevan todellisuuden hahmottamisessa ja ymmärtämisessä, tilastojen kertoessa erilaisten väestöpiirteiden keskittymisestä.

Tutkimuksen perusteella Vaasan kaupunki on sekä rakenteellisilta että väestöllisiltä ominaisuuksiltaan alueellisesti eriytynyt, mutta alueelliset erot eivät ole kärjistyneet äärimilleen. Vielä tällä hetkellä kaupungista ei löydy alueita, joiden väestöpiirteet olisivat selvästi täysin yksipuoliset. Kaupungin alueella on kuitenkin havaittavissa sekä hyvä- että huono-osaisuuteen liittyvien väestöpiirteiden alueellista keskittymistä. Alueet ovat keskenään erilaisia myös demografisten piirteidensä sekä väestönsä äidinkielen suhteen. Rakenteellisilta ominaisuuksiltaan suurimmat alueiden väliset erot vallitsevat eri asuinalueiden rakennuskannassa ja sitä kautta etenkin alueiden luonteessa ja imagossa. Asuinalueiden imago selittääkin parhaiten myös alueiden väestöpiirteissä ilmeneviä eroja. Heikoimmat väestöpiirteet ovat keskittyneet kaupungin luonteeltaan heikoimmille alueille, ja päinvastoin. Alueellinen eriytyminen ja alueellisten erojen olemassaolo ovat siis huomionarvoisia ilmiöitä Vaasan kaupungissa. Alueellisten erojen lisääntyessä ja kärjistyessä erilaiset ongelmat todennäköisimmin kasautuvat yksittäisille alueille, johtuen epätasapainoiseen kaupunkirakenteeseen, jonka vaikutukset voivat näkyä koko kaupungin hyvinvoinnissa.

AVAINSANAT: Vaasan kaupunki, alueellinen eriytyminen, segregaatio

1. JOHDANTO

Jokainen osaa nimetä omassa kotikaupungissaan ne kaupunginosat, joihin ei mielellään muuttaisi asumaan; kaupunginosat, joiden imago on huono, jotka nähdään levottomina ja turvattomina paikkoina tai jotka jo yleisilmeensä perusteella kehottavat karttamaan itseään. Moni osaa nimetä myös itselleen vieraampien kaupunkien huonot alueet, ne joihin liitetään mielikuvia huono-osaisuudesta, köyhyydestä ja kasautuvista ongelmista. Vastaavasti kussakin kaupungissa tuntuu olevan tunnistettavissa aina myös varakkaan väestön asuinalue, samoin kuin esimerkiksi asuinalue, joka on lapsiperheiden suosiossa. Tämä on aivan luonnollinen asia. Kaupungit koostuvat erilaisista alueista, joilla asuu erilaisia ihmisiä. Toisin sanoen, kaupungit ovat alueellisesti eriytyneitä.

Kaupungin sisäisten alueellisten erojen kasvaessa ja alueellisen eriytymisen kärjistyessä kaupunkirakenne jakautuu entistä selvemmin ikään kuin hyviin ja huonoihin alueisiin. Maailman suurkaupungeissa, kuten Intian hökkelikyylissä ja Brasilian faveloissa, alueellisten erojen kärjistymisen voi nähdä edenneen äärimmilleen. Yhdysvaltojen huono-osaisia, pääosin mustan väestön asuttamia naapurustoja pidetään sen sijaan länsimaisena esimerkkinä slummiutumuksesta ja voimakkaasti eriytyneistä kaupunkiseuduista. Ghettoiksi kutsutuista naapurustoista on muotoutunut heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa olevien kaupunkilaisten asuinpaikkoja, joita leimaavat kehnot asuinolot ja rapistunut yleisilme. Näille alueille on keskittynyt työttömyyttä, rikollisuutta, erilaisia sosiaalisia ongelmia sekä sukupolvelta toiselle periytyvää köyhyyttä. Näiden heikkojen naapurustojen nähdään kasautuvien ongelmiansa vuoksi heikentävän asukkaidensa elämänmahdollisuuksia, lisäävän huono-osaisuutta ja tukevan kaupunkilaisten eriarvoistumista. Useinkaan heikommassa asemassa olevat kaupunkilaiset eivät voi valita asuinpaikakseen muuta kuin juuri kaupungin köyhimpiä alueita heikkojen taloudellisten ja jopa henkisten resurssiensa vuoksi, ja näin tietyntylaiset väestöpiirteet lähtevät kasautumaan yksittäisille alueille. Alueelliset olosuhteet ja rakenteet kietoutuvat yhteen asukkaidensa ominaispiirteiden ja hyvinvoinnin kanssa. (Bernelius 2013: 13–14; Dhalman 2011: 10.)

Euroopan suurimmissa kaupungeissa väestön alueellinen eriytyminen on usein Yhdysvaltoja lievempää, sillä Eurooppaan ja Pohjoismaihin muotoutuneiden hyvinvointiyh-

teiskuntamallien, yhdyskuntasuunnittelun ja paikallishallinnon vahvojen vaikutusmahdollisuuksien on havaittu suhteellisen onnistuneesti suojaavan kansalaisia eriarvoistumiselta ja estävän siten alueellisten erojen kärjistymistä. Sanotaankin, että kaikki maailman kaupungit eriytyvät, mutta eriytymisen tapa ja muodot vaihtelevat yhteiskuntajärjestelmän mukaan (Vaattovaara & Korteinen 2002: 275; Häussermann & Haila 2005: 53–57; Bernelius 2013: 13–14; Dhalman 2011: 10.) Kaupungin sisäisen eriytymisen luonne ja laajuus vaihtelevatkin huomattavasti eri alueilla ja eri kaupungeissa, ja Suomessa esiintyvä alueellinen eriytyminen on vielä kansainvälisesti vertaillen melko mallista (Andersen & Clark 2003: 99; Dhalman 2011: 10; Bernelius 2013: 13–14, 27–28).

Suomessa paikallishallinnon rooli alueellisten elinolojen järjestämisessä ja kaupunkirakenteen muovaamisessa on suuri. Koska kaupungit päättävät valtion tasolta tulevan tuen ja toimintakehysten puitteissa muun muassa alueensa terveystalvasta, julkisesta liikenteestä, asuntotuotannosta ja maankäytön sääntelystä, ne voivat siten vaikuttaa vahvasti asukkaidensa elinolosuhteisiin ja alueelliseen hyvinvointiin. (Le Galés 2005: 236–245.) Etenkin asuntopolitiikka ja julkisen asuntotuotannon määrä, laatu ja sijainti ovat olleet merkittäviä tekijöitä suomalaisten kaupunkien alueellisen todellisuuden muokkajina ja alueellista eriytymistä ehkäisevinä tekijöinä, sillä asuntomarkkinoiden sääntely on tavanomaisesti johtanut maailmalla köyhyyden alueelliseen keskittymiseen eli alueellisen eriytymisen kärjistymiseen. Suomessa harjoitetulla sosiaalisen sekoittamisen politiikalla on rakennettu monipuolisen asuntorakenteen omaavia asuinalueita, joilta löytyy sekä omistus- että vuokra-asuntoja, ja siten asuinalueiden väestörakenne on luonnostaan muotoutunut monipuoliseksi. Tällöin yksittäiset väestöpiirteet eivät ole lähteneet keskittymään omille alueilleen ja alueellisten erojen kärjistymisen on pystytty välttämään. (Vilkama 2006: 16; Vilkama 2011: 92.)

Sosiaalisen sekoittamisen politiikka ei ole kuitenkaan pystynyt täysin poistamaan alueellisen eriytymisen esiintymistä suomalaisissa kaupungeissa, vaan se on sen sijaan johtanut huono-osaisuuden hajaantumiseen pienille, pistemäisille alueille tai yksittäisiin kiinteistöihin, köyhyytaskuihin (Vaattovaara 1998; Vilkama 2006: 4–5). Koska Suomessakin omaksutaan nykypäivänä yhä enemmän avoimille markkinoille ominaisia toimintamuotoja, saatetaan tulevaisuudessa menettää osa siitä voimasta, jonka avulla

väestön laaja tukeminen sekä epätasa-arvoisuuden ja alueellisen eriytymisen ehkäiseminen on yhteiskunnassa ollut mahdollista. (Musterd & Ostendorf 2005: 174, 187.) Parina viime vuosikymmenenä onkin etenkin maamme suurimmilla kaupunkiseuduilla havaittu köyhyyden ja maahanmuuttajataustaisen väestön kasautumista tietyille alueille kaupungin sisällä. Lisäksi alueiden väliset tulo- ja koulutuserot ovat kasvaneet. (Vaattovaara 1998: 12; Bernelius 2013: 16.) Kaupunkien eri alueiden väliset erot ovat mitä todennäköisimmin tulevaisuudessa myös Suomen kaupungeissa yhä kärjistyneempiä. Asuinalueet leimautuvat entistä enemmän tietynlaisten väestöpiirteiden mukaan.

Monissa kaupungeissa on havahduttu alueellisen eriytymisen olemassaoloon ja ilmiön vaikutuksiin kaupunkialueilla. Alueellinen eriytyminen vaikuttaa kaupungin asukkaiden hyvinvointiin, se saattaa johtaa erilaisten ongelmien kärjistymiseen ja kasautumiseen tietyille alueille, ja sen vuoksi eriytymisellä on myös huomattavaa aluetaloudellista merkitystä. Alueellinen eriytyminen heikentää niin ihmisten kuin alueidenkin hyvinvointia. Alueellisen eriytymisen nähdään olevan yhteydessä alueilla vallitseviin rakenteellisiin ominaisuuksiin, ja monet kaupungit ovatkin ryhtyneet harjoittamaan alueellista eriytymistä estävää ja vähentävää politiikkaa kohentamalla heikoimmin pärjäävien asuinalueiden infrastruktuuria ja palveluita. Kaupunkirakenteen eriytymisen taustalla vaikuttavat kuitenkin usein laajemmat eriarvoistumista luovat yhteiskunnalliset tekijät, joten ongelmaan puuttuminen ei ole täysin vaivatonta. Asuinalueiden kunnostustoimenpiteisiin tähtäävät projektit eivät ole siten useimmiten tavoittaneet kaikkein heikoimmassa asemassa olevia yksilöitä vaan johtaneet useissa Euroopan kaupungeissa asuinalueiden keskiloikkaistumiseen ja siirtäneet ongelmat toisaalle. (Simon 2005: 211–220.) Ilmiön huomioiminen ja tiedostaminen paikallisesti nähdään kuitenkin tärkeänä, jotta ongelmien kärjistyminen ja kasautuminen yksittäisille alueille voidaan estää, ja siten taata kaikkien kaupunkilaisten hyvinvointia tukeva tasapuolinen kaupunkirakenne.

Alueellinen eriytyminen on monitasoinen ongelma nykypäivän kaupungeissa. Myös Vaasan kaupungissa on selvästi tunnistettavissa erilaisen statuksen ja imagon omaavia alueita, mutta kaupungin alueellista eriytymistä ei ole vielä tutkittu, ja siksi ilmiön tarkasteleminen on Vaasan osalta perusteltua ja ajankohtaista. On vaikea sanoa, voidaanko Vaasan kohdalla puhua vielä huono-osaisuuden radikaalista kasautumisesta tai onko

alueellisella eriytymisellä kaupungissa yhteiskunnallisesti merkittäviä vaikutuksia tai vaikutusta kaupungin asukkaiden elämänmahdollisuuksiin, mutta viimeaikojen vilkas yt-neuvottelubuumi kaupungin suurimmissa yrityksissä ja esimerkiksi maahanmuuttajien lisääntyvä määrä luovat pohjaa kaupungin eriarvoistumisen kasvulle. Eriytynyt kaupunkirakenne on uhka kaupungin sosiaaliselle yhtenäisyydelle ja taloudelliselle toimintakyvylle. Huono-osaisuuden kasautuessa saattavat heikot alueet heikentää asukkaidensa hyvinvointia ja edesauttaa syrjäytymistä yhteiskunnasta. Lisäksi alueellinen eriytyminen vaikuttaa mitä todennäköisimmin tulevaisuuden muuttoliikkeeseen, ja tietyt väestöpiirteet saattavat tulevaisuudessa keskittyä vahvasti omille alueilleen valikoivan muuttoliikkeen vuoksi. Alueellisten erojen tiedostaminen ja huomioiminen on nykymaailmassa merkityksellistä, jotta tilanteeseen voidaan puuttua hyvissä ajoin ilman ongelmien kärjistymistä ja kasautumista.

1.1. Vaasa pähkinänkuoressa

Kaupungissa vallitsevat elinolosuhteet ja rakenteet syntyvät monen eri tekijän summana, ja jokainen kaupunki on aina omanlaisensa kokonaisuus, yksilöllisen historiansa aikana syntyneiden rakenteellisten kerrostumien muodostama lopputulos. Aikojen saatosyntyneet alueelliset ominaisuudet, kuten alueelle kehittynyt yritystoiminta, rakennuskanta ja väestöpiirteet, määrittävät vahvasti kaupungin toimintaa. Menneet ajat jättävät jälkensä alueiden yleisilmeeseen ja luonteeseen. Etenkin kaupungin fyysisillä elementeillä on suuri merkitys kaupunkirakenteelle ja kaupungin eriytymiselle, sillä rakennetut elementit ovat suhteellisen pysyviä ja vaikuttavat kaupunkirakenteen kehitykseen pitkälle tulevaisuuteen. Osa Vaasan kaupungin alkuaikoina rakennetuista fyysisistä elementeistä, kuten tehdas- ja asuinrakennuksista, ovat vielä tänäkin päivänä osa kaupunkikuvaa ja vaikuttavat kaupungin luonteeseen, sekä siihen millainen rooli kullakin alueella on kokonaisuudessa. Nykypäivänä kaupungit ovat lisäksi kiinteästi yhteydessä maailmalla laajemmin tapahtuviin muutoksiin, joilla on vaikutuksensa kaupungin rakenteeseen ja alueellisten erojen muotoutumiseen. (Musterd & Ostendorf 2005: 170, 177; Hansen 2003: 69; Vaattovaara 1998: 42, 44–45.)

Nykypäivän Vaasa on Pohjanmaan maakunnassa sijaitseva merenrantakaupunki, joka on vuosien saatossa kasvanut ja laajentunut sisämaahan ja pitkin rantaviivaa. Kaupunki laajentui myös kuntaliitoksella vuonna 2013, jolloin kaupunkiin liitettiin Vähänkyrön kunta, jolla ei ole yhteistä maarajaa kantakaupungin kanssa. Vaasan historia teollisuuden ja merenkulun kaupunkina näkyy ja on vielä tänäkin päivänä kiinteä osa Vaasan kaupunkikuvaa. Palosaaren entisen puuvillatehtaan tiloissa toimii nykyään Vaasan yliopisto ja Vetokannaksen panimo on juuri saanut uuden elämän oltuaan pitkään suljettuna. Valtaosa keskustaan 1800-luvun lopulla rakennetuista yleisistä rakennuksista ja porvariston asuinrakennuksista ovat vielä entisillä paikoillaan. Myös joitain köyhemmän kansanosan asumuksia löytyy edelleen keskustan alueelta Hietasaaresta. Kaupunki on sekoitus historian eri kerrostumia, ja uudet elementit ovat aikojen saatossa rakentuneet vanhan rinnalle. Jo 1800-luvulla rakennetut fyysisen ympäristön elementit ovat yhä läsnä ja luovat osaltaan eroja kaupungin eri alueiden välille.

Vaasassa asui vuoden 2015 lopulla 67 619 ihmistä, ja kaupungin väestö on kasvanut tasaisesti 2000-luvulla. Nykypäivän väestönkasvu perustuu pääosin vilkkaaseen maahanmuuttoon ja luonnolliseen väestönkasvuun. Vaasassa sanotaankin olevan meneillään vauvabuumi, joka on kasvattanut kaupungin väestöä 2000-luvulla. Myös maan sisäinen muutto on viime vuosina ollut Vaasan kannalta positiivista ja kaupunki vetää puoleensa etenkin nuoria aikuisia. Tänä päivänä kaupungin väestöstä noin 70 prosenttia puhuu äidinkielenään suomea ja noin 23 prosenttia ruotsia. Kaupunki on siis kaksikielinen ja muuhun maahan verraten varsin ruotsinkielinen (ks. Kuntaliitto 2016). Lisäksi vieraskielisen väestön määrä on kasvanut voimakkaasti koko 2000-luvun ajan. Muunkielisten osuus on jo yli 7 prosenttia kaupungin väestöstä. Vaasassa puhutaan 94 eri kieltä ja kaupungissa asuu yli sata eri kansalaisuutta. Maamme kaupungeista vain Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Turussa ja Kotkassa on enemmän vieraskielistä väestöä ja ulkomaan kansalaisia väkilukuun suhteutettuna. (Vaasan kaupunkikehitys 2016.) Eri kielten ja kansalaisuuksien kirjo näkyy Vaasan kaupunkikuvassa ja tuo mukanaan myös eroja eri alueiden väestöpohjaan.

Vuoden 2014 alussa Vaasan kaupungin neljä suurinta työllistävää toimialaa olivat teollisuus (8 728 työpaikkaa), terveys- ja sosiaalipalvelut (7 002 työpaikkaa), tukku- ja vä-

hittäiskauppa (3 470 työpaikkaa) ja koulutus (3 093 työpaikkaa). Teollisuuskaupungin historia näkyy yhä Vaasassa, sillä teollisuudenalan työpaikkojen osuus on huomattava, ja Vaasan kaupungin kymmenestä suurimmasta työnantajasta kolme toimii energia-alalla. Vaasa onkin luonut itselleen vahvan imagon Suomen energiapääkaupunkina seudulle sijoittuvan energiaklusterin ansiosta (ks. Energy Vaasa 2016a). Energiaklusterilla on suuri työllistävä vaikutus, ja klusterin osuus koko maan energiateknologian viennistä on huomattava. Tämä tarkoittaa samalla myös sitä, Vaasa on kiinteä osa globaalia taloutta ja maailmantalouden heilahdukset vaikuttavat aina myös kaupungissa vallitsevaan todellisuuteen eli yritysten kykyyn tarjota työtä paikalliselle väestölle. Energiaklusterin myötä Vaasan seudun yritysten tutkimus- ja kehityspanostukset ovat kuitenkin olleet viime vuosikymmenen aikana vahvassa kasvussa, ja alueen yritykset tekevät yhä enemmän yhteistyötä kaupungin eri korkeakoulujen kanssa. (Energy Vaasa 2016a; Vaasan kaupunkikehitys 2016.) Vaasa mainostaakin itseään vahvasti myös opiskelijakaupunkina (ks. Vaasan seutu 2016), mikä selittää koulutuksen yltämistä neljän suurimman toimialan joukkoon. Vaasan kaupungissa on kuusi eri korkeakouluyksikköä, joissa tarjotaan opetusta suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Sanotaan, että Vaasassa joka viides vastaantulija on opiskelija. Opiskelijat näkyvät kaupunkiin suuntautuvassa muutto- liikkeessä, ja ne vaikuttavat myös alueiden demografiseen luonteeseen ja esimerkiksi kaupungin asuntotuotannon tarpeisiin.

Vaasan seutua pidetään tällä hetkellä yhtenä maamme elinvoimaisimmista kaupunkiseuduista (ks. Aro & Aro 2016). Kaupunkiseudun nähdään olevan hyvinvoiva, kasvava, kilpailukykyinen ja tuloksellinen. Väestönkehitys, talous ja työllisyys ovat moneen muuhun kaupunkiseutuun verrattuna hyvällä tolalla. Vaasan kaupungin työllisyystilanne onkin muuhun maahan verraten melko hyvä ja työpaikkojen määrä on 2000-luvulla ollut pääosin nousussa. Vaasa tarjoaa työpaikkoja myös lähikuntien asukkaille ja kaupunkiin suuntautuva pendelöinti on varsin vilkasta. Kaupungin työttömyysaste oli vuoden 2016 tammikuussa 12,6 prosenttia, kun koko maan keskiarvo oli samaan aikaan tasan 14 prosenttia. Viime vuosina kaupungin työttömyysaste onkin pysynyt tasaisesti koko maan keskiarvon alapuolella, ja se on tällä hetkellä samaa luokkaa Helsingin ja Vantaan kanssa. Positiiviset työllisyysluvut näkyvät kaupungin asukkaiden toimeentulossa ja sosio-ekonomisessa asemassa, ja hyvällä työllisyystilanteella on myönteiset vaikutuksensa

hyvinvointiin niin yksilö kuin aluetasollakin. Vaikka tilanne on muuhun maahan verraten aavistuksen valoisampi, on etenkin pitkäaikaistyöttömien ja ulkomaalaisten työttömien määrä lisääntynyt 2010-luvulla tasaisesti. Ulkomaalaisen väestön työttömyysaste oli Vaasassa vuoden 2016 alussa 30,8 prosenttia. Luku on aavistuksen Vantaata ja Helsinkiä korkeampi, mutta muihin maan suurimpiin kaupunkeihin verrattuna vielä melko alhainen. Esimerkiksi Turussa vastaava luku oli 39,7 prosenttia ja Tampereella 38,1 prosenttia. (Vaasan Kaupunkikehitys 2016.) Kun lähes kolmasosa kaupungin vieraskielisestä väestöstä on työttömänä, heijastuu tämä tosiasia kuitenkin välttämättä kaupungin asukkaiden hyvinvointiin. Lisäksi kaupungin sisäisten alueiden tilastollinen tarkastelu paljastaa hyvinvoinnin epätasaisen jakautumisen olevan todellisuutta myös Vaasassa.

1.2. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Kaupunkien sisäinen alueellinen eriytyminen ei suinkaan ole uusi ilmiö. Sen sijaan samanlaisten sosio-ekonomisten ja etnisten piirteiden keskittyminen omille alueilleen kaupungin sisällä vaikuttaa aina olleen luonnollinen osa kaupunkien todellisuutta. Kaupunkirakenteen muutosta ja kaupungeissa ilmeneviä sosiaalisia ongelmia onkin tutkittu jo 1800-luvulta lähtien. (Bernelius 2013: 13, 22–23.) Aihe ei kuitenkaan ole menettänyt merkitystään, vaan alueellinen eriytyminen vaikuttaa kaupungeissa vallitseviin elinolosuhteisiin ja hyvinvointiin vielä tänäkin päivänä, ja kaupunkirakenteen alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ovat olleet myös viimeaikaisen kaupunkitutkimuksen keskeisiä tutkimusaiheita. Etenkin kaupunkialueilla esiintyvä köyhyys, väestön polarisaatio, sosiaalinen erilaistuminen sekä syrjäytymisen ja eriarvoisuuden lisääntyminen ovat kiinnittäneet tutkijoiden huomion (ks. esim. Vaattovaara 1998; Hansen 2003; Musterd & Ostendorf 2005; Murie 2005; Morlicchio 2005). Suomessa alueellisen eriytyksen tutkimus on keskittynyt vahvasti pääkaupunkiseudulle, jossa esiintyvät suurimmat alueelliset erot. Pääkaupunkiseutuun kohdistuvassa tutkimuksessa huomiota on kiinnitetty myös alueellisen eriytyksen erilaisiin teemoihin, kuten maahanmuuttajien ja koulujen eriytymiseen (ks. esim. Vaattovaara 1998; Vilkkama 2011; Dhalmann 2011; Bernelius 2013). Viime vuosina alueellista eriytymistä on kuitenkin tutkittu myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella, kuten Turussa ja Oulussa (ks. Rasikangas 2013; Autio 2015), sillä alueel-

lisen eriytymisen olemassaolo ei ole riippuvainen kaupunkiseudun koosta. Alueellinen eriytyminen on nykyään laajalti tunnustettu ilmiö, ja sen monimuotoisiin ongelmiin on kiinnitetty huomiota ja pyritty löytämään ratkaisuja Suomessa sekä paikallistasolla että myös valtion politiikalla (ks. esim. Ympäristöministeriö 2012).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa laajalti tunnistetun ilmiön, alueellisen eriytymisen esiintymistä ja tilannetta Vaasan kaupungissa. Tarkoituksena on saada peruskäsitys alueellisen eriytymisen tilanteesta Vaasassa, selvittää miten kaupunki on alueellisesti eriytynyt ja ovatko jotkin väestöpiirteet keskittyneet omille alueilleen. Tulen siis selvittämään, millaisista alueista Vaasan kaupunki koostuu ja onko näiden eri alueiden väestöpiirteissä havaittavissa eroavaisuuksia. Kiinnitän erityistä huomiota huono-osaisuuden keskittymiseen kaupungin sisällä, sillä nimenomaan köyhyyden, työttömyyden ja heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa olevien asukkaiden kasautumista tietulle alueelle pidetään alueellisen eriytymisen epätoivottavana piirteenä. Hyväosaisuuden ja hyvin toimeentulevan väestön keskittyminen omille alueilleen ei ole samalla tavoin yhteiskunnallinen ongelma tai vaadi erityisiä toimenpiteitä. Alueellisten erojen kartoittaminen ja tiedostaminen tarjoavat mahdollisuuden puutua kaupungissa esiintyvään eriarvoisuuteen ennen ongelmien kärjistymistä ja kasautumista yksittäisille alueille. Näin voidaan taata tasapuolinen kaupunkirakenne, joka tukee koko kaupungin ja kaikkien kaupungin asukkaiden hyvinvointia.

Tulen vastaamaan tutkimuksen avulla seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Miten Vaasan kaupunki on alueellisesti eriytynyt?
- 2) Ovatko hyvä- ja huono-osaisuus keskittyneet kaupungin sisällä?

Seuraavassa kappaleessa tulen selvittämään tarkemmin mitä alueellisella eriytymisellä tarkoitetaan, millainen on alueellisen eriytymisen prosessi ja miten alueellinen eriytyminen vaikuttaa kaupunkialueella. Tämän jälkeen kuvaan tutkimuksessa käyttämäni tutkimusmenetelmät ja -aineiston, minkä jälkeen siirryn kuvaamaan Vaasan kaupungin eri alueita ja tarkastelemaan eri alueiden väestöpohjaa. Selvitän millaisia kaupungin eri alueet ovat luonteeltaan, imagoltaan ja rakenteellisilta ominaisuuksiltaan. Etsin näistä

alueiden yksilöllisistä piirteistä selityksiä alueiden väestöpiirteissä ilmeneviin eroavaisuuksiin, sillä alueiden ominaispiirteet ovat tiiviissä yhteydessä alueen väestöpiirteisiin, ja alueelliset olosuhteet, rakenteet ja imago kietoutuvat yhteen asukkaidensa ominaispiirteiden ja hyvinvoinnin kanssa. Alueiden erilaisten ominaispiirteiden tiedostaminen toimii myös ikään kuin taustatietona ja auttaa hahmottamaan ja ymmärtämään sitä, miksi alueiden väestöpiirteissä on eroja ja miksi kaupungin väestö on alueellisesti eriytynyt. Selvitettyäni kaupungin eri alueiden ominaispiirteet tarkastelen alueita niiden väestöstä saatavan tilastollisen tiedon valossa. Tulen luomaan yleiskuvan kaupungin eri alueiden väestöpiirteistä 2000-luvulla käyttäen apunani perinteisiä alueellisen eriytymisen mittareita. Lopuksi käyn läpi tulokset ja pohdin niiden valossa alueellisen eriytymisen tilannetta Vaasan kaupungissa ja sitä, ovatko hyvä- ja huono-osaisuus keskittyneet joillekin tietyille alueille kaupungin sisällä.

2. ALUEELLINEN ERIYTYMINEN

Kaupungit ovat aina jossain määrin sisäisesti erilaisia, rakenteeltaan eriytyneitä. Ne ovat keskenään erilaisten alueiden muodostamia kokonaisuuksia. Jo muinaisissa kaupungeissa valtaapitävät elivät erillään tavallisesta kansalaisesta, ja eriytynyt aluerakenne korostui tällöin kaupungeja ympäröivien korkeiden muurien ansiosta. Vaikka kaupungin erilaisia alueita ei enää nykyään erotella toisistaan yhtä silmiinpistävästi, on alueellinen eriytyminen edelleen kaupungille luonteenomainen piirre. Erilaiset kaupunkitoiminnot sijoittuvat luonnollisesti omille alueilleen, eikä mikään kaupunki siten koostu keskenään identtisistä alueista. On tavanomaista, että asumiselle, kuluttamiselle, liiketoiminnalle ja liikkumiselle on osoitettu omat paikkansa kaupungin sisällä. Asuinalueetkaan eivät ole keskenään samanlaisia, vaan rakennuskanta vaihtelee kaupunginosasta toiseen. Usein kaupungin sisäiset alueet ovat keskenään erilaisia myös väestöpohjansa suhteen, sillä erilaiset alueet vetävät puoleensa erilaisia ihmisiä. Kaupunki siis koostuu erilaisista alueista, jotka toimivat erilaisten toimintojen sijaintipaikkana ja erilaisten ihmisten elinympäristönä. Alueiden roolit ja merkitykset voivat myös muuttua ja kehittyä ajan kuluessa.

Usein kaupungin eri alueet ovat keskenään erilaisia tarkoituksella. Yhteiskuntapolitiikan, kaupunkisuunnittelun ja kaavoituksen keinoin muokataan tietoisesti kaupunkikuvaa, ja erilaiset alueet ovat useimmiten syntyneet tiettyyn tarpeeseen. Tehdasalueita kaavoitetaan ja suunnitellaan vastaamaan yritystoiminnan tarpeita, ja kaupungin keskustaa ympäröivät, tiiviin asumisen lähiöt ovat syntyneet oman aikansa kasvaviin asuntotarpeisiin. Alueiden rooli, merkitys tai tarve voi myös muuttua ajan myötä, ja siksi kunkin alueen historia ja tulevaisuus saattavat näyttää varsin erilaisilta. Samoin muuttuvat alueisiin liitettävät mielikuvat, arvostukset ja merkitykset. 1970-luvun asuinalueilta vaadittiin ja niissä arvostettiin varsin erilaisia asioita kuin nykypäivän asuinalueilta. Kun alue ei enää vastaa nykypäivän vaatimuksiin, sen toiminnot usein korvataan uusilla ja rakenteet muokataan tarpeita vastaaviksi, ja siksi tarkoituksellisella aluekehittämisellä vaikutetaan vahvasti kaupungin sisäiseen rakenteeseen. Kaupunki koostuu siis erilaisista alueista myös sen takia, että alueet on tarkoituksellisesti luotu tai kehitetty toisistaan eroaviksi, ja tämä tietoinen toiminta voi syventää alueiden välisiä eroja tai vastaavasti kaventaa niitä. Toisaalta myös kehittämättä jättäminen ja asioiden eteneminen omalla

painollaan vaikuttaa yhtä lailla alueiden rooliin ja merkitykseen, eri alueita kohtaan tunnettavaan arvostukseen sekä kaupungin eri alueiden keskinäisiin suhteisiin.

2.1. Keskeiset käsitteet

2.1.1. Alueellinen eriytyminen ja segregatio

Alueellisen eriytyksen käsitteellä tarkoitetaan kaupungin sisäisen rakenteen erilaistumista, mutta sillä viitataan muuhun kuin kaupungin tavanomaiseen ja luonnolliseen sisäiseen erilaisuuteen. Käsitteellä voidaan kuvata sekä kaupungin fyysisten ominaisuuksien että väestöpiirteiden alueellista erilaistumista. (Vaattovaara 1998: 40.) Tavanomaisesti alueellisesta eriytymisestä puhuttaessa viitataan erilaisten väestöryhmien epätasaiseen sijoittumiseen kaupungin alueella. Alueellisen eriytyksen seurauksena tietynlaiset väestön piirteet ovat alueesta riippuen joku yli- tai aliedustettuina. (Dhalmann 2011: 26; Vilkama 2011: 24.) Käsitteellä viitataan siis eroihin kaupungin asukkaiden maantieteellisessä sijoittumisessa. Alueellisesti eriytyneessä kaupungissa samanlaiset asukkaat keskittyvät omille asuinalueilleen, erilleen muista. Alueellinen eriytyminen on käsitteenä kaksitasoinen ja sillä voidaan tarkoittaa sekä erilaistumista tuottavia prosesseja että näiden prosessien lopputuloksena syntyneitä eroja väestöryhmien alueellisessa sijoittumisessa (Jackson 2000: 731). Alueellisen eriytyksen mittakaava voi kuitenkin vaihdella, ja eriytymistä voi esiintyä niin kaupunginosien kuin kortteleiden tai yksittäisten talojenkin välillä (van Kempen & Özüekren 1998: 1632). Eriytyksen käsitteellä voidaan viitata myös sellaiseen erilaisten yksilöiden tai sosiaalisten ryhmien välisen vuorovaikutuksen puuttumiseen, jolla ei ole alueellisia ulottuvuuksia (Vilkama 2011: 24). Tässä tutkimuksessa eriytymistä tarkastellaan nimenomaan alueellisena ilmiönä.

Alueellinen eriytyminen voidaan jakaa demografiseen, sosio-ekonomiseen ja etniseen eriytymiseen. Demografisella eli väestöllisellä eriytymisellä viitataan iältään ja elämäntilanteiltaan samanlaisten ihmisten ja kotitalouksien alueelliseen keskittymiseen. Tällöin esimerkiksi opiskelijat, lapsiperheet ja eläkeläiset sijoittuvat kukin omille asuinalueilleen kaupungin sisällä. Sosio-ekonominen eriytyminen puolestaan tarkoittaa tulo- ja

koulutustasoltaan tai yhteiskunnalliselta asemaltaan samanlaisen väestön alueellista keskittymistä. Valtaväestöstä poikkeavan etnisen ryhmän edustajien keskittyessä tietylle alueelle puhutaan etnisestä eriytymisestä. Tavanomaisesti nämä kaikki kolme alueellisen eriytymisen ulottuvuutta ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. (Vilkama 2011: 24–25.) Esimerkiksi opiskelijaväestön keskittyminen omille asuinalueilleen kaupungin sisällä tarkoittaa samalla pienten kotitalouksien ja alhaisen koulutus- ja tulotason keskittymistä, näiden ominaispiirteiden ollessa luonnollisia opiskelijan elämänvaiheessa. Toisaalta taas maahanmuuttajataustaiset kotitaloudet ovat useimmiten kantaväestöä lapsirikkaampia, alhaisemmin koulutettuja ja todennäköisemmin muuhun väestöön verrattuna heikommassa asemassa työmarkkinoilla, ja siten etniseen eriytymiseen liittyvät useimmiten myös muut alueellisen eriytymisen elementit.

Alueelliseen eriytymiseen liittyviä ja sitä selittäviä käsitteitä on useita. Yleisessä keskustelussa käsitteiden määrittely on usein puutteellista, ja myös tieteellisen tutkimuksen piirissä käsitteissä ilmenee tietynlaista vakiintumattomuutta. Kaupungin alueellisista eroista ja alueellisesti erilaistuneesta väestöpohjasta puhutaan usein etenkin segregaation, eriytymisen ja erilaistumisen käsitteillä. Käsitteillä viitataan samankaltaiseen ilmiöön, mutta niiden arvolataus vaihtelee. (Vaattovaara 1998: 43; Bernelius 2013: 27.)

Segregaatiolla tarkoitetaan vakiintuneimmin vahvaa ja epätoivottavaa alueellista eriytymistä. Käsitteeseen liittyy olennaisesti ajatus sosiaalisesta erilaistumisesta, eli sosiaalisten ilmiöiden, kuten köyhyyden ja huono-osaisuuden, voimakkaasta alueellisesta keskittymisestä. Sillä viitataan tilanteeseen, jossa erilaiset väestöryhmät asuvat selkeästi erillään toisistaan. Käsite on varsin negatiivinen, ja segregaation ajatellaan johtavan köyhyyden, työttömyyden ja sosiaalisten ongelmien alueelliseen kasautumiseen, alueiden kasvavaan eriarvoistumiseen sekä eriarvoistumisen kumulatiivisen kasvuun. Segregaatiokehitykseen liitetään vahvasti ajatus aluevaikutusten olemassaolosta. Aluevaikutuksella tarkoitetaan tilannetta, jossa kaupungin naapurustojen rakenteellisilla tekijöillä on vaikutusta yksilön elämänmahdollisuuksiin. Tällöin sosiaalisen syrjäytymisen syntyyn ja köyhyyden periytymiseen vaikuttavat vahvasti alueella vallitsevat mahdollisuuksien rakenteet ja köyhyyden kasaantumiseen liittyvät negatiiviset sosialisatioprosessit. Segregaatiolla nähdään siis olevan yhteiskunnallisia vaikutuksia naapuruston rakenteel-

listen tekijöiden vaikuttaessa yksilöiden elämään ja elämänmahdollisuuksiin. Toisaalta segregaaation käsitettä voidaan käyttää myös sellaisesta positiivisesta ja omaehtoisesta eriytymisestä, jota ilmenee esimerkiksi etnisten vähemmistöjen keskuudessa. (Vaatto-vaara 1998: 43; Seppänen 2001: 30; Musterd & Ostendorf 2005: 171; Vilkama 2011: 25; Bernelius 2013: 25–28.)

Suomalaisessa keskustelussa ja tutkimuksessa käytetään useimmiten käsitteitä alueellinen eriytyminen ja erilaistuminen, jotka eivät ole segregaaation tavoin yhtä vahvasti arvolutautuneita. Alueellisen eriytyminen käsitettä on tavanomaisesti käytetty etenkin pääkaupunkiseutuun kohdistuvassa tutkimuksessa (ks. esim. Vilkama 2011; Bernelius 2013). *Alueellisen eriytyminen* käsite on sisällöltään segregaaation kaltainen, mutta sillä tarkoitetaan segregaaatiota lievempää, suunnaltaan ja voimakkuudeltaan neutraalimpaa yhteiskunnallisesti merkittävien alueellisten erojen kasvua. Alueellisia eroja kuvaavista käsitteistä neutraalein on erilaistumisen käsite ja sitä saatetaan käyttää myös sellaisesta tarkoituksellisesta ja positiivisesta erilaistumisesta, jolla pyritään alueellisen imagon luomiseen, alueen markkinointiin ja vetovoimaisuuden lisäämiseen. (Bernelius 2013: 27–28.) Alueellisten erojen olemassaolo ei siis ole automaattisesti kielteinen tai epätoivottava asia, ja erilaistuminen voi olla kaupungin näkökulmasta jopa tavoiteltava ilmiö. Moni kaupunki hyödyntääkin nykyään sisäistä erilaisuuttaan ja muista kaupungeista eroavia piirteitään tuottamalla tietoisesti itsestään tietynlaista imagoa. Imagotyön ajattelun parantavan alueen asemaa kaupunkien välisessä kilpailussa sekä houkuttelevan väestöä, yrittäjiä, investointeja ja matkailijoita kaupunkiin. (Äikäs 2004: 5–14.)

Käytän tässä tutkimuksessa alueellisen eriytyminen käsitettä, sillä haluan kiinnittää huomiota yhteiskunnallisesti merkittävien alueellisten erojen olemassaoloon. On kuitenkin hyvä huomioda, että kaupunkien alueellisen eriytyminen ja yhteiskunnallisesti merkittävien ongelmien yhteys ei välttämättä ole täysin yksiselitteinen. Aina ei ole selvää tuottavatko alueiden väliset erot epätoivottavia yhteiskunnallisia ilmiöitä ja onko naapurustojen rakenteellisilla tekijöillä aidosti vaikutusta yksilöiden elämään ja elämänmahdollisuuksiin. On siis vaikea sanoa, milloin eriytyminen muuttuu harmittomasta ongelmalliseksi ja milloin on kyseessä vain luonnollinen erilaisten ilmiöiden alueellinen vaihtelu. Alueellisen eriytyminen tutkimus ei esitä tilastollisia raja-arvoja, joiden perus-

teella voitaisiin päättää tulisiko tietyn kaupungin kohdalla puhua alueellisesta eriytymisestä vai segregatiosta. Sen sijaan jokainen alue on omanlaisensa kokonaisuus, omine erityispiirteineen, ja siksi käsitteet ovat aina jollain tavoin tapauskohtaisia. (Vaattovaara 1998: 44; Vaattovaara 1999: 121–123; Bernelius 2013: 14–15, 25–26.) On myös muistettava, että kaupungit ovat sosiaalisen elämän kirjon ja erilaisten historian kerrostumiensa vuoksi aina jossain määrin alueellisesti eriytyneitä.

2.1.2. Hyvä- ja huono-osaisuus

Alueellisen eriytymisen käsitteeseen liittyy vahvasti ajatus hyvä- ja huono-osaisuuden olemassaolosta ja näiden piirteiden epätasaisesta alueellisesta jakautumisesta. Suomessa eri yhteiskuntaluokkien olemassaoloa ei juuri tunnusteta ja luokkaeroista puhuminen on yhteiskunnassamme miltei tabu. Todellisuudessa ihmiset kuitenkin eroavat toisistaan suuresti taustansa ja kotiolojensa sekä sosiaalisen, henkisen ja taloudellisen pääomansa puolesta. Tästä johtuen eroja on myös yksilöiden yhteiskunnallisessa asemassa ja sitä kautta hyvinvoinnissa. Vielä 2000-luvullakaan kaikki eivät pääse tasa-arvoisesti osalliseksi yhteiskunnassa arvossa pidettyihin resursseihin, rahaan ja koulutukseen, vaan väestö jakautuu aina jossain määrin paremmin ja huonommin toimeentuleviin, toisin sanoen hyvä- ja huono-osaisiin. Lääkäreiden lapsista tulee todennäköisemmin lääkäreitä kuin putkimiehen lapsista, vaikka kaikki lapset pääsevätkin osalliseksi samaan koulutusjärjestelmään. Suomessa vallitsevia luokkaeroja ei voi suoraan verrata perinteisiin luokkayhteiskuntiin, kuten Intiaan tai Englantiin, mutta myös Suomessa eri taustan omaavat ihmiset ovat keskenään erilaisessa asemassa. Ei voida sanoa, että suomalaiset olisivat kaikki yhtä suurta keskiluokkaa, sillä ihmisten välisiä eroja löytyy. (Järvinen & Kolbe 2008: 8–10.)

Puhuttaessa huono-osaisuudesta, viitataan tavanomaisesti elinoloissa tai hyvinvoinnissa esiintyviin puutteisiin. Huono-osaisuudella tarkoitetaan hyvän elämän reunaehtoien puuttumista: pysyvän työsuhteen, terveyden tai tyydyttävien sosiaalisten suhteiden uupumista, köyhyyttä tai sosiaalista syrjäytymistä. Huono-osaisuus saattaa ilmetä materiaalisena puutteena, vähäisinä taloudellisina resursseina, mutta myös muilla elämän osa-alueilla ja hyvinvoinnin ulottuvuuksilla. Se voi olla sairaudesta tai muusta fyysisestä tai

henkisestä pahoinvoinnista johtuvaa. Huono-osaisuus on siis puutetta, jota esiintyy sekä materiaalisissa että muissa hyvinvointiin liittyvissä resursseissa tai vain jommassakummassa. Samalla huono-osaisuuden voi ajatella olevan elämäntapoihin tai -tyyleihin liittyvää eriytymistä eli syrjäytymistä yhteiskunnassa vallalla olevasta elämäntavasta. Huono- ja hyväosaisuus ovat aina jollain tavoin liitoksissa myös yksilön taustaan ja yksilöllisiin ominaispiirteisiin. Tavanomaisesti hyvä- ja huono-osaisen erottaa toisistaan taloudellinen toimeentulo, joten työelämään osallistuminen tai sen ulkopuolelle jääminen sekä käytettävissä olevat taloudellista varat ovat vahvoja yksilön hyvinvointiin ja yhteiskunnalliseen asemaan vaikuttavia tekijöitä. Hyvä- ja huono-osaisuutta syntyy yhteiskunnassa esiintyvien hierarkioiden ja rakenteiden vuoksi, ja se ilmenee muun muassa hyvinvoinnin epätasaisena jakautumisena ja asuinalueiden sosio-ekonomisena eriytymisenä. (Niemelä & Saari 2013: 8–9, 11–12; Kainulainen & Saari 2013: 23.)

2.2. Inhimilliset tekijät alueellisen eriytymisen taustalla

Alueellisen eriytymisen taustalla vaikuttavat sellaiset monimutkaiset ja toisiinsa limittyvät tekijät, jotka ylipäätään luovat yhteiskunnassa eriarvoisuutta. Eriarvoistumisen myötä erilaiset alueet ja ihmiset ovat erilaisessa asemassa esimerkiksi yhteiskunnallisessa päätöksenteossa, yhdyskuntasuunnittelussa ja paikallishallinnon toimenpiteissä. Yhtä lailla alueellisen eriytymisen taustalla vaikuttavat ja siihen johtavat erilaiset yhteiskuntapolitiikan, kaupunkisuunnittelun, kaavoituksen, rakentamisen ja aluekehittämisen toimenpiteet, jotka tarkoituksellisesti luovat kaupunkiin toisistaan eroavia alueita. Yksinkertaisesti ajateltuna alueellisessa eriytyemisessä on kuitenkin kyse siitä, että erilaiset ihmiset etsivät omaa paikkaansa kaupungin erilaisten alueiden joukosta. Alueellisten erojen kasautuminen johtuu siis yksinkertaistetusti valikoivasta muuttoliikkeestä. Alueellista eriytymistä syntyy, kun tietyn ominaisuuden omaavat ihmiset muuttavat jollekin alueelle tai sieltä pois. Alueellisen erilaistumisen katsotaan saavan alkunsa asuinalueiden eritasoisesta houkuttelevuudesta ja erilaisista imagoista. (Bråmås 2006: 25–26; Sepänen 2001: 30.) Kaupungin väestöpohjan alueellinen eriytyminen onkin siten seurausta valikoivasta muuttoliikkeestä. Valikoivalla muuttoliikkeellä tarkoitetaan tulo- ja lähtömuuttajien epäsuhtaa. Alueelle tulevat ja sieltä pois muuttavat poikkeavat toisistaan ta-

loudelliselta asemaltaan tai sosiaaliselta ja etniseltä taustaltaan. (Vilkama 2011: 26.) Muuttoliikkeen valikoivuus tuottaa, ylläpitää ja usein myös syventää alueiden välisiä eroja (Vilkama, Vaattovaara & Dhalmann 2013: 486).

Valikoivan muuttoliikkeen taustalla ovat erot muuttajien valinnanmahdollisuuksissa ja käytettävissä olevissa resursseissa. Maan arvon vaihtelu kaupungin eri alueilla vaikuttaa vahvasti asuinalueen valintaan ja siten asukkaiden sijoittumismahdollisuuksiin kaupungissa. Hyvätuloiset ja vakaan tulotason omaavat kotitaloudet ovat vapaampia tekemään valintoja asunnon ja asuinalueen suhteen. Sen sijaan pienituloisemmilla on huomattavasti suppeammat vaihtoehdot oman asumismuodon ja asuinalueen valinnassa. Keskeinen sijainti on usein arvokkain, mutta myös erilaiset luonnonympäristön elementit vaikuttavat asuinalueen taloudelliseen arvoon. Vesistöjen, kaupunkipuistojen tai metsien läheisyys tekee asuinalueesta usein muita halutummaksi ja myös taloudellisesti arvokkaammaksi, mikä vaikuttaa siihen millaisia asukkaita tällaisten luonnonelementtien ympärille sijoittuu. Maan arvon vaihtelu johtaa siihen, että kaupunkien alueet ovat erilaisia asukkaidensa tulotason, sosiaalisen statuksen ja identiteetin suhteen. Tulo- ja varallisuustason asettamien erojen lisäksi asuinalueen valinnassa näkyvät myös erot asukkaiden asumiseen kohdistuvissa arvostuksissa, elämäntilanteissa ja -tyyleissä. Asuinalueita arvotetaan etenkin asumiskustannusten, asumisen laadun ja asuntojen koon, mutta myös asuinalueen sijainnin, ympäristön esteettisyyden ja viihtyisyyden, liikenneyhteyksien, palveluiden, naapuruston sosiaalisen rakenteen, mielikuvien sekä imagon perusteella. (Siirilä, Rossi, Terho & Valle 1990: 4–14; Vaattovaara 1998: 28–30, 44–45, 123; Häusermann & Haila 2005: 53; Vilkama ym. 2013: 486–487.)

Arvot, normit, sosiaaliset arvostukset ja tunnepohjaisuus vaikuttavat kaupungin alueelliseen erilaistumiseen ja asukkaiden alueelliseen käyttäytymiseen (Siirilä ym. 1990: 17). Oman identiteetin, elämäntyylin ja statuksen merkitys asuinpaikan valinnassa ovat tänä päivänä korostuneet. Asumisvalinnoilla pyritään osoittamaan persoonallisuutta ja tavoitteena on usein päästä yhteyteen muiden samanmielisten kanssa. Tällöin valikoiva muuttoliike synnyttää elämäntyyliyhteisöjä, tietynlaisen elämäntyylin leimaamia alueita. Yksilöt hakeutuvat tietyille alueelle siis samaistumisen toivossa. Muuton taustalla voi olla pyrkimys hakeutua omaan elämäntyyliin paremmin soveltuvalla alueella tai muuttaa

pois toimimattomaksi tai epäviihtyisäksi koetulta alueelta. Toisaalta alueellista eriytymistä aiheuttaa myös muuttoliike, jonka tarkoituksen on pysyä etäällä jonkin asuinalueen ominaispiirteistä. Tällöin muuttoon johtavia syitä, asuinalueella vältettäviä tekijöitä voivat olla joko fyysisen ja sosiaalisen ympäristön piirteet tai asukkaiden huoli asuin-ympäristössä tapahtuvista muutoksista, kuten fyysisen kunnon rapautumisesta, asunton arvon laskusta tai lisääntyvästä levottomuudesta ja turvattomuudesta. Lisäksi maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen määrän kasvu tietyllä asuinalueella on viime vuosina havaittu johtavan kantaväestön poismuuttoon kyseiseltä alueelta. (Vaattovaara 1998: 24, 26, 47–49; Vilkama ym. 2013: 487.) Asuinalueilla on usein omanlaisensa status ja imago, jotka vaikuttavat kaupungin väestön muuttopäätöksiin.

Maahanmuuttajien ja etnisen vähemmistön sijoittuminen kaupungin alueella sen sijaan eroaa usein valtaväestön sijoittumisesta. Useimmiten maahanmuuttajat asuvat alhaisen tulotasonsa vuoksi valtaväestöä ahtaammin ja pienemmissä asunnoissa, jotka ovat usein myös laadultaan melko heikkoja. Tavanomaisesti kaupungin oma asuntotarjonta ja asuntotuotanto määrittelevät ne alueet, joille maahanmuuttajien on mahdollista sijoittua ja tästä johtuen he myös usein keskittyvät niille alueille, joilla on kaupungin omaa, edullista asuntotuotantoa. Etnisten vähemmistöjen keskittyminen tietyille alueille johtuu usein myös kulttuurisista ja yksilöllisistä tekijöistä. Maahanmuuttajien sijoittuminen lähelle muita maahanmuuttajia on usein henkilökohtainen valinta. Oman etnisen ryhmän edustajien läheisyys tarjoaa turvaa, viihtyvyyden tunnetta sekä arvokkaita sosiaalisia kontakteja ja verkostoja. Läheisyys saattaa myös vähentää koettua syrjimyksen pelkoa. Usein kulttuuriset tekijät ja elämäntilanne ohjaavatkin maahanmuuttajien asumisvalintoja ja johtavat tiiviiseen asumiseen lähellä oman etnisen ryhmän edustajia. (van Kempen 2005: 191–201; Seppänen 2001: 30.) Erilaisten ihmisten asumiseen ja asuinalueeseen liittyvät erilaiset toiveet tuovat vaihtelevuutta ja rikkautta kaupungin eri alueiden väestöpohjaan, lisäten samalla alueiden välisiä eroja ja kaupungin sisäistä eriytyneisyyttä.

2.3. Alueellisen eriytymisen prosessi ja vaikutukset

Elämäntilanteiltaan ja elämäntavoiltaan erilaisten asukkaiden sijoittuminen erityyppisille asuinalueille on luonnollinen osa kaupunkirakenteen kehitystä (Vilkama 2011: 25). Väestön alueellisen eriytymisen myötä kaupungin sisäinen rakenne kuitenkin polarisoituu ja kaupunki saattaa jakautua hyvä- ja huono-osaisiin alueisiin. Juuri huono-osaisuuden, kuten työttömyyden ja vähävaraisuuden, alueellista keskittymistä pidetään alueellisen eriytymisen pimeänä puolena. (Vaattovaara 1998: 11.) Asuinalueiden eriarvoistuksessa ongelmat kasaantuvat tietyille alueille, johtuen vähitellen alueen rappiotilaan, kurjistumisen kierteeseen eli alueen elinolosuhteiden kumulatiiviseen heikkenemiseen. Alueella vallitsevien olosuhteiden heikentyessä alueiden kyky vastata erilaisiin nykypäivän haasteisiin ja taloudellisiin heilahteluihin heikkenee. Heikoille ja huono-osaisille alueille sijoittuvat usein myös ne kaupungin asukkaat, joiden kyky vastata arkielämän haasteisiin on alhainen ja joilla on käytettävissään vähäisimmät taloudelliset ja henkiset resurssit. (Turvallinen kaupunki 2016; Bråmås 2006: 25–26; Seppänen 2001: 37.) Kaupunkien eriytyneistä naapurustoista tulee helposti paikkoja, jotka kietovat asukkaansa samanlaisten, epätoivottavien elämäntarinoiden ja odotusten verkkoon (Bernelius 2013: 12). Huono-osaisuus voi ikään kuin tarttua, siirtyä yksilöltä toiselle opittuna sosiaalisena mallina (Seppänen 2001: 45). Alueellinen eriytyminen vaikuttaa monen erilaisen tekijän summana niin yksilön kuin koko alueenkin hyvinvointiin.

Huono-osaisen alueen syntyyn johtavan prosessin katsotaan usein alkavan alueen alhaisesta houkuttelevuudesta. Alueen kiinteistöt saattavat olla heikossa kunnossa, suunnitelu ei ole ollut onnistunutta tai sijainti on jollain tavoin epäedullinen verrattuna muihin kaupungin alueisiin. Alhaisen houkuttelevuuden myötä alueelle suuntautuva muuttoliike on vähäistä, tyhjiä asuntoja on paljon, kiinteistöjen korjaukseen ja ylläpitoon ei alhaisen kysynnän vuoksi investoida, jolloin asuntojen arvo on alhainen. Alue kykenee vetämään puoleensa vain sellaisia asukkaita, joilla on heikko maksukyky ja siten vain hyvin vähän valinnanvaraa asuinpaikkansa suhteen. Alueellinen eriytyminen ja alueiden eriarvoistuminen näkyy heikoilla alueilla usein rappeutumisena. Alueet kärsivät toisiinsa linkittyvistä aineellisista ja sosiaalisista ongelmista, kuten fyysisestä rappeutumisesta, asunto-

jen alhaisesta kysynnästä, palveluiden heikkenevästä tasosta, korkeasta työttömyydestä, tukiriippuvuudesta, rikollisuudesta ja huumeiden väärinkäytöstä. (Bråmås 2006: 25–26.)

Monitasoiset, toisiinsa nivoutuvat ongelmat johtavat helposti kurjistumisen kierteeseen, jonka myötä alueella elävien kotitalouksien profiili muuttuu tavanomaisesta yhä marginaalisemmaksi. Heikon alueen väestöllinen yksipuolisuus on sekä kurjistumisen kierteen syy että seuraus. (Bråmås 2006: 25–26.) Erilaiset ongelmat linkittyvät toisiinsa, kehitys kulkee kehää ilman tietoa suunnan muutoksesta. Kurjistumisesta ja heikkenemisestä muodostuu itseään ruokkiva ja kiihtyvästi etenevä prosessi. Huono-osaisilla alueilla vallitsevat elinolosuhteet ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet ovat usein muuhun kaupunkiin verrattuna heikommalla tasolla. Kaupungin heikoimmat alueet ovat tavallisesti huonosti hoidettuja, niissä esiintyy ympäristöön kohdistuvaa piittaamattomuutta, laiminlyöntejä ja ilkeävaltaa. Heikoimmilla alueilla sijaitsevat myös julkisen sektorin kunnoltaan huonoimmat asunnot. Lisäksi on tavanomaista, että palveluiden laatu vaihtelee kaupungin eri asuinalueilla, ja siksi esimerkiksi koulujen ja terveyspalveluiden toimintapuitteet saattavat olla huono-osaisilla alueilla muuta kaupunkia alhaisemmalla tasolla. (Murie 2005: 159–161; Turvallinen kaupunki 2016.)

Toisiinsa linkittyvien aineellisten ja sosiaalisten ongelmien vuoksi huono-osaisuuden keskittyminen tietyille alueille aiheuttaa stigmatisoitumista ja alueen imagon huonontumista. Erilaistumisen myötä alueet saavat oman sosiaalisen statuksensa (Vaattovaara 1998: 40). Mikäli johonkin alueeseen liitetään vahvasti ajatus köyhyydestä, ei alue näytetäydy houkuttelevana ulkopuolisten silmissä. Tällöin on hyvin todennäköistä, että sellaiset yksilöt, joilla on varaa ja mahdollisuus valita oma sijaintinsa, sijoittuvat mieluummin jonnekin muualle. (Murie 2005: 161–164.) Alue ei ole houkutteleva myöskään investointien näkökulmasta (Seppänen 2001: 37). Lopulta kurjistuneella alueella asuvat vain ne, joilla ei ole mahdollisuutta olla missään muualla. Lopputuloksena on sosiaalisesti pirstoutunut kaupunki. Huono imago ja stigmatisoituminen syventävät osaltaan heikon asuinalueen kurjistumisen kehää, eikä tämä seikka auta tuomaan parannusta alueen elinolosuhteisiin, houkuttelemaan investointeja alueen yleisilmeen tai palveluiden kohentamiseen. Vahva jako huonoihin ja hyviin alueisiin on omiaan entisestään lisäämään eriytymistä kaupungin alueella (Bråmås 2006: 26).

Ongelmien keskittyminen tiettyyn paikkaan tuo usein mukanaan turvattomuutta, levottomuutta ja rikollisuutta. Asuinpaikka vaikuttaa kaupungin asukkaiden saatavilla olevan palvelun tasoon ja sitä kautta yksilön hyvinvointiin ja elämänmahdollisuuksiin. Tästä johtuen alueellisen eriytymisen katsotaan asettavan kaupungin asukkaat epätasa-arvoiseen asemaan. (Murie 2005: 159–161; Turvallinen kaupunki 2016.) Alueilla vallitseva todellisuus vaikuttaa asukkaidensa hyvinvoinnin toteutumiseen ja voi siten johtaa myös yksilön sosiaaliseen syrjäytymiseen. Sosiaalinen syrjäytyminen onkin yksi alueelliseen eriytymiseen vahvasti liitetty ilmiö. Ilmiötä tutkineet ovat päätyneet ajattelemaan, että syrjäytyminen ei ole ainoastaan yksilön tai kulttuurin piirteistä johtuvaa, vaan sillä on aina tietty alueellinen ulottuvuus. Näin ollen heikko, kurjistumisen kierteeseen joutunut asuinalue ei pysty tarjoamaan asukkailleen apua tai pakomahdollisuuksia heikosta asemasta. Sen sijaan kurjistunut alue voi jopa heikentää asukkaidensa elämänmahdollisuuksia, vaikeuttaa tavanomaista osallistumista yhteiskunnan toimintaan ja siten johtaa syrjäytymiseen yhteiskunnasta. Syrjäytymisen ajatellaan yksilöön kohdistuvien negatiivisten vaikutusten lisäksi uhkaavan sekä kaupungin sosiaalista eheyttä että taloudellista toimintakykyä. Köyhien tai muuten huono-osaisten yksilöiden ajatellaan usein siirtävän kokemansa ongelmat myös jälkipolville opittuina käyttäytymismalleina, joten syrjäytyminen voi olla monissa tapauksissa ikään kuin itseään ruokkivaa. Toisaalta Euroopasta löytyy myös tutkimusta, jonka mukaan naapurustolla ei olisi lainkaan tai vain erittäin vähän vaikutusta asukkaidensa elämänmahdollisuuksiin, joten suoria syy-seuraussuhteita ei voida kumulatiivisen heikkenemisen ja syrjäytymisen välille vetää. (Vaattovaara 1998: 46; Murie 2005: 151–166; Musterd & Ostendorf 2005: 171–172, 184–185; Vranken 2005: 255.)

Alueellisen eriytymisen voi siis ajatella vaikuttavan myös yksilötasoa laajemmin, ja ilmiö on merkityksellinen kaupungin sosiaalisen eheyden kannalta. Sosiaalinen eheys on yksi yhteiskunnallista yhtenäisyyttä ylläpitävistä voimista ja vaikuttaa vahvasti kaupungin asukkaiden kokemaan yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Yksilöiden välinen kanssakäyminen luo sosiaalista yhtenäisyyttä ja solidaarisuutta kaupungin alueella. Tiettyjen väestön piirteiden keskittyminen omille alueilleen ja fyysinen etäisyys kaupungin erilaisten asukkaiden välillä aiheuttavat henkistä etäisyyttä eri väestöryhmien kesken. Mikäli erilaiset ihmiset eivät ole lainkaan kanssakäymisessä keskenään, on kanssaihmissä

kohtaan tunnettava luottamus vähäistä ja saattaa aiheuttaa kärjistyneitä mielipiteitä muista ihmisistä. Sosiaalisen eheyden puuttuminen pirstoo entisestään elinympäristöä, aiheuttaa konflikteja ja vaikuttaa siihen, miten yksilöt pystyvät integroitumaan ja samaistumaan omaan ympäristöönsä sekä kokemaan yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Le Galés 2005: 257–261.)

Alueellinen eriytyminen on monitasoinen ilmiö, jossa kaupunkirakenne sekä alueiden imago ja ominaispiirteet kietoutuvat vahvasti yhteen inhimillisen käyttäytymisen, yksilöllisten valintojen ja valinnanmahdollisuuksien sekä yksilöiden ominaispiirteiden ja hyvinvoinnin kanssa. Erilaiset ihmiset etsivät omaa paikkaansa kaupungin alueella, samalla kun kaupungissa vallitsevat olosuhteet, rakenteet ja toiminta ohjaavat väestön sijoittumista tietyille alueille. Eritasoisten alueiden olemassaolo yhdistettynä hyvä- ja huono-osaisuuden esiintymiseen kaupungissa, johtaa alueelliseen eriytymiseen eli erilaisten väestöryhmien epätasaiseen alueelliseen sijoittumiseen. Alueellisen eriytymisen tiedostaminen ja huomioiminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta voidaan ehkäistä sekä alueiden että ihmisten ajautumista kurjistumisen kierteseen ja puuttua alueilla esiintyviin ongelmiin hyvissä ajoin. Heikkojen alueiden elämänmahdollisuuksia entisestään heikentävää vaikutusta tulee välttää.

3. TUTKIMUSMENETELMÄT JA -AINEISTOT

Alueellista eriytymistä on tutkittu perinteisesti kaupungin eri alueiden väestön sosiaalista ja taloudellista asemaa kuvaavilla tilastollisilla mittareilla. Koska kaupungeissa asuvan väestön kulttuurinen kirjo on nykyään yhä moninaisempi, myös eri kieliryhmien sijoittumisesta saatavat tilastotiedot kertovat paljon kaupungissa vallitsevasta alueellisen eriytymisen tilanteesta. Pelkät tilastot eivät kuitenkaan koskaan paljasta koko totuutta eri alueilla vallitsevasta todellisuudesta, ja siksi alueiden laadullinen tarkastelu, paikallisten piirteiden ja ilmiöiden ymmärtäminen auttaa tutkittavilla alueilla vallitsevan todellisuuden hahmottamisessa. (Vaattovaara 1998: 50–52.) Tässä tutkimuksessa alueellista eriytymistä on tarkoitus havainnoida, kartoittaa, selvittää ja selittää aluemaantieteellisen kuvailun sekä kaupungin eri alueiden väestöpiirteitä kuvaavien tilastotietojen avulla. Tilastotiedon kautta luodaan kuvaa kunkin kaupunginosan väestöpohjasta, ja huomiota kiinnitetään kaikkiin kolmeen alueellisen eriytymisen ulottuvuuteen: kaupunginosien väestön demografiseen, sosio-ekonomiseen ja etniseen luonteeseen. Aluemaantieteellisen kuvailun on tarkoitus toimia eri alueiden väestöpiirteissä ilmenevien erojen selittävänä tekijänä ja taustatietona.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on luoda peruskäsitys Vaasan kaupungin alueellisesta eriytymisestä ja tämän vuoksi huomio keskittyy nimenomaan perinteisiin alueellisen eriytymisen mittareihin: kaupunginosien demografista luonnetta kuvaavaan tilastotietoon, tietoihin kaupunginosien koulutus- ja tulotasosta, työttömyydestä sekä eri kieliryhmien sijoittumisesta kaupungin alueella. Näiden tekijöiden kautta hahmotetaan hyvinvoinnin jakautumista kaupungin alueella. Alueellista eriytymistä on kuitenkin mahdollista tutkia myös laajemmin erilaisista näkökulmista. Perinteisten eriytymisen mittareiden tueksi on mahdollista ottaa myös muita mittareita ja erilaisia näkökulmia, ja tämän tutkimuksen aihetta onkin mahdollista syventää erilaisilla jatkotutkimuksilla. Alueellista eriytymistä voidaan tutkia ja selittää arvioimalla palveluiden tasoa kaupungin eri alueilla tai tarkastelemalla tarkemmin asuinympäristöjen laatua. Myös asumiseen liittyvien elementtien yksityiskohtaisempi tarkastelu voi osaltaan tarjota syvempää ymmärrystä kaupungissa esiintyvälle alueelliselle eriytymiselle. Esimerkiksi tiedot asuntojen omistusmuodosta, hintatasosta ja laadusta sekä ruokakuntien koosta voivat kertoa yksi-

tyiskohtaisemmin alueiden hyvinvoinnin välillä vallitsevasta epäsuhdasta. Myös rikollisuutta ja alueen väestön maksukykyä kuvaavat tilastot pystyvät tarjoamaan entistä syvempää tietoa eri kaupunginosissa vallitsevista elinolosuhteista. Alueellista eriytymistä ja alueilla vallitsevaa todellisuutta on mahdollista kartoittaa myös asukkaiden näkökulmasta, ja siten haastattelujen avulla voi selvittää miten kunkin alueen asukkaat näkevät ja kokevat oman asuinalueensa tai eri kaupunginosien aseman. Tämän tutkimuksen tavoite ja saatavilla oleva aineisto ovat kuitenkin antaneet tutkimukselle sen luonnolliset rajat ja siksi huomiota kiinnitetään alueellisen eriytymisen peruselementteihin. Aluemaantieteellisen kuvailun avulla pyritään sen sijaan vastaamaan joihinkin niihin kysymyksiin, joihin ei käytettävissä olevan tilastotiedon valossa pystytä vastaamaan.

Tutkimuksessa käytetty tilastoaineisto on tilastokeskuksen tuottamaa, mutta saatu tutkimuskäyttöön Vaasan kaupungilta. Kaupunki on jaettavissa tilastollisiin suur- ja pienalueisiin, ja tutkimuksessa käytetyt väestönpiirteitä kuvaavat perustilastot noudattelevat näitä aluejakoja. Olen tarkoituksella jättänyt alueiden väestönpiirteitä täydentävää tilastoaineistoa tutkimuksen ulkopuolelle, sillä aineistot eivät ole noudatelleet samoja tilastorajoja. Esimerkiksi tiedot asuntokuntien koosta ja omistusasuntojen osuudesta on saatavissa ainoastaan postinumeroalueittain, eivätkä ne siten ole perustilastojeni kanssa yhteneväisiä ja vertailukelpoisia. Tutkimusaineisto on siis vahvasti tilastoalueiden rajoihin sidottua. Hallinnollisten rajojen tavoin, myös tilastoalueiden rajat on mitä todennäköisimmin määritelty sellaisilla kriteereillä, joilla ei välttämättä ole alueilla vallitsevan todellisuuden tai kaupungin toiminnallisten kokonaisuuksien kanssa mitään yhteistä. Luonnolliset ilmiöt, väestönpiirteet tai ympäristön elementit eivät noudata luonnostaan hallinnollisia tai tilastollisia rajoja, ja siten nämä rajat ovat aina jossain määrin keinotekoisia. Mikäli alueellista eriytymistä olisi mahdollista tutkia vapaana aluerajausten sitovuudesta, vastaisi tutkimuksen avulla saatava tieto paremmin todellisuutta. Näin ollen kaupungin jakaminen tilastoruutuihin, kuten 1 km x 1 km tai 250 m x 250 m kokosiin ruutuihin, tarjoaisi kaupungin alueellisen eriytymisen tilanteesta huomattavasti todellisemmän kuvan. Tällöin olisi mahdollista välttyä myös siltä, että liian suuri tutkimusalue tasapäistää tilastoja ja siten peittää alleen ilmiöiden alueittaista vaihtelua. Tilastollisia suur- ja pienalueita tarkempaa tilastotietoa ei kuitenkaan ollut saatavissa. Tästä johtuen

tutkimuksessa käytetyn aluejaon ongelmaksi muodostui lisäksi se, että tilastoalueet ovat väkimäärältään erikokoisia, mikä vaikeutti tutkimusalueiden keskinäistä vertailua.

Aineiston vajavaisuuksia on pyritty tasapainottamaan tarkastelemalla useimpia tilastomuuttujia sekä prosenttilukuina että absoluuttisten lukumäärien kautta. Lisäksi tietoa on pyritty havainnollistamaan erilaisin kuvioin, jotta alueiden välisiä eroja olisi mahdollista tarkastella visuaalisesti. Tutkimuksessa on käytetty uusinta tilastoalueilta saatavissa olevaa tilastotietoa, jota on vertailtu myös 2000-luvun alun tilastoihin, jotteivät tilastot paljastaisi vain yhtä pysähtynyttä tilannetta, vaan tarjoaisivat laajemman käsityksen alueilla vallitsevasta tilanteesta ja todellisuudesta. Aineiston vajavaisuudet onkin hyvä pitää mielessä tutkimuksen edetessä, mutta tällaisenaankin tutkimus tarjoaa käsityksen kaupungissa vallitsevasta tilanteesta ja alueellisen eriytymisen luonteesta sekä toimii hyvänä taustatietona, mikäli alueellisia eroja halutaan jatkossa tarkastella tarkemmin.

Tilastoja tukeva aluemaantieteellinen kuvailu noudattelee samoja aluejakoja tilastoaineiston kanssa. Aluemaantieteellisen kuvailun pohjana on käytetty Vaasan kaupungin tuottamaa, kartalla esitettävissä olevaa paikkatietoaineistoa, jota on täydennetty muilla alueiden ominaispiirteistä kertovilla aineistoilla. Alueiden imagoa, ominaispiirteitä ja elinolosuhteita pyritään kartoittamaan ja selvittämään kaupunginosien maankäytön ja rakennuskannan kautta. Erilaisten luonnonelementtien läheisyydellä katsotaan olevan vaikutusta alueen hintatasoon ja sitä kautta myös alueen väestöpohjaan. Rakennuskannan ominaispiirteiden avulla on mahdollista kuvata alueilla vallitsevia elinolosuhteita, ja kaupungin omistamien vuokra- ja opiskelija-asuntojen sijainti voi osaltaan selittää miksi alueiden tulotasoissa esiintyy eroja, sillä näiden rakennusten voi kärjistetysti ajatella olevan kaikkein köyhimmän kansanosan asuinpaikkoja. Asumisesta saatavan tiedon lisäksi alueiden luonnetta pyritään kartoittamaan alueiden historiasta, palveluista ja luonteesta saatavissa olevan tiedon kautta, sillä nämä ovat kaikki tekijöitä, jotka yhdessä muodostavat alueilla vallitsevan asuinympäristön ja todellisuuden sekä alueiden imagon. Alueen historia määrittää vahvasti sitä, millaiseksi alue on ylipäätään voinut kehittyä ja millainen on kaupunginosan rooli ja merkitys nykyään. Palveluista taas voidaan vetää johtopäätöksiä siitä, ovatko eri asuinalueiden asukkaat keskenään tasa-arvoisessa asemassa. Lisäksi se, miten paikallishallinto suhtautuu ja näkee kunkin alueen, kertoo

aina jotain alueella vallitsevasta todellisuudesta, joten myös paikallishallinnon toimenpiteisiin on kiinnitetty jonkin verran huomiota. Myös alueiden etäisyyksiä toisistaan ja etäisyyttä suhteessa keskustaan ja sen palveluihin käytetään tutkimuksessa yhtenä alueiden luonnetta kuvaavana tekijänä.

4. TUTKIMUSKOHTEENA VAASA

Vaasan kaupunki on luonteeltaan ja rakenteellisilta ominaisuuksiltaan erilaisista, yksilöllisiä ominaispiirteitä omaavista alueista koostuva kokonaisuus. Vaikka kaupungista löytyy runsaasti työpaikkoja, ovat kaupunginosat profiloituneet pääosin asumisen alueiksi. Kaupungin erilaiset alueet muodostavat eräänlaisen pienen ja tiiviin nukkumalähiöiden ja asuinalueiden joukon keskustan ympärille. Myös aivan ydinkeskustan läheisyys on vahvasti asuinaluetta. Palosaari, Huutoniemi, Suvilahti ja Ristinummi yhdessä Kotirannan eteläosien kanssa muodostavat kaupungin vanhimmat asuinlähiöt, jotka tarjoavat monipuolisen rakennuskantansa vuoksi asumismahdollisuuksia erilaisille ihmisille. Kotirannan pohjoisosat sen sijaan ovat selvästi kaupungin uusinta, nykyaikaisen asumisen aluetta, kun taas Gerby, Sundom ja Vähäkyrö ovat luonteeltaan selvästi maaseutumaisia asuinalueita. Vaasan voi siis sanoa olevan asumisen kaupunki, jonka erilaisilta asuinalueelta kukin voi löytää oman paikkansa. Kaupungin ydinolemus koostuu pienen kaupungin tunnelmasta, historian, meren ja luonnon läheisyydestä sekä ruotsinkielisen alueen imagosta.

4.1. Kaupunginosien ominaispiirteet

Vaasan kaupunki jaetaan kahteentoista tilastolliseen suuralueeseen (ks. kuva 1), jotka ovat Keskusta, Vöyrinkaupunki, Vaskiluoto, Palosaari, Gerby, Kotiranta, Huutoniemi, Ristinummi, Höstvesi, Suvilahti, Sundom ja Vähäkyrö. Vähäkyrö on karttakuvan ulkopuolelle jäävä maalaiskunta, joka liitettiin Vaasan kaupunkiin vuonna 2013 ja jolla ei ole yhteistä rajaa muun kaupungin kanssa. Tilastoalueet ovat pinta-alaltaan hyvin erikoisia, ja ne eroavat toisistaan huomattavasti myös rakenteeltaan, toiminnoiltaan, maisemaltaan ja luonteeltaan. Kaikki suuralueet on edelleen jaettavissa tilastollisiin pientaluesiin, joita on yhteensä 60.

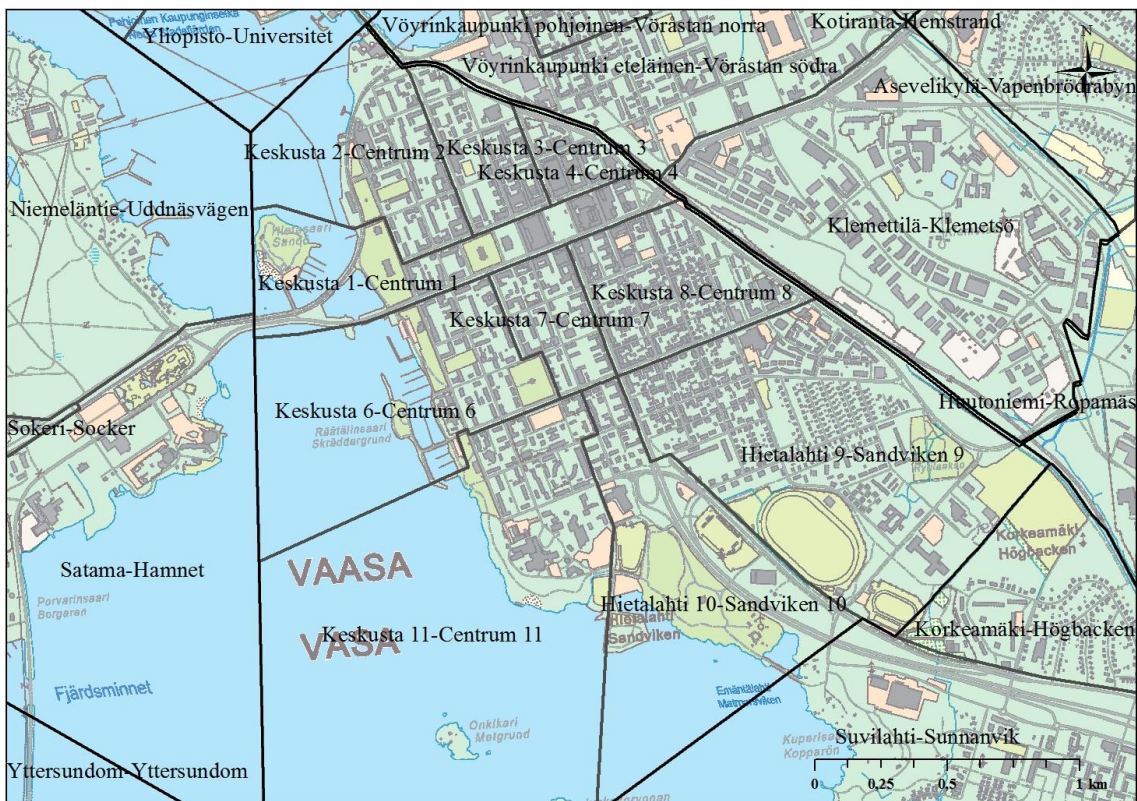

Kuva 1. Vaasan kaupungin tilastolliset suuralueet kartalla esitettynä (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

4.1.1. Keskusta

Keskustan alue jaetaan kymmeneen tilastoalueeseen (ks. kuva 2), joita on vaikea erotella ominaispiirteiltään toisistaan tai kuvailla kunkin alueen luonnetta muutamalla osuvala sanalla. Keskustan tilastoalueet ovat toisaalta keskenään hyvin samanlaisia, mutta kuitenkin aina jollain tavoin erilaisia, sillä mikään näistä tilastoalueista ei ole sisäiseltä rakenteeltaan tai yleisilmeeltään täysin yhtenäinen. Rakennuskanta on ympäri keskustaa hyvin monipuolista ja vaihtelevaa; erityylyiset, uudet ja vanhat, puiset ja kiviset, korkeat ja matalat rakennukset vuorottelevat katukuvassa sovussa rinta rinnan, pienten puisto- ja viheralueiden sekä puistikoiden virkistäessä maisemaa. Keskustan rakennuskanta koostuu käytännössä kokonaan kerrostaloista, mutta Hietalahdessa, tilastoalue yhdeksän keskiosissa, on puutaloista koostuva omakotitalokeskittymä. (ks. liite 1.) Juuri tilasto-

alue yhdeksän eroakin luonteeltaan selvästi eniten muista keskustan tilastoalueista, sillä alue on rakennettu pääosin 1940-luvun paikkeilla ja rakennuskanta on yleisilmeeltään yhtenäisempää kuin muualla keskustassa. Hietalahden tilastoalueita ei niinkään miellä keskustaluueksi, vaan ne ovat luonteeltaan ennemminkin keskustan läheisyydessä olevia asuinalueita.

Kuva 2. Keskustan tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

Kaupungin ydinkeskustan voi ajatella sijoittuvan tilastoalueiden yksi, kolme, neljä, seitsemän ja kahdeksan yhteisten reunaosien muodostamalle alueelle. Tilastoalue ykkösen itäosassa sijaitsee rautatieasema sekä tori, joka toimii kaupungin keskuspukeena. Keskustatoiminnot levittäytyvät torin lähiympäristöön. Varsinainen liikekeskusta-alue on kuitenkin varsin pieni, ja keskustatoiminnot vaihtuvat melko pian torilta pois päin kuljettaessa pääosin asumisen alueiksi. (ks. liite 2.) Koko keskustan tilastoalueella on muutama koulu, päiväkotii ja terveysasema, virastotaloja tilastoalueen kahdeksan itäosien tun-

tumassa sekä kirjasto tilastoalueella kaksi. Keskustassa on huomattavan paljon työpaikkoja, jopa yli 12 000 (Vaasan kaupunki 2015: 18), mutta silti keskustan alue on luonteeltaan vahvasti tiiviin asumisen aluetta, jossa arkiset palvelut ovat asukkaita lähellä.

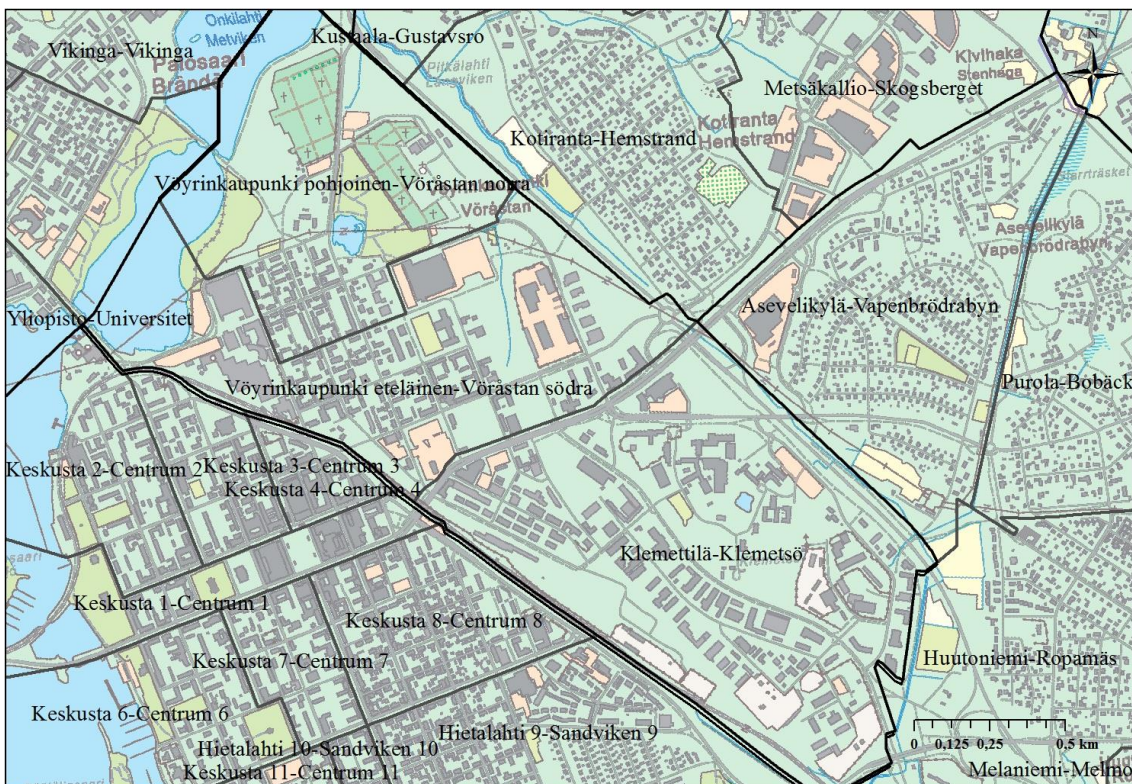
Asutus onkin levittäytynyt melko tasaisesti koko keskustan alueelle, mutta tiivistynyt selvästi tilastoalueille seitsemän ja kahdeksan sekä Hietalahden tilastoalueelle yhdeksän. Nämä kyseiset tilastoalueet ovatkin keskustan tilastoalueista luonteeltaan ja toimintoiltaan puhtaimmin asumisen alueita (ks. liite 1 ja liite 2). Keskustan alueella on paljon kaupungin omistamia vuokrataloja (yhteensä 27 kappaletta), jotka ovat keskittyneet pääosin tilastoalueille kahdeksan ja yhdeksän. Opiskelija-asunnot sen sijaan sijaitsevat Vöyrinkaupungin rajan tuntumassa, tilastoalueilla kolme, neljä ja kahdeksan. (Pikipuukki 2016; Vaasan opiskelija-asuntosäätiö 2016.) Moottoritien varrella, tilastoalueella kymmenen, on rykelmä ehkä kaupungin korkeimpia kerrostaloja, samalla kun alueen eteläosissa levittäytyy kaunis Hietalahden Villan puistoalue (ks. liite 2). Keskustan ehkä arvostetuimmat asuinkorttelit ovat kuitenkin rantaviivan tuntumassa kulkevalla Rantakadulla, jonka varrella olevien rakennusten ylimmistä asunnoista avautuvat hienot merinäkyvät. Rantakadun asuntojen maisemaa ei häiritse asutus, sillä koko rantaviivaa pitkin kulkee idyllinen lenkkipolkujen ja viheralueiden saareke. Ehkä hieman hullunkurisesti, hienoimmat merinäkyvät tuntuvat kuitenkin avautuvan keskustan kuudennen tilastoalueen rannassa olevasta vankilasta ja alueen yksitoista eteläosan keskussairaaltalta. Tilastoalue ykkösen länsiosista avautuvat myös hienot rantamaisemat, mutta tällä alueella ei ole lainkaan asutusta, vaan alue on pyhitetty virkistyskäyttöön.

Keskusta on aluetta, jonka kehittymiseen kiinnitetään paikallishallinnossa erityistä huomiota. Keskustaa pyritään kehittämään etenkin liikkumisen ja liikenteen näkökulmasta sekä entistä houkuttelevimpien palveluiden, julkisen tilan, työpaikkojen ja asumisen tilana. Kaupungin maankäyttöön liittyvässä suunnitelmassa keskustan suuralueelle kohdistuu huomattavia kerrostaloasumisen täydennysrakentamistavoitteita. Lisäksi Hietalahteen, tilastoalue yhdeksässä sijaitsevan raviradan alueelle suunniteltavan uuden asuinalueen merkitystä korostetaan paikallishallinnossa erityisesti. Raviradan uusi asuinalue on ollut esillä ja saanut näkyvyyttä sille vuonna 2014 järjestetyn suunnittelukilpailun myötä (ks. esim. Yle-uutiset 2014). Alueesta pyritään kehittämään moderni ja

ekologinen asutuskeskittymä. Raviradan alueen kylkeen on juuri valmistunut kaupungin uusi jalkapallostadion, johon suunnatut investoinnit entisestään korostavat paikallishallinnon tuntemaa mielenkiintoa aluetta kohtaan. Keskustan ja keskustatoimintojen suunnitellaan Hietalahden lisäksi laajentuvan myös Vöyrinkaupungin suuntaan. (Vaasan kaupunki 2015: 3, 20–36.)

4.1.2. Vöyrinkaupunki

Vöyrinkaupunki sijaitsee aivan keskustan kyljessä ja on luonteeltaan hyvin kirjava alue, joka jaetaan tilastollisesti kolmeen osaan: Eteläiseen ja Pohjoiseen Vöyrinkaupunkiin sekä Klemettilään (ks. kuva 3).

Kuva 3. Vöyrinkaupungin tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

Vöyrinkaupunki alkoi rakentua 1880-luvulla kaupungin laajentuessa vähitellen sisämaata kohti. Nykyisen Eteläisen Vöyrinkaupungin keskiosaan ja Pohjoisen Vöyrinkaupungin eteläiseen osaan rakennettiin tuolloin koristeellisia, viimeistelyjä ja yksityiskohtaisia puutaloja intiimeine pihapiireineen. Näistä puutaloista osa on yhä edelleen olemassa, muodostaen keskustan läheisyyteen idyllisiä puutalokortteleita, vaikka 1960-luvulta lähtien moni vanhoista rakennuksista joutuikin väistymään kerrostalojen tieltä. 1960- ja 1970-lukujen aikana Vöyrinkaupungista suunniteltiin massiivista kerrostalolähiötä, ja tämän ajan rakentaminen näkyy yhä kaupunginosan katukuvassa. (Hakonen, Hassinen & Lang 1995.) Nykyään alueella vuorottelevat sulassa sovussa kauniit puutalot sekä uudet ja vanhat kerrostalot.

1900-luvun alun Vöyrinkaupunki oli työläisten asuinalueita ihanteellisen sijaintinsa vuoksi: kaupunginosa sijaitsee lähellä junarataa ja silloista teollisuutta (Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 16, 113). Eteläisen Vöyrinkaupungin länsiosassa toimii vielä tänäkin päivänä Wärtsilän moottoritehdas, joka fyysisenä rakenteena hallitsee koko tilastoalueen läntistä osaa (ks. liite 2). Muilta osin Vöyrinkaupunki on kiinteä osa keskustan asuinkortteleita ja luonnollinen keskustan jatke, ja etenkin Eteläinen Vöyrinkaupunki on paikallishallinnon näkökulmasta huomattava kerrostaloasumisen uudisrakennuskohde. Vanhojen rakennusten rinnalle rakennetaan vilkkaasti uusia kerrostaloja. (ks. Vaasan kaupunki 2015: 26.) Vöyrinkaupungin alueella on useita kaupungin omistamia vuokrataloja sekä opiskelija-asuntoja, joista valtaosa sijaitsee Eteläisen Vöyrinkaupungin alueella. Pohjoisen Vöyrinkaupungin alue eroaa luonteeltaan Eteläisestä Vöyrinkaupungista laajan puistoalueensa puolesta. Pohjoinen Vöyrinkaupunki ei ole luonteeltaan samalla tavoin keskustan jatke tai vilkkaasti rakentuva alue, vaan ikään kuin keskustasta hieman etäämmällä oleva rauhallisempi asumisen alue, jonka asutus keskittyy kaupunginosan eteläosiin. Pohjoisen Vöyrinkaupungin alueella on vain muutama kaupungin omistama vuokratalo ja opiskelija-asuntola. (Pikipruukki 2016; Vaasan opiskelija-asuntosäätiö 2016; ks. liite 1 ja liite 2.)

Eteläisen Vöyrinkaupungin keskiosissa, vanhojen puutalokortteleiden kyljessä, on niin sanottu Olympia-kortteli, joka korttelin kokoisena rakennuskompleksina koostuu kaupungin omistamista vuokra- ja opiskelija-asunnoista. Olympia-korttelin voi sanoa ole-

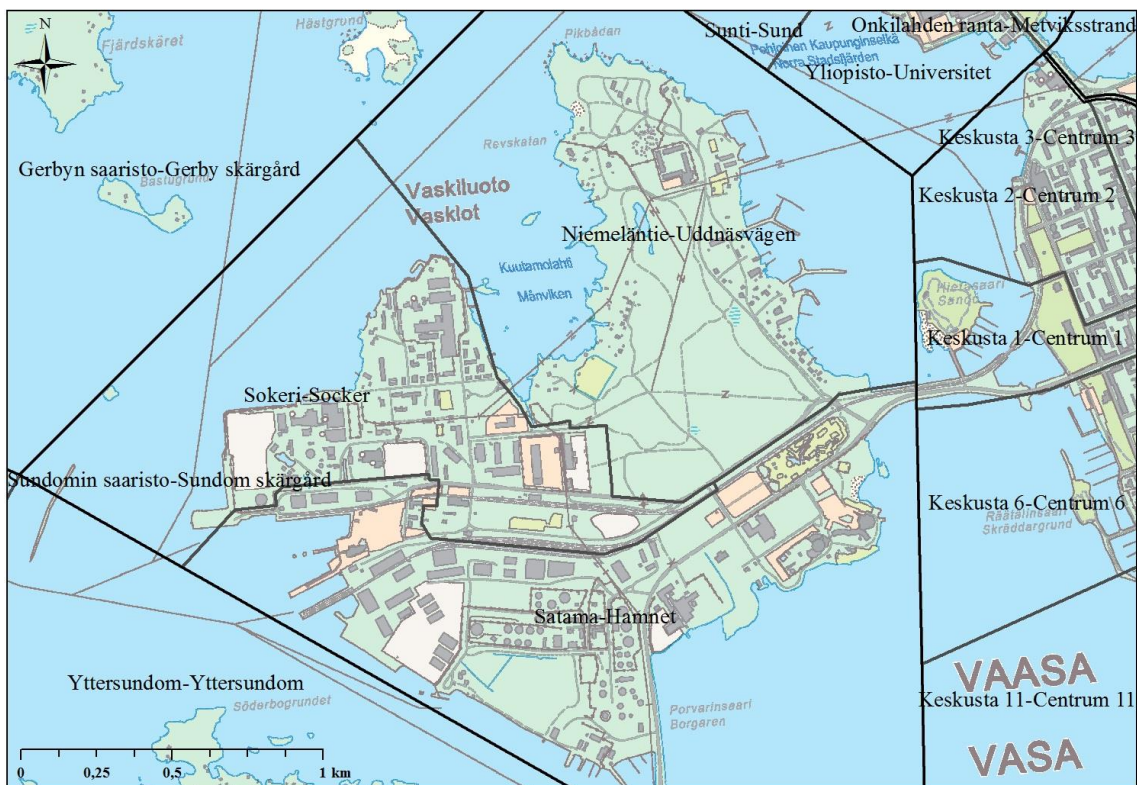
van yksi kaupungin pahamaineisimmista alueista, ja esimerkiksi korttelin laidalla sijaitsevan lähikaupan ryöstöstä kertovat uutiset eivät enää hetkauta kaupungin asukkaita. Lisäksi korttelissa tapahtuvasta avoimesta huumekaupasta kulkee jatkuvasti huhuja. Tästä huolimatta aivan Olympia-korttelin viereiset korttelit ovat vilkkainta uudisrakentamisen aluetta. Olympian läheisyyteen, aivan Eteläisen Vöyrinkaupungin eteläisellä rajalla olevan vanhan linja-autoaseman alueelle, suunnitellaan myös rakennettavaksi uusi monitoimikortteli, Wasa Station, joka valmistuessaan toimisi kaupungin ydinkeskustan jatkeena. Wasa Station on toteutuessaan mittava hanke, joka on saanut nyt jo suunnitteluvaiheessaan julkisuutta vuonna 2014 järjestetyn korttelin suunnittelukilpailun ansiosta. Monitoimikortteliin suunnitellaan muun muassa liiketiloja, musiikkikeskusta, hotellia ja monitoimiurheilutilaa. Korttelin on tarkoitus lisätä kaupungin vetovoimaa ulkopuolisten silmissä sekä linkittyä Vaasan imagoon pohjolan energiapäikäkaupunkina uusien energiaratkaisujensa vuoksi. (ks. Energy Vaasa 2016b.)

Klemetilän alue eroaa luonteeltaan ja ominaispiirteiltään muusta Vöyrinkaupungista, ja tätä eroa korostaa entisestään vilkkaasti liikennöity Sepänkyläntie, joka kulkee Klemetilän ja Eteläisen Vöyrinkaupungin rajalla. Klemetilä on selkeästi kaupallisten- ja julkisten palveluiden aluetta, sillä alueella ei ole käytännössä lainakaan asutusta, vaan sen sijaan laaja teollisuusmainen yritysalue, paloasema, ammattiopisto sekä Vaasan kaupunginsairaala, jonka palveluista valtaosa on suunnattu ikäihmisille (ks. liite 2). Vöyrinkaupunki onkin yksi Vaasan merkittävistä työpaikka-alueista, joka työllisti vuonna 2010 yli 4 000 henkeä (Vaasan kaupunki 2015: 18). Vöyrinkaupunki on siis luonteeltaan ja rakenteeltaan varsin monipuolinen alue. Se on lähellä ydinkeskustaa oleva tiivinen kerrostaloasumisen alue, jonka ympärille on sijoittunut monipuolisesti erilaisia kaupunkitoimintoja (ks. liite 1). Vöyrinkaupungilla on Klemetilän palveluiden lisäksi muun muassa ala- ja yläkoulu, päiväkotit ja kaksi suurta päivittäistavarakauppaa. Alueeseen kohdistuu paikallishallinnon taholta suuria tulevaisuuden toiveita yksittäisissä kortteleissa esiintyvistä epätoivottavista ilmiöistä huolimatta.

4.1.3. Vaskiluoto

Vaskiluoto on kaupungin keskustaan ja Sundomiin silloilla yhdistyvä saari, joka jaetaan kolmeen tilastolliseen pienalueeseen: Satamaan, Sokeriin ja Niemeläntiehen (ks. kuva 4). Vaskiluodon historia alkaa 1880-luvulta, jolloin saari oli kaupunkilaisten huvila-alueita. Vaskiluodosta alkoi kuitenkin jo 1800-luvun loppupuolella muotoutua satama- ja teollisuuskaupunginosaa, ja Niemeläntien alue on ainoana jäänyt kertomaan saaren huvilahistoriasta. Niemeläntiellä on säilynyt rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti merkittäviä huvilarakennuksia ja paviljonkeja ja alue eroaakin luonteeltaan huomattavasti muusta Vaskiluodosta. Niemeläntien alueelle on rakennettu harvakseltaan omakotitaloja idylliseen rantamaisemaan, mutta muuten alue on pääosin luonnonmaisemaa, jolla erilaiset luontotyypit ja kasvilajit vaihtelevat. Vaskiluodon tämän osan sanotaankin olevan erinomaista lintujen tarkkailupaikkaa, kaupunkilaisten lenkkeilymaastoa sekä matkailullisesti vetovoimaista aluetta. Niemeläntien pohjoispäässä onkin leirintäalue hienossa luonnonmaisemassa. Kiinteä osa Niemeläntien idyllisen huvila-alueen imagoa ovat myös venekerhot ja vierassatamatoiminta. (Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 30–34; ks. liite 1 ja liite 2.)

Muu Vaskiluoto on nykyään sen sijaan matkustaja-, tavara- ja öljysataman toimintoihin, teollisuuteen sekä voimalaitostoimintaan erikoistunutta aluetta. (Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 30–34; ks. liite 2.) Sokerin alueen vanhan sokeritehtaan historiallisesti merkittävässä tehdasrakennuksissa toimii vielä tänäkin päivänä useita yrityksiä, jotka yhdessä Sataman alueen tehdas- ja liikennealueen kanssa työllistivät vuonna 2010 yhteensä noin 700 henkeä (Vaasan kaupunki 2015: 18). Sataman alueen länsiosat sen sijaan toimivat kaupungin matkailu- ja aktiviteettialueena, sillä alueelle on keskittynyt hotelli ja vesipuistotoimintaa. 1980-luvun lopulta saakka toiminut huvipuisto Wasalandia tosin sulki ovensa vuonna 2015, mutta huvipuiston entistä toiminta-alueita on tarkoitus kehittää tulevaisuudessa yhä ensisijaisesti kaupungin matkailu- ja aktiviteettialueena (Vaasan kaupunki 2016a).

Kuva 4. Vaskiluodon tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

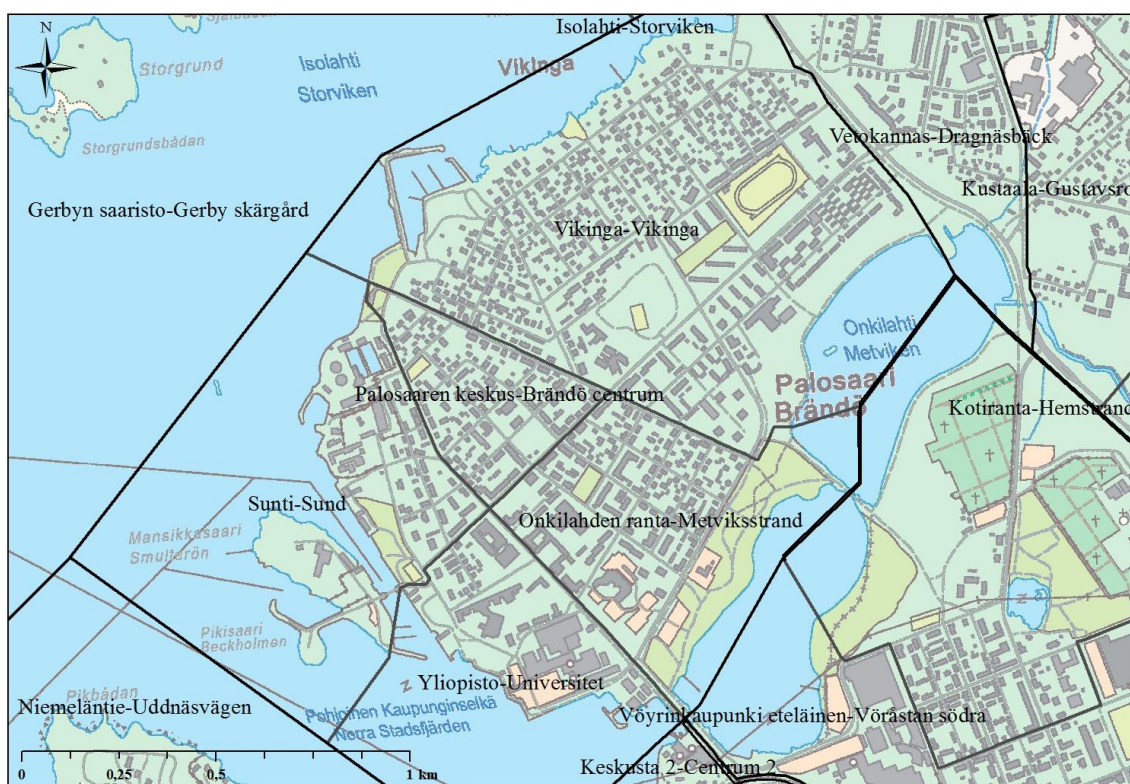
Monipuolisten toimintojensa vuoksi Vaskiluodon imago on vahvasti jakautunut kahtia: Niemeläntie sekä Sataman länsiosa ovat luonteeltaan lähivirkistys- ja matkailualueita, Sataman muun osan sekä Sokerin alueen identiteettiä sen sijaan määrittelevät vahvasti teollisuus- ja satamatoiminnot. Asutusta koko Vaskiluodon alueella on varsin vähän, ja se on pääosin omakotiasutusta Niemeläntiellä sekä matalaa kerrostaloasutusta Sokerin alueella (ks. liite 1). Kaupungin omistamia vuokrataloja ei ole Vaskiluodossa lainkaan, eikä Vaskiluotoon juurikaan edes suunnitella uutta asutusta. Vähäisen asutuksen vuoksi alueella ei ole julkisten peruspalveluiden yksiköitä, kuten terveysasemaa tai lasten päivähoitopaikkaa eikä päivittäistavara kauppa. Sen sijaan Vaskiluoto on huomioitu paikallishallinnossa vahvasti satama-alueena, ja satama-alueita sekä satamaan johtavaa tietä pyritäänkin kehittämään kaupungin taholta erilaisilla toimenpiteillä ja hankkeilla (Vaasan kaupunki 2015: 3, 21).

4.1.4. Palosaari

Palosaaren kaupunkikuvassa näkyy ja tiivistyy kaupunginosan historia ja alueella tapahtunut voimakas kaupunkirakenteellinen muutos teollisuuskaupunginosasta osaksi tietoyhteiskuntaa. Palosaaren alue alkoi kehittyä jo 1700-luvulla, jolloin paikalliseen salmeen perustettiin satama ja laivanrakennustoimintaa. Vaasan kaupungin siirtyessä Vanhasta Vaasasta nykyiselle paikalleen Palosaaren kehitys teollisuusyhteisöksi sai uutta potkua ja alueelle syntyi satamateollisuuden lisäksi muutakin teollisuutta. Palosaaren puuvillatehdas työllisti 1900-luvun alussa jo yli 1 000 työntekijää, ja kaupunginosaan muodostui tiivis teollisuusyhteisö, joka kukoisti useita vuosikymmeniä. 1950- ja 1960-luvulla Palosaarelle rakennettiin kuitenkin useita oppilaitosrakennuksia ja alueen luonne alkoi hiljalleen muuttua. 1980-luvulle tultaessa suurin osa alueen teollisuuslaitoksista olikin jo lopettanut toimintansa ja Vaasan yliopisto oli muuttanut puuvillatehtaan entisiin tiloihin. Satama siirtyi Palosaarelta Vaskiluotoon ja samoihin aikoihin rakennettiin myös valtion virastotalo Onkilahden rantaan. Palosaaren työläisväestö vaihtui opiskelijoihin ja virkamiehiin. (Setlementtiliitto 2016a; Museovirasto 2009.) Mennyt aika näkyy Palosaarella kuitenkin edelleen, etenkin Suntain salmen vanhoissa puumakasiineissa ja yliopiston myötä uuden elämän saaneissa puuvillatehtaan tehdasrakennuksissa.

Nykyään Palosaaren kaupunginosa jaetaan viiteen tilastolliseen pienalueeseen, jotka ovat Yliopisto, Onkilahden ranta, Sunti, Palosaaren keskus ja Vikinga (ks. kuva 5). Palosaarella oli vuonna 2010 yli 2 000 työpaikkaa, ja etenkin alueen oppilaitoksilla, muun muassa Vaasan yliopistolla ja Vaasan ammattikorkeakoulun Palosaaren kampuksella, sekä Onkilahden rannan virastotalolla on suuri työllistävä vaikutus (Vaasan kaupunki 2015: 18). Palosaarella on oma pieni keskusta-alueensa, josta löytyvät muun muassa tori, kirkko ja kirjasto, muutama pieni päivittäistavarakauppa ja ravintola. Alueelta löytyy myös alakoulu ja päiväkotit. Aivan kuten Vöyrinkaupungillakin, Palosaaren rakennuskanta koostuu puutaloista ja matalista kerrostaloista, joita vuorottelee katukuvassa rinta rinnan. Asutus on Palosaarella pääasiassa kokonaan kerrostalovaltaista. Ainoastaan Viikingan Gerbyn vastainen puolisko erottuu muusta Palosaaresta huvilamaisena omakotialueena, jonka arvo kiinteistömarkkinoilla on korkea (Setlementtiliitto 2016a). Viikingan tilastoalue jakautuukin selvästi kahteen toisistaan eroavaan osaan, sillä vastaa-

vasti alueen Onkilahden vastainen puolisko on ankeahkoa kerrostaloaluetta, jolla sijaitsevat muun muassa 1970-luvulta lähtien rakennetut, pääosin opiskelija-asuntovaltaiset korttelit, Palosaarentie ja Ahventie (ks. liite 1). Palosaarella sijaitseekin sen kerrostalovaltaisissa osissa paljon kaupungin omistamia vuokra- ja opiskelijataloja (molempia 13 kpl), jotka on rakennettu pääosin 1980- ja 1990-luvuilla. Valtaosa näistä rakennuksista sijaitsee pääasiassa Viikingan, Palosaaren keskuksen ja Suntain alueilla. (Pikipruukki 2016; Vaasan opiskelija-asuntosäätiö 2016.)

Kuva 5. Palosaaren tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

Palosaari on nykyään vilkkaasti kehittyvä ja uudistuva kaupunginosa, joka pitää sisällään myös tietynlaista ränsistyneisyyttä. Alueen kehitykseen kiinnitetään tänä päivänä paikallishallinnossa suurta huomiota ja Palosaarta pidetään merkittävänä rantarakentamisen edistämiskohteena. Uusia kerrostaloja onkin suunniteltu lähivuosina rakennettavan Palosaarelle runsaasti, Viikingan aluetta lukuun ottamatta. Palosaarelle on suunnit-

teilla myös erilaisia kuntateknisiä kehitys- ja kunnostushankkeita, kuten Palosaaren silan saneeraus (Vaasan kaupunki 2015: 20–22, 25–27.) Toisaalta Yliopiston ja Suntain alueiden edustalla olevan ja yleisilmeeltään ränsistyneen Mansikkasaaren kehittämistä ja tulevaisuudesta on keskusteltu paikallisten kesken jo vuosikymmeniä, eikä alueen tulevaisuudesta liene olevan vielääkään täyttä selvyyttä (ks. esim. Pohjalainen 2015). Joka tapauksessa Palosaari näyttäytyy aluetta tarkkailevalle kehittyvänä kaupunginosana, jossa jopa teollisuuskaupunginosan ajoista hiipunut yhteisöhenki vaikuttaa hiljalleen heräilevän horroksestaan. Palosaari oli mukana Settlementiliiton vuonna 2015 päättyneessä Uusi paikallisuus -hankkeessa, jonka ansiosta kaupunginosaan syntyi uutta kansalaistoimintaa. Hanke on näkynyt alueella viime vuosina muun muassa yhteisöllisyyttä edistävinä ja alueen eri asukasryhmiä yhteen tuovina Palosaari-karnevaaleina. (Settlementiliitto 2016b.)

4.1.5. Gerby

Gerby on hyvin laaja alue, joka jaetaan kahteentoista tilastolliseen pienalueeseen. Pienalueita ovat Isolahti, Vetokannas, Länsimetsä, Vanha Gerby, Kortelaakso, Lillby, Pukinjärvi, Rajarinne, Gerbyn niemi, Gerbyn kylä, Västervikin kylä ja Gerbyn saaristo (ks. kuva 6). Gerby on maanläheisen ja maaseutumaisen asumisen kaupunginosa, ja alueelta löytyykin runsaasti omakoti- ja rivitaloja, metsää ja virkistysalueita sekä rantaviivaa ja saaristoa (ks. liite 1 ja liite 2). Västervikin kylässä kuvattu, maalaisidylliä henkivä, tv-sarja Strömsö kuvastaakin hyvin alueen maaseutumaista ilmettä ja imagoa. Gerbyn asuinalueissa näkyvät historian kirjo ja alueen menneisyys kalastajakylänä. Rakennuskanta koko Gerbyn alueella on hyvin vaihtelevaa ja asuinalueilla näkyvät eri aikakausien tyyli-ihanteet. Vanhimmat asuinrakennukset on rakennettu 1800-luvulla, mutta kaupunginosan eri alueilta löytyy myös paljon uusia asuinalueita ja aivan viime vuosina rakennettuja taloja. Gerbyn asuinalueilla vuorottelevat rinnakkain talonpoikaistyyliset pihapiirit, rintamamiestalon, matalat tiilirakennukset sekä pastellin sävyiset tyyppitalot. Ainoastaan Isolahden ja Pukinjärven asuinalueet ovat kokonaisuudessaan selvästi uudempia, sillä Isolahden asuinalue on lähtenyt rakentumaan 1970-luvulla ja Pukinjärvi 1990-luvulla. Lillbyssä sen sijaan tiedetään olleen kyläasutusta jo 1700-luvulla, ja alueella onkin säilynyt rakennuksia, jotka on rakennettu 1850-luvulla. Gerbyn rannikolla ja

saaristossa on lisäksi pitkä huvila-asutuksen historia, ja myös alueen huvila- ja mökki-rakennuksissa on nähtävissä eri aikakausien ilme. (Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 35–50.) Väestervikin kylää ja sen uudempaa aluetta Rajarinnettä pidetään usein vaasalaisten keskuudessa rikkaan väestön asuinalueena. Gerbyn alueelle rakennetut kaupungin omistamat vuokratalot onkin rakennettu pääosin muualle kuin Västervikin alueelle. Gerbyn alueella on yhteensä 16 kaupungin vuokrataloa, joista valtaosa on rakennettu 1990-luvulla ja jotka sijoittuvat pääosin Gerbyn keskiosiin: Länsimetsän, Kortelaakson ja Vanhan Gerbyn alueille. (Pikiprükki 2016.)

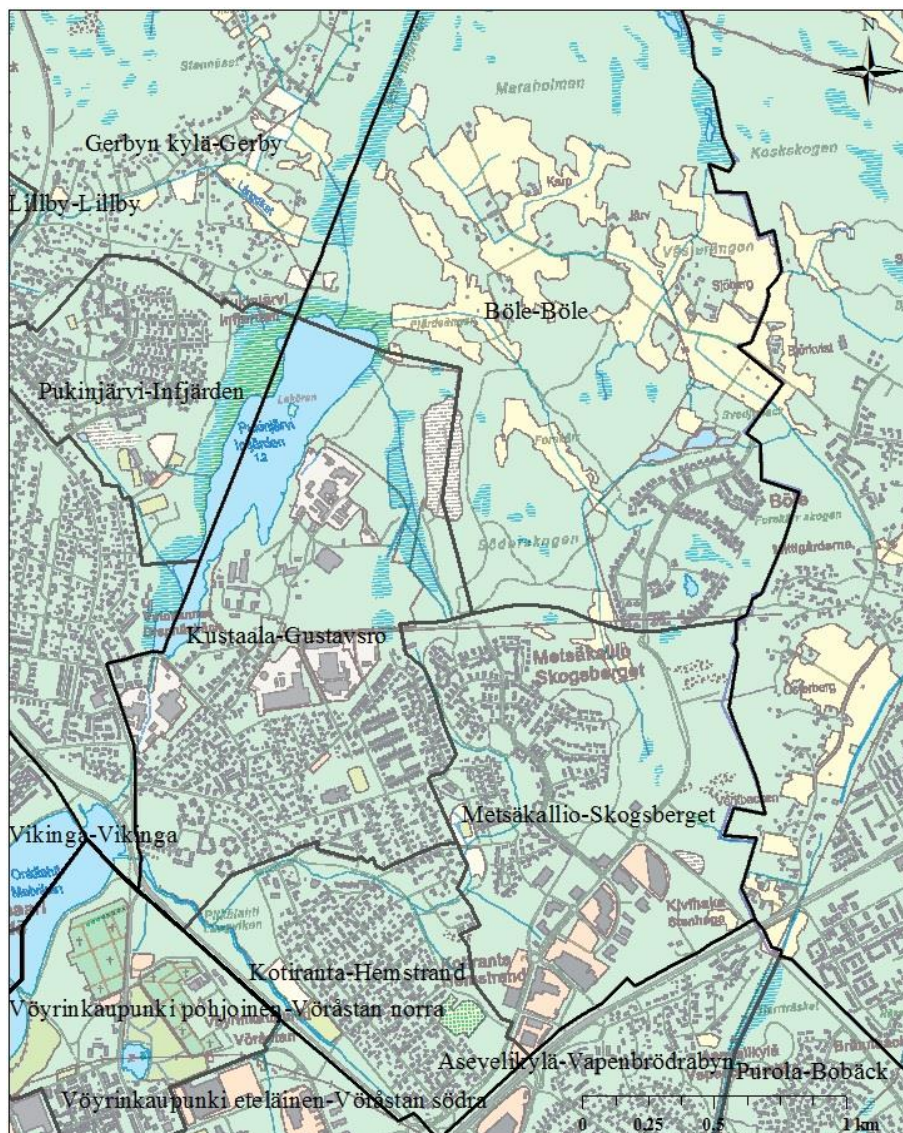
Kuva 6. Gerbyn tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

Gerbyn luonne maaseutumaisena asuinalueena näkyy etenkin siinä, että alueella on sen kokoon nähden varsin vähän työpaikkoja ja palveluitakin hyvin pistemäisesti. (Vaasan kaupunki 2015: 18; ks. liite 2). Kaupunginosasta löytyvät kuitenkin peruspalvelut, muun muassa terveysasema Vanhassa Gerbyssä sekä alakoulu ja päiväkotiki Kortelaaksossa,

Länsimetsässä ja Isolahdessa. Gerbyn eteläisellä puoliskolla on lisäksi muutama ruoka-kauppa ja ravintola. Gerbyn eri alueiden etäisyys kaupungin keskustaan on Vaasan mitapuussa melko pitkä, vähintäänkin viisi kilometriä, ja vaikka Gerbyn kautta kulkeekin muutama kaupungin bussiliikenteen reitti, on oma auto alueen asukkaiden tärkeä kuluväline. Gerbystä kaupunkiin kulkeva päätie ruuhkautuukin usein työmatkaliikenteestä lisäten kaupunginosan suhteellista etäisyyttä keskustasta ja sen palveluista. Gerbyn rooli asumisen alueena tulee kuitenkin lähitulevaisuudessa entisestään korostumaan, sillä alueelle ollaan kaavoittamassa ja rakentamassa runsaasti uusia asuinalueita vuoteen 2030 mennessä, pääosin Gerbyn niemen ja Västervikin ranta-alueille sekä Västervikin vielä asuttamattomaan pohjoisosaan (Vaasan kaupunki 2015: 8, 20–27).

4.1.6. Kotiranta

Kotiranta on rakenteellisilta ominaisuuksiltaan jaettavissa kahteen keskenään erilaiseen osaan. Kustaan ja Kotirannan tilastolliset pienalueet (ks. kuva 7) ovat maanläheisiä, perinteisen puutalorakentamisen alueita, joiden rintamamiestalohekistä omakotiasutusta on ryhdytty rakentamaan jo 1920-luvulla. Suurin osa näiden alueiden rakennuskannasta on valmistunut ennen 1940-lukua, mutta joukossa on myös 1970-luvun tienoilla rakennettua, matalampaa omakotiasutusta. Kotirannassa on lisäksi muutama 1990-luvun lopun ja 2000-luvun alun taitteessa rakennettu kaupungin omistama pienkerrostalo (Pikipruukki 2016; ks. liite 1). Kustaan ja Kotirannan asuinrakennusten kunto vaihtelee suuresti. Metsäkallio ja Böle (ks. kuva 7) ovat sen sijaan uusia, vilkkaasti laajentuvia ja kehittyviä kaupunginosia, joille rakennetaan ja tullaan myös tulevaisuudessa rakentamaan paljon uutta asutusta. Erityisesti Bölen asuinalue on nostettu paikallishallinnon maankäytön suunnitelmissa varsin keskeiseen asemaan, sillä alueen pohjoisosaan on kaavoitettu runsaasti uusia asuinalueita, joille kohdistuu merkittäviä kerros-, rivi- ja omakotirakentamisen tavoitteita. (Vaasan kaupunki 2015: 3, 8, 20–27). Bölen ja Metsäkallion asuinalueet ovat huomattavasti muuta Kotirantaa uudempia, 2000-luvulla kaavoitettuja, ja luonteeltaan hieman modernimpia. Rakentaminen on näillä uudemmilla alueilla tiiviimpää, rakennuskanta koostuu pienistä matalista omakotitaloista sekä matalista kerros- ja rivitaloista. (Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 51–53.)

Kuva 7. Kotirannan tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

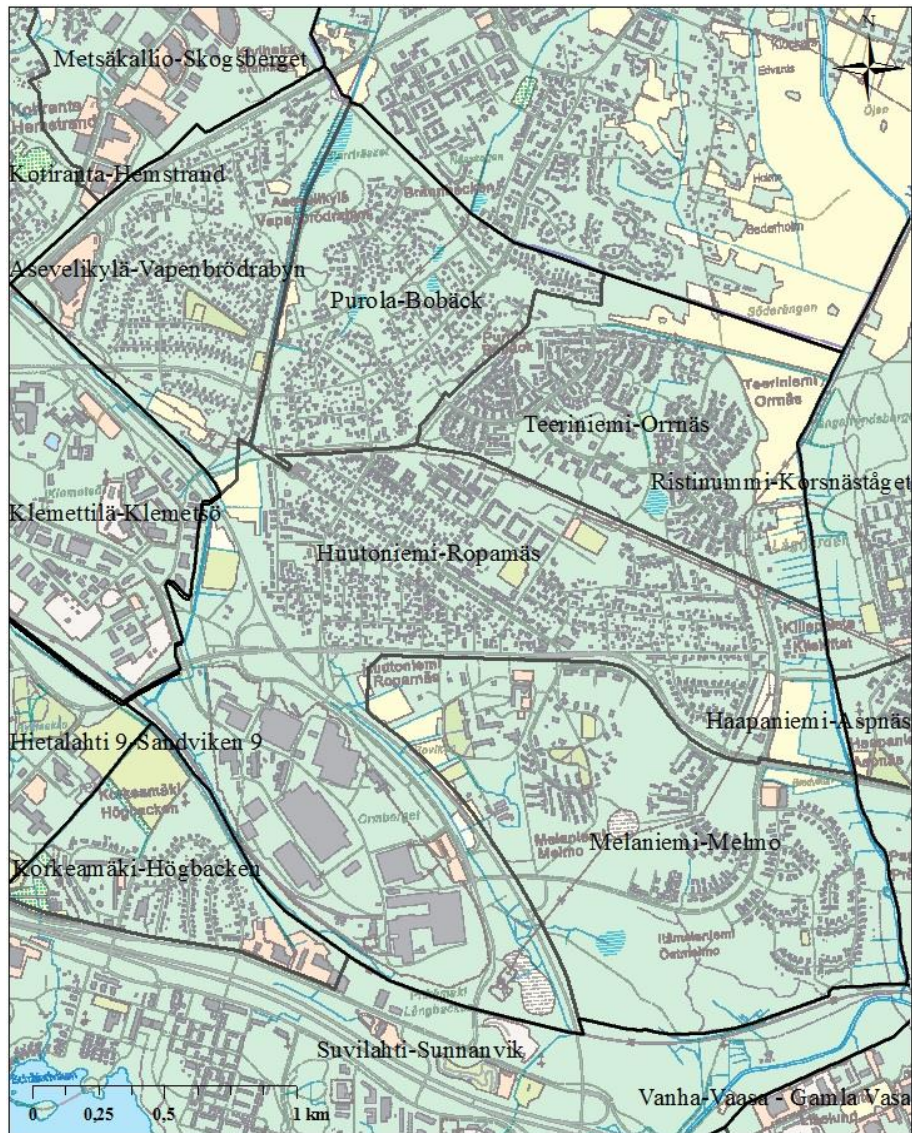
Kivihaan liikealueelle Metsäkallion eteläosaan on keskittynyt valtaosa kaupungin suurimmista automarketeista, ja liikealuetta rakennetaan ja laajennetaan tällä hetkellä vilkkaasti (ks. liite 2). Alueella on muun muassa päivittäistavarakauppoja, huonekaluliikkeitä ja pieni kauppakeskus. Vuonna 2010 Kivihaan alue työllisti noin 700 henkeä, mutta tänä päivänä työllistävä merkitys on alueen vilkkaan kasvun ja laajentumisen myötä varmasti lisääntynyt. (Vaasan kaupunki 2015: 18). Kivihaan alueen työpaikat ovat nykyään käytännössä ainoat koko Kotirannan alueen työpaikat, sillä Kotirannan teolli-

suusalueella Kustaalassa pitkään toiminut tehdas lopetti toimintansa vuonna 2013, jolloin alueelta poistui huomattava työnantaja. Käytöstä poistunut tehdasalue on tällä hetkellä paikallishallinnon kehityskohteena uusien toimintojen löytämiseksi (Vaasan kaupunki 2015: 21). Vaikka Metsäkalliossa sijaitseekin vilkas liikealue, ei koko Kotirannan alueella ole silti juurikaan julkisia palveluita, vaan kaupunginosa on selvästi luonteeltaan asumisen aluetta. Kotirannalla ja Metsäkalliossa on päiväkotia, mutta ei koulua. Terveyskeskukseen alueen asukkaat joutuvat menemään Vöyrinkaupungin puolelle. Yksi kaupungin bussiliikenteen reitti kulkee kuitenkin alueen halki kuljettaen asukkaita kaupungin keskustaan ja Huutoniemelle.

4.1.7. Huutoniemi

Huutoniemi on monimuotoisen asumisen alue, joka jaetaan viiteen tilastolliseen pienalueeseen: Asevelikylään, Purolaan, Huutoniemeen, Teeriniemeen ja Melaniemeen (ks. kuva 8). Huutoniemellä on oma pieni keskustansa Huutoniemen tilastoalueella, josta löytyvät muun muassa koulu, apteekki, ruokakauppa ja lähikuppila. Keskustan ympärille on keskittynyt kerros- ja rivitaloasutusta, mutta pääosin koko Huutonimen suuralueen rakennuskanta on omakoti- ja rivitalovaltaista Melaniemen länsiosien kerrostalokeskittymää lukuun ottamatta (ks. liite 1). Purolan ja Huutoniemen asuinalueet on rakennettu pääosin 1980-lukuun mennessä, ja näillä alueilla näkyvät eri aikakausien rakennustyyliä aina 1930-luvulta lähtien: Purolassa ja Huutoniemellä on paljon rintamamiestyyliä omakotitaloja ja matalia tiilitaloja. Teeriniemi on sen sijaan rakennettu 1980-luvulla ja alueen rakennuskanta on pääosin matalaa tiilirakennusta. Melaniemi on luonteeltaan Teeriniemen kaltainen asuinalue, joskin alueen länsiosien, niin sanotun Aaltopuiston ympäristön, kerros- ja rivitalovaltainen rakennuskanta on huomattavasti uudempaa. Asevelikylä taas on imagoltaan vahvasti perinteinen rintamamiestaloalue ja näiden piirteidensä vuoksi myös kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti merkittävä asuinalue. Sekä Asevelikylän länsi- ja pohjoisosista, että Purolan pohjoisosista löytyy kuitenkin myös uusia, aivan viime vuosien aikana rakennettuja asuinalueita. (Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 54–63.) Kaupungin omistamia vuokratiloja on Huutoniemellä useita (yhteensä 19 kpl), ja ne sijaitsevat Huutoniemen, Teeriniemen ja Melaniemen alueilla. Vuokratilat on näillä alueilla rakennettu pääosin 1980- ja 1990-luvuilla, ja niiden läheisyydessä

on myös muutamia opiskelija-asuntoja. (Pikipruukki 2016; Vaasan opiskelija-asuntosäätiö 2016.) Purolaan ja Melaniemelle on kaavoitettu uusia asuinalueita, joille suunnitellaan paljon uutta asuntotuotantoa tulevina vuosina (Vaasan kaupunki 2015: 8, 25–27).

Kuva 8. Huutoniemen tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

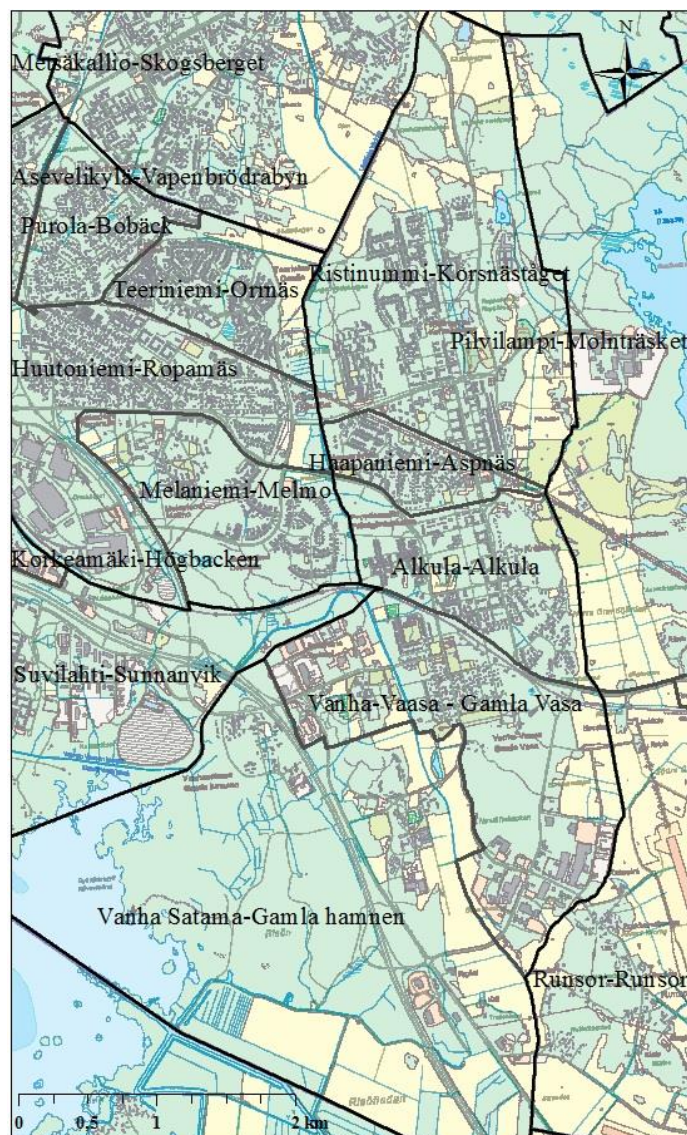
Huutoniemen kaupunginosassa on Huutoniemen keskustan lisäksi harvakseltaan palveluja: muutama pienehkö vähittäistavarakauppa sekä koulu ja päiväkotiki Huutoniemellä ja Teeriniemellä. Huutoniemen kirjasto sen sijaan sulki juuri ovensa. Huutoniemen tilastollisella pienalueella sijaitsee Huutoniemen sairaala, jonka historia psykiatrisena sairaalana yltää 1920-luvulta nykypäivään saakka. Psykiatrinen sairaanhoito on lähivuosina siirtymässä uusiin tiloihin, mutta sairaalan toiminta ja kehitys näkyvät yhä sairaala-alueen kulttuurihistoriallisesti merkittävässä rakennuksissa ja luonnonympäristössä. Huutoniemen eteläosaa sen sijaan hallitsee 1940-luvulla perustettu Strömberg parkin teollisuuspuisto, joka on rakennettu Alvar Aallon suunnitteleman asemakaavan mukaisesti. Nykyään teollisuusalue on pääosin yhden kaupungin suurimman energiaklusteriin kuuluvan yrityksen, ABB:n, käytössä, ja siellä työskentelee yli 3 000 henkilöä. (ABB 2014.) Tehdasalue on kuitenkin koko muuhun Huutoniemeen nähden täysin oma irrallinen alueensa. Tehdaskaupunginosan historia näkyy kuitenkin Melaniemellä edelleen teollisuuspuiston läheisyyteen 1940-luvulla rakennetussa asuinalueessa, jota on tehdastyöntekijöille rakennettujen, julkisivuiltaan tummiksi tervattujen talojen vuoksi kutsuttu pitkään Neekerikyläksi. Asuinalueen nimi on vuonna 2013 muutettu Aaltopuistikoksi ja sen ympärille on rakennettu runsaasti uusia asuinrakennuksia. Nykyään Aaltopuiston alueella onkin lapsiperheiden suosima, tiivis kerros- ja rivitaloasumisen keskittymä (ks. liite 1).

4.1.8. Ristinummi

Ristinummen suuralue jaetaan viiteen tilastolliseen pienalueeseen, jotka ovat Alkula, Haapaniemi, Vanha Vaasa, Ristinummi ja Vanha Satama (ks. kuva 9). Ristinummen suuralue koostuu keskenään hyvin erilaisista alueista. Vanhan Sataman alue eroaa muista pienalueista, sillä luonnontilassa oleva metsä on selvästi alueen vallitsevin elementti. Väestö asuu alueelle harvakseltaan rakennetuissa eri-ikäisissä omakotitaloissa, eikä Vanhassa Satamassa ole lainkaan kaupungin vuokrataloja tai julkisia palveluja. Vanhan sataman läpi kulkeva moottoritie ja itäosien teollisuusalueet tuntuvatkin erottavan alueen niin henkisesti kuin fyysisestikin muista Ristinummen pienalueista. (ks. liite 1 ja liite 2). Vanhassa Vaasassa on sen sijaan oma kylämäinen asutuskeskittymänsä, josta löytyy uudemman asutuksen lisäksi myös 1930- ja 1940-luvuilla rakennettuja pientalo-

kortteleita. Asutuksen lomassa on yhä nähtävissä vanhan Vaasan paloa edeltäviä historiallisia elementtejä, kuten pyhän Marian kirkon rauniot. Myös Haapaniemeltä löytyy vanhempi osa, joka on rakennettu 1950-luvulla, mutta muuten Ristinummen suuraluekokonaisuus on lähtenyt rakentumaan vuonna 1965 järjestetyn alueen suunnittelukilpailun myötä, jolloin kilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta laadittiin alueen osayleiskaava. Ainoastaan Vanhan Sataman alue ei tuolloin kuulunut kilpailualueeseen. Suurin osa Ristinummen, Haapaniemen ja Alkulan rakennuskannasta rakennettiin kilpailun jälkeen, 1970- ja 1980-lukujen aikana. Nämä asuinalueet ovat vielä nykyäänkin hyvin tyypillisiä tuon ajan lähiöitä. (Vuolteenaho 1996: 1–3, 26–30; Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 68.)

Ristinummelle suunnittelukilpailun myötä syntynyt suunnitelma oli monella tapaa yllimitoitettu, eikä se koskaan valmistunut kokonaisuudessaan. Vaikka Ristinummella järjestettiin vuonna 1975 asuntomessut, alueen vetovoimaisuus alkoi kuitenkin hiipua ja asuntojen hinnat laskea jo varsin pian rakentumisensa jälkeen. Nykyään Ristinummi, Haapaniemi ja Alkula sekä osa Vanhaa Vaasaa ovat tyypillisiä aikansa asuinlähiöitä, joiden ajatellaan vaativan suunnitelmallista kehittämistä voidakseen tarjota asukkailleen laadukkaan elinympäristön. Asuinalueilla on toteutettu 1990-luvulla useita erilaisia lähiöparantamisprojekteja, jotka ovat johtaneet ainakin joidenkin rakennusten ja piha-alueiden kunnostukseen. (Vuolteenaho 1996: 1–3, 26–30; Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 68.) Tästä huolimatta Ristinummea kutsutaan nykyään vaasalaisten kesken leikkisästi Slumminummeksi tai Nistinummeksi. Nimillä viitataan pääosin Ristinummen pienalueeseen, jonka keskustan, etenkin alueen ostoskeskuksen, puhutaan olevan jopa päiväsaikaan levotonta ja uhkaavaa aluetta. Ristinummella on asuinalueena laajasti huono imago, vaikka toisaalta moni Ristinummella asuva pitääkin asuinalueettaan rauhallisena ja idyllisenä.

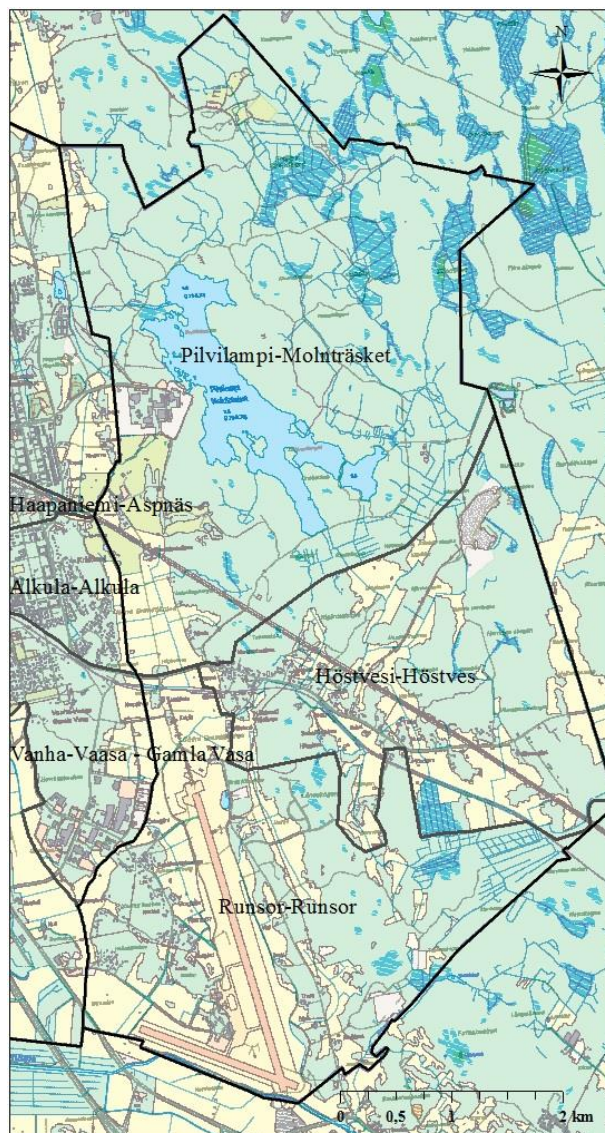
Kuva 9. Ristinummen tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

Koko Ristinummen alueen asutuskanta on monipuolista, ja kaikkien pienalueiden asuinalueilla on sekä kerros-, rivi- että omakotitalokeskittymiä. Vain Vanhassa Sata-massa on enimmäkseen omakotitaloasuntoja. (ks. liite 1.) Ristinummen suuralueella on paljon kaupungin omistamia vuokra-asuntoja (yhteensä 17 kpl), jotka sijaitsevat pääosin Ristinummen, Alkulan ja Vanhan Vaasan pienalueilla (Pikipruukki 2016). Ristinum-melle suunnitellaan varsin vähän uutta asutusta, mutta sen sijaan alueen asuinympäris-tön ja asutokannan laadun, sosiaalisen hyvinvoinnin, turvallisuuden ja viihtyisyyden kehittämisen tarpeellisuuteen ja ajankohtaisuuteen on kiinnitetty paikallishallinnossa

huomiota. (Vaasan kaupunki 2015: 8, 25–27, 30.) Koko Ristinummen alueelta löytyy yksittäisiä peruspalveluja, kuten koulut Ristinummella, Haapaniemellä ja Vanhassa Vaasassa sekä päiväkodit Ristinummella ja Alkulassa. Sen sijaan Ristinummen terveysaseman sulkemisesta on juuri päätetty paikallishallinnossa. Lisäksi kaupungin bussiliikennettä kuulee usein moitittavan etenkin Ristinummen osalta. Ristinummelta on noin seitsemän kilometrin matka kaupungin keskustaan ja harvakseltaan kulkevien bussivuorojen vuoksi monen vuorotyötä tekevän onkin vaikea kulkea Ristinummen suuralueelta töihin ilman omaa autoa.

4.1.9. Höstvesi

Höstvesi on luonteeltaan Vaasan takamaata, eikä alueesta juuri kuule puhuttavan muuta kuin Pilvilammen retkeilyalueen sekä Runsorin teollisuusalueen ja lentokentän muodossa. Alueen yleisilmettä leimaavatkin toisaalta maaseutumainen luonnonmaisema ja tämän vastapainona laajat liikenne- ja teollisuusalueet (ks. liite 2). Höstvesi jaetaan kolmeen tilastoalueeseen: Pilvilampeen, Höstveteen ja Runsoriin (ks. kuva 10). Pilvilammen ja Höstveden alueilta löytyy museoviraston valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi luokiteltua aluetta, jonka asuinrakennuksia leimaa alueen menneisyys maanviljelyskylänä. Höstveden kylän kulta-aika on kuitenkin ollut ennen 1950-lukua, johon tultaessa yhä useampi kyläläinen alkoi saada elantonsa muusta kuin maanviljelystä. (Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 83–84.) Runsoriin rakennetun teollisuusalueen ja lentokentän myötä alueen yleisilme on täysin muuttunut. Nykyään omakotiasutusta on Höstveden ja Runsorin alueella harvakseltaan omissa ryppäissään teollisuusalueiden lomassa (ks. liite 1 ja liite 2). Höstveden suuralueella ei ole lainkaan kaupungin asuntotuotantoa eikä julkisia lähipalveluja. Höstveden tilastoalueen itäosaan on kaavoitettu uusi asuinalue, jolle ei tosin ole kaupungin ainoana tilastollisena suuralueena määritelty lainkaan asuntotuotantotavoitteita lähitulevaisuudessa, mikä entisestään leimaa aluetta kaupungin takamaaksi. Runsorin alue on sen sijaan vilkasta työssäkäyntialuetta ja sinne on keskittynyt runsaasti energiaklusteriin kuuluvia yrityksiä, jotka vuonna 2010 työllistivät yhdessä miltei 4 000 henkeä. (Vaasan kaupunki 2015: 8, 18, 26–27.)

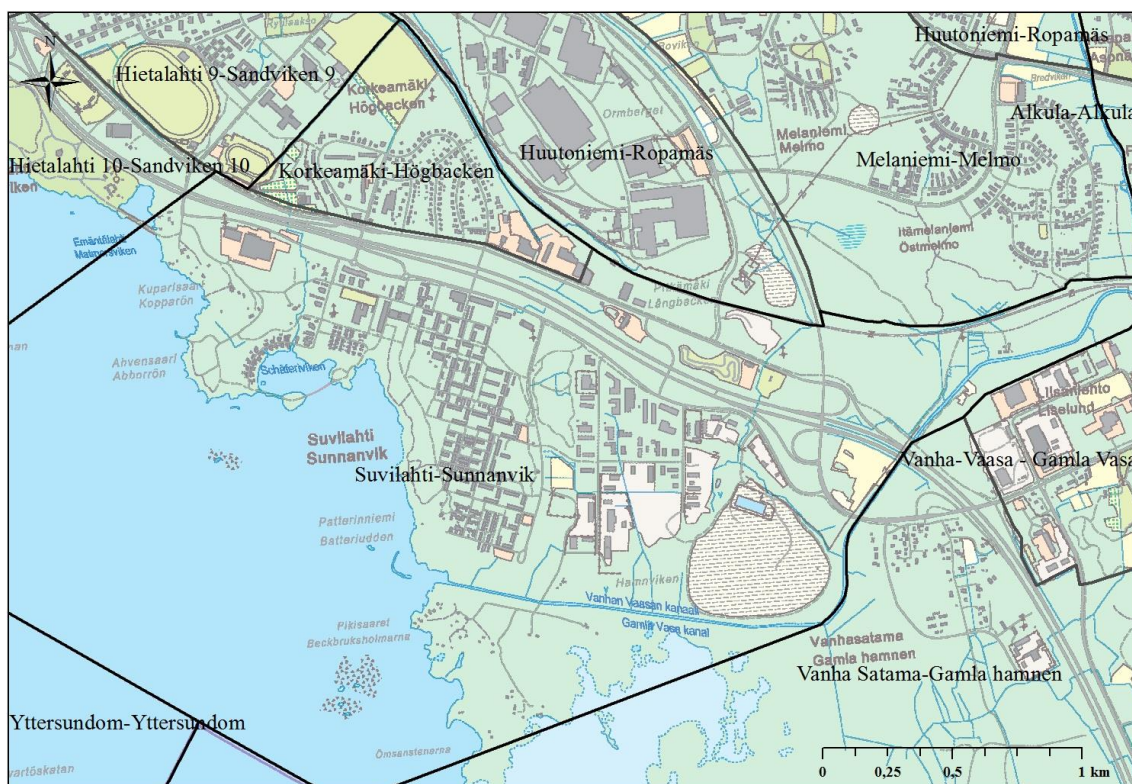

Kuva 10. Höstveden tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

4.1.10. Suvilahti

Suvilahti jaetaan kahteen tilastoalueeseen, Korkeamäkeen ja Suvilahteen (ks. kuva 11), joita erottaa Vaasan keskustaan johtava moottoritie. Molemmat pienalueet voidaan jakaa asumisen suhteen luonteeltaan kahteen erilaiseen alueeseen. Korkeamäen länsiosan asutuskeskittymä on 1960-luvun paikkeilla rakennettua matalaa kerrostaloaluetta, kun taas alueen itäisempi puoli koostuu 1950- ja 60-luvun rintamamiestyylisistä omakotita-

lokortteleista. Suvilahdessa taas on selvästi uusi ja vanha puoli. Länsipuolen asutusalue on uudempaa omakoti- ja kerrostaloasutusta, joka on rakennettu pääosin vuoden 2008 asuntomessuja varten tai tämän jälkeen. Itäisempi asutuskeskittymä on rakennettu samoihin aikoihin, kuin Korkeamäen kerrostaloalue, ja on luonteeltaan matalaa ja ajalleen tyypillistä kerros- ja rivitaloaluetta. (ks. liite 1.) Suvilahden vanhemmalla asuinalueella on muutama kaupungin vuokratalo sekä yksi opiskelija-asuntola (Pikipruukki 2016; Vaasan opiskelija-asuntosäätiö 2016). Suvilahden alueen itäisimmässä osassa on poikkeuksena myös muutama 1800-luvun lopulta säilynyt huvila. (Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 74–77.)

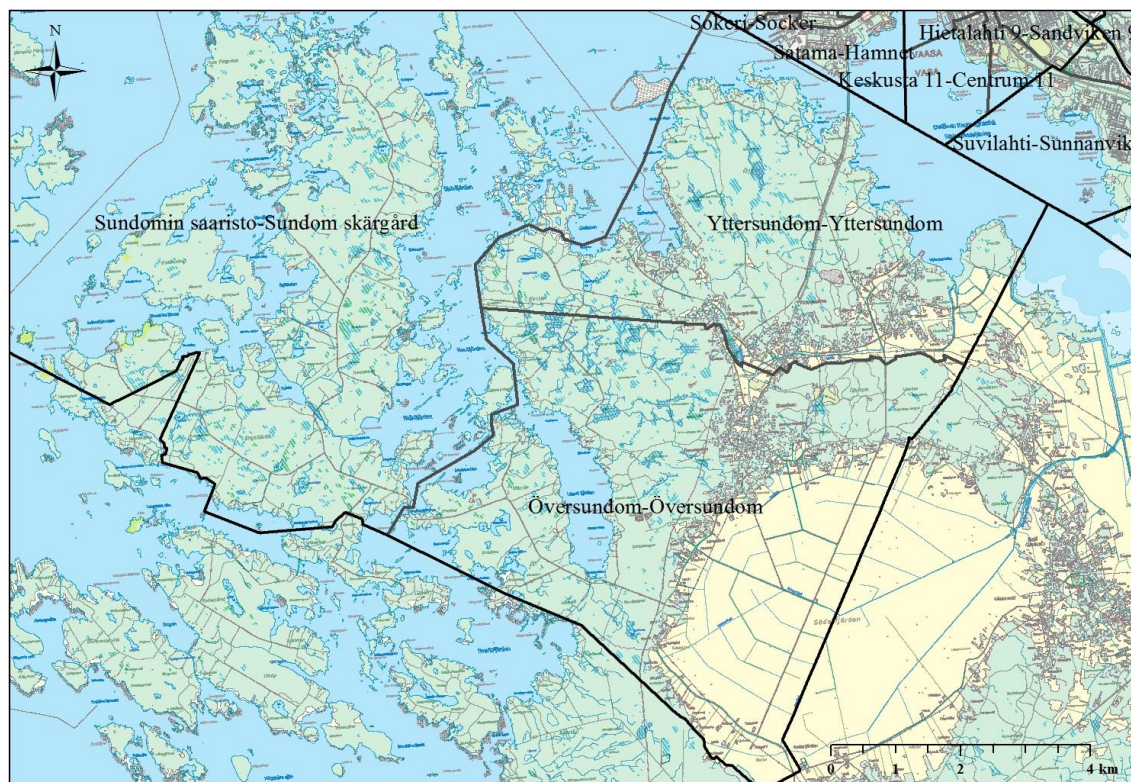
Kuva 11. Suvilahden tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

Koko Suvilahden tilastoalueella on runsaasti virkistysalueita ja hieman metsää. Ranta-
viivan tuntumassa kulkee lenkkipolkuja ja asuntomessualueen läheisyydessä on uima-
ranta. Toisaalta Korkeamäen itäisimmässä osassa on pieni autokauppojen keskittymä ja

Suvilahden länsiosassa on jäähalli ja itäosassa laajahko teollisuusalue. (ks. liite 2.) Suvilahden tilastoalueella on myös oma pieni keskustansa uusien ja vanhojen asuinalueiden rajan tuntumassa, jossa on vuonna 1976 rakennettu ostoskeskus. Ostoskeskuksen lähiympäristössä on koulu, päiväkoti, kirjasto ja pieni lähikauppa. Muita peruspalveluita Suvilahden suuralueella ei ole. Koko Suvilahden kaupunginosassa on yhteensä noin 800 työpaikkaa (Vaasan kaupunki 2015:18). Suvilahden alueelle ei ole juurikaan suunnitella uutta asuinrakentamista, mutta alueella sijaitsevat teollisuusalueet ja jäähalli ovat kaupungin kehittämiskohteita. Paikallishallinnon tavoitteisiin on kirjattu myös pyrkimys yleisemmin uudistaa Suvilahden vanhoja lähiöitä ja kehittää suuralueen asuinympäristön laatua. (Vaasan kaupunki 2015: 8, 21–27, 30.) Vaikka Suvilahden alueella on myös uusia asuinkortteleita, on alue kuitenkin luonteeltaan ja ominaispiirteiltään kuin hieman syrjäinen, uinuva lähiö.

4.1.11. Sundom

Sundomin suuraluetta voisi luonnehtia kaupunkia lähellä olevaksi maaseutumaiseksi saaristokyläksi, joka jaetaan tilastollisesti kolmeen osaan: Yttersundomiin, Översundomiin ja Sundomin saaristoon (ks. kuva 12). Sundomin pinta-alasta on huomattava määrä vettä, saaria sekä maa- ja metsätalousmaata, niittyjä, kulttuurihistoriallista maisemaa ja ulkoilualueita. Sundomilla on pitkä ja värikäs historia ruotsinkielisenä kalastajakylänä. Alueen satamia on jouduttu esimerkiksi siirtämään useaan kertaan maankohoamisilmiön vuoksi. Översundomin alue on kuuluisa etelä- ja itäosansa laajasta, pyöreänmuotoisesta Söderfjärdenin meteoriittikraatterista, jonka peltoaukea on etenkin syksyisin lintujen tarkkailijan paratiisi. (Sundom 2016; ks. liite 2). Sundomin alueella on myös huomattavan paljon loma-asutusta. (Vaasan kaupunkisuunnittelu 2010: 78–81.)

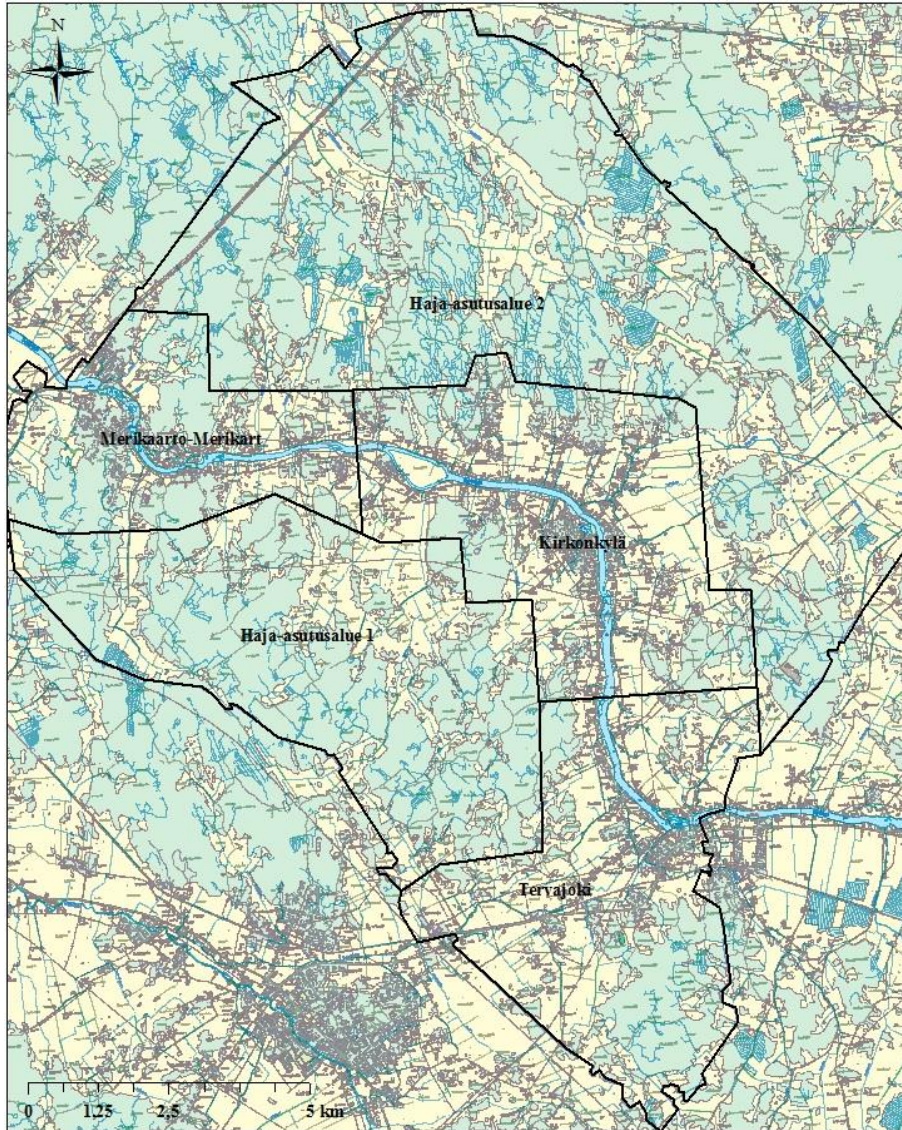
Kuva 12. Sundomin tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

Sundomin alueen historia yltää aina 1400-luvulle saakka ja omakotivaltaisessa asutuksessa onkin nähtävissä eri aikakausien rakentamistyylien kirjo. Rakennuskanta vaihtelee perinteisestä maalaistalosta modernimpaan omakotitalorakentamiseen. Yttersundomin alueella on myös aivan viime vuosina rakennettuja asuinalueita, ja Sundom tuntuikin asuinalueena kiinnostavan etenkin rauhallista elinympäristöä kaipaavia lapsiperheitä. Asutus on levittäytynyt nauhamaisesti Översundomissa Söderfjärdenin reunoille ja Yttersundomissa etelästä kohti alueen itä- ja länsiosien rantoja. (ks. liite 1.) Kaupungin omistamia vuokra-asuntoja alueelta ei löydy, eikä paikallishallinto muutenkaan aseta erityisiä kehitys- tai asuntotuotantotavoitteita Sundomin alueelle. Uusia asuinalueita on kuitenkin kaavoitettu Yttersundomin pohjoisosaan, Vaskiluotoon vievän tien varrelle, ja omakotitaloja rakentuu alueelle hiljakseltaan. (Pikipruukki 2016; Vaasan kaupunki 2015: 8, 25–27.) Sundomista löytyvät yleisimmät peruspalvelut: muun muassa koulu, päiväkoti, terveysasema, ruokakauppa ja postin palvelupiste. Bussiliikennettä ei ole, mutta palvelutaksi kulkee päiväsaikaan Sundomista kaupungin keskusta. Sundom on

toisaalta kasvavaa aluetta, mutta luonteeltaan ja ominaispiirteiltään kuin uinuva maalaiskylä (ks. Sundom 2016).

4.1.12. Vähäkyrö

Vähäkyrön tilastollinen suuralue on entinen Vähäkyrön maalaiskunta, jolla ei ole Vaasan kaupungin kanssa yhtenäistä maarajaa, mutta joka liittyi vuoden 2013 alussa kuntaliitoksella Vaasaan. Vähäkyrö on maaseuduksi luokiteltavaa aluetta (ks. Suomen ympäristökeskus 2016), joka koostuu kolmesta kyläkeskuksesta, Vähäkyrön Kirkonkylästä, Merikaarrosta ja Tervajoesta, sekä laajoista haja-asutusalueista (ks. kuva 13). Vähäkyrö on kokonaisuudessaan harvaan asuttua maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jonka läpi virtaa Kyrönjoki. Vähäkyrön alueella on runsaasti valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta ja talonpoikaiskulttuurista kertovaa rakennusperintöä. Alueen historia ulottuu rautakaudelle saakka, aikaan, jolloin muu Vaasa oli vielä veden peitossa (Vaasan kaupunki 2016b.) Nykyään Vähässäkyrössä on pieniä yksittäisiä työpaikkoja (Vaasan kaupunki 2015: 19), ja kyläkeskuksista löytyvät tavanomaiset peruspalvelut. Bussikuljetus kulkee arkipäivisin muutaman kerran päivässä kaupungin keskustaan. Asutus on Vähässäkyrössä omakotitalovaltaista ja Kyrönjoen varrelle levittäytynyttä, mutta kaikissa kolmessa kyläkeskuksessa on myös jotain kerrostaloja sekä kaupungin omistamia vuokratotaloja. (Vähäkyrön Vuokratalot 2016; Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016.) Paikallishallinnon näkökulmasta Vähäkyrön alueen omaleimaisuutta, elinvoimaisuutta ja hyvinvointia tulee tukea ja ylläpitää. Alueelle suunnitellaan uutta vanhusten palvelutaloa, mutta varsin vähän muuta uutta asuntotuotantoa. (Vaasan kaupunki 2015: 26–27, 30.) Vähäkyrö on selvästi luonteeltaan maaseutua, vaikka alue onkin nykyään osa Vaasan kaupunkia.

Kuva 13. Vähänkyrön tilastoalueet (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

4.2. Tutkimusalueiden väestö

Vaasan kaupungin tilastoalueet eroavat toisistaan niin rakenteellisilta ominaisuuksiltaan kuin luonteeltaankin, mutta myös väestöpohjansa ja väestöpiirteidensä suhteen. Alueiden tilastollinen tarkastelu osoittaa tiettyjen väestöpiirteiden, niin sanotun hyvä- ja huono-osaisuuden, keskittymistä kaupungissa omille alueilleen. Alueiden väliset erot ovat selvästi havaittavissa, vaikkakaan ne eivät vaikuta vielä kärjistyneen äärimmilleen.

Tutkimusalueiden väestön tilastollisessa tarkastelussa on hyvä kuitenkin muistaa se, että tilastoalueet ovat erikokoisia, eikä niiden keskinäinen vertailu voi siten olla täysin suoraviivaista ja ongelmattonta. Lisäksi tilastolliset tunnusluvut peittävät sisälleen aina myös väestöpiirteissä esiintyvää vaihtelua, eivätkä ne siten pysty yksiselitteisesti kuvaamaan alueilla vallitsevaa todellisuutta. Tilastollisesta tarkastelusta huomaa kuitenkin sen, että Gerbyn (Isolahtea ja Vanhaa Gerbyä lukuun ottamatta), Sundomin sekä Bölen ja Metsäkallion alueiden asukkaat ovat muuhun kaupunkiin verrattuna keskimäärin paremmassa sosio-ekonomisessa asemassa. Hyväosaisuus on siis selvästi maantieteellisesti keskittynyttä. Vastaavasti kaupungin heikoimmassa yhteiskunnallisessa asemassa olevaa väestöä näyttää tilastojen valossa kasautuneen Ristinummen tilastolliselle pienalueelle sekä eteläiseen Vöyrinkaupunkiin. Myös Palosaaren tilastoalueet erottautuvat osittain epäedullisesti muista Vaasan tilastoalueista. Huono-osaisuuden voi siis jossain määrin sanoa keskittyneen yksittäisille alueille Vaasan kaupungin sisällä.

Vaasan kaupungin väestö on levittäytynyt kaupungin alueelle varsin epätasaisesti, ja tilastoalueet eroavat toisistaan huomattavasti väkilukunsa suhteen (ks. liite 3). Väestön painopisteet ovat selvästi keskustan tilastoalueilla kahdeksan ja yhdeksän, eteläisessä Vöyrinkaupungissa, Vikingassa sekä Huutoniemen, Ristinummen ja Suvilahden pienalueilla. Klemettilä, Vaskiluodon Satama ja Niemeläntie, Yliopiston alue Palosaarella, Vanha Satama, Pilvilampi, Hötvesi ja Runsor sekä Vähänkyrön haja-asutusalueet ovat sen sijaan kaupungin kaikkein vähäväkisimmät tilastoalueet. Lisäksi sekä Gerbyn että Sundomin saaristossa asuu molemmissa vain alle kymmenen asukasta. Nämä väestön erilaiset painopisteet on hyvä pitää mielessä ja huomioida tulevissa tilastollisissa tarkasteluissa. Vain muutamakin yksilö saattaa vaikuttaa huomattavasti väkiluvultaan pienten alueiden tilastollisiin tunnuslukuihin, eikä näiden alueiden kohdalla voida välttämättä puhua yksittäisen piirteen keskittymisestä tai kasautumisesta, vaikka alue erottuisikin joiltain osin muista kaupungin tilastoalueista. Väestön painopistealueiden tilastolliset tunnusluvut voivat sen sijaan jo paremmin osoittaa yksittäisten piirteiden keskittymistä, joskin tilastolliset tunnusluvut voivat näillä alueilla peittää alleen väestöpiirteissä esiintyvää vaihtelua.

Väestön sijoittuminen kaupungin alueella kertoo omaa viestiään alueiden luonteesta: väestön painopistealueet ovat luonteeltaan kaupunkimaisia ja niiden rakenne ja rakennuskanta mahdollistavat suuren väestöpohjan keskittymisen alueelle, kun taas vähäisemmän väestön alueet ovat rakenteeltaan väljempää, eivätkä välttämättä samalla tavoin asumiseen profiloituneita. Samalla väestön keskittyminen kertoo myös kaupungin eri alueiden houkuttelevuudesta, arvostuksesta ja alueiden erilaisista rooleista. Tämän lisäksi myös kaupunginosien väestönkehitys kertoo osaltaan eri alueilla vallitsevista elinolosuhteista ja alueisiin kohdistuvista arvostuksista, etenkin jos asiaa tarkastelee valikoivan muuttoliikkeen näkökulmasta. Vaasan kaupungin väkiluku on kasvanut tasaisesti 2000-luvulla, mutta väestönkasvu painottuu selvästi tietyille alueille (ks. liite 4). Eteläisen Vöyrinkaupungin, Metsäkallion, Bölen ja Purolan tilastoalueiden väkiluku on lisääntynyt vuodesta 2002 vuoteen 2015 huomattavasti muita tilastoalueita enemmän. Sen sijaan Huutoniemen ja Ristinummen pienalueiden väkiluvut ovat selvästi vähentyneet tarkasteluajankohtana. Metsäkallion ja Bölen uudet asuinalueet houkuttelevat siis vaitta uusia asukkaita puoleensa, kun taas Huutoniemi ja Ristinummi eivät näyttäyty samalla tavoin houkuttelevina asuinalueina. Muuttoliike pois joltain tietyltä alueelta saattaa kieliä alueella esiintyvistä ongelmista tai epäkohdista elinympäristön laadussa. Alueellisen eriytymisen näkökulmasta poismuuton syiden kartoittaminen ja tilanteeseen puuttuminen voi estää alueen väestöpohjan yksipuolistumista ja alueellisten erojen kärjistymistä.

4.3. Alueiden demografiset piirteet

Demografinen eli väestöllinen eriytyminen on yksi alueellisen eriytymisen muodoista. Puhuttaessa kaupungin väestön demografisista piirteistä, viitataan siihen, millaisia kaupungin asukkaat ovat iältään ja elämänvaiheiltaan, ja demografisesti eriytyneessä kaupungissa opiskelijat, lapsiperheet ja eläkeläiset asuvat omilla asuinalueillaan. Demografisten piirteiden tarkastelun avulla on mahdollista kiinnittää huomiota väestöpiirteiden yksipuolistumiseen, siis iältään ja elämänvaiheiltaan samanlaisten ihmisten ja kotitalouksien alueelliseen keskittymiseen. Lisäksi yksilön elämänvaihe vaikuttaa muun muassa hänen taloudelliseen toimeentuloonsa ja on siksi mielenkiintoinen tekijä alueellisen

eriytymisen näkökulmasta. Alueiden demografisilla ominaispiirteillä voidaan selittää ja ymmärtää myös muita alueiden väestöpiirteiden tilastollisessa tarkastelussa esiintyviä eroja. Demografisia piirteitä voi tutkia tarkastelemalla alueiden väestöpyramideja ja kiinnittämällä huomiota esimerkiksi opiskelijaväestön sijoittumiseen kaupungin alueella.

Väestöpyramidilla kuvataan alueen väestörakennetta, väestön eri ikäryhmien ja eri sukupuolta olevien ihmisten määrän suhdetta toisiinsa. Pyramidin alimmilla tasoilla ovat nuorimmat ikäryhmät ja ylimmillä vanhimmat. Naiset ovat kuviossa vasemmalla ja miehet oikealla. Suomen väestöpyramidia tarkasteltaessa koko maan väestörakenne on kehittyneelle maalle hyvin perinteinen: kaikki ikäluokat kahdestakymmenestä seitsemäänkymmeneen ovat keskenään varsin samankokoisia, kaikkein nuorimpien ja vanhimpien ikäluokkien jäädessä muita pienemmiksi. (Findikaattori 2016.) Vaasan kaupungin demografinen rakenne poikkeaa kuitenkin koko maan väestörakenteesta jonkin verran, sillä Vaasassa kaikki ikäluokat aivan nuorimmista noin seitsemäänkymmeneen ikävuoteen saakka ovat yllättävän samankokoiset (ks. liite 5). Tämä tarkoittaa sitä, että Vaasan kaupungin väestörakenne on varsin tasainen, eri ikäryhmät ovat keskenään tasapainossa ja kaupungissa asuu paljon myös lapsia ja nuoria. Ainostaan 20–34 -vuotiaiden ikäluokat, eli nuoret aikuiset, ovat kaupungissa muita ikäluokkia suuremmat. Vaasassa asuu siis paljon nuoria aikuisia, ja siten väestöä, jonka elämänvaiheeseen kuuluvat opiskelu ja perheen perustaminen. Kaupungin työikäisestä väestöstä miltei kaksikymmentä prosenttia onkin opiskelijoita, samalla kun syntyvyys on kaupungissa varsin vilkasta ja tasaista. Tilastoalueiden yksityiskohtaisempi tarkastelu osoittaa kuitenkin erilaisten väestöpiirteiden jakautuvan epätasaisesti kaupungin eri alueiden kesken.

Keskustan tilastoalueiden väestö koostuu korostuneesti nuorista aikuisista sekä eläkeikää lähestyvistä tai sitä vanhemmista ikäluokista (ks. liite 5). Lapsia tai keski-ikäisiä koko keskustan alueella asuu huomattavan vähän. Ainoastaan Hietalahden tilastoalue yhdeksän poikkeaa muusta keskustasta tasaisemman väestörakenteensa vuoksi. Tällä alueella asuu myös lapsia ja keski-ikäistä väestöä, joskin nuorten aikuisten ikäryhmät erottuvat myös täällä muita ikäryhmiä suurempina. Myös Palosaaren sekä Vöyrinkaupungin väestön demografinen rakenne on keskustan suuralueen kaltainen Klemetilää ja

Vikingaa lukuun ottamatta. Klemetilässä asuu käytännössä katsoen vain eläkeikäisiä, mitä selittänee alueella sijaitseva Vaasan kaupunginsairaala sekä se, että alueen toiminnot ovat suurelta osin keskittyneet muuhun kuin asumiseen. Vikinga sen sijaan eroaa muusta Palosaaresta tasaisemman väestörakenteensa suhteen, vaikka nuorten aikuisten ikäryhmät ovat myös täällä huomattavan suuret muihin ikäryhmiin verrattuna. Keskustassa, Vöyrinkaupungissa ja Palosaarella asuu siis korostuneen paljon nuoria aikuisia, ja näillä alueilla opiskelijoiden osuus työikäisestä väestöstä onkin kaupungin suurimpia (ks. liite 6). Vöyrinkaupungin ja Palosaaren työikäisestä väestöstä jopa kolmannes on opiskelijoita. Opiskelijäväestöä on keskittynyt merkittävästi etenkin Vikingaan, eteläiseen Vöyrinkaupunkiin sekä keskustan tilastoalueille kahdeksan ja yhdeksän. Näiden alueiden lisäksi opiskelijoita on keskittynyt myös Gerbyn alueelle sekä Suvilahden, Huutoniemen, Teeriniemen, Melaniemen ja Ristinummen tilastollisille pienalueille. Nämä opiskelijoiden suosimat asuinalueet ovat pysyneet melko samoina koko 2000-luvun alun, ja keskittymistä selittänee se, että näiltä alueilta löytyy runsaasti nuorten aikuisten elämänvaiheeseen sopivia asumismuotoja: kerrostaloja, kaupungin omistamia vuokrataloja sekä opiskelija-asuntoja.

Keskustan, Vöyrinkaupungin ja Palosaaren väestön demografiset rakenteet ovat kuitenkin muuhun kaupunkiin verrattuna varsin poikkeavat, eivätkä muut tilastoalueet näyttäyty yhtä vahvasti tietyn väestöryhmä asuinalueina. Kaupungin nuoret aikuiset näyttävän osittain keskittyneen omille alueilleen, eikä nuorten aikuisten osuus väestöstä ole millään muulla tilastoalueella yhtä suuri. Esimerkiksi Gerbyn suuralueella nuorten aikuisten osuus koko väestöstä onkin selvästi muita ikäluokkia pienempi. (ks. liite 5.) Tilanne vaihtelee Gerbyn eri kaupunginosissa, mutta etenkin Länsimetsässä, Pukinjärvellä, Rajarinteellä, Gerbyn niemessä sekä Gerbyn ja Västervikin kylissä nuoria aikuisia asuu varsin vähän suhteessa muihin ikäluokkiin. Pääasiassa koko Gerbyn alueen väestö koostuukin lapsista ja yli kolmekymppisestä väestöstä. Vanhusten osuus väestöstä on sen sijaan pienempi kuin esimerkiksi keskustan alueella. Sundomin ja Höstveden sekä Vähänkyrön väestörakenteet ovat Gerbyn kaltaisia, joskaan Höstvesi ei ole yhtä lapsirikasta aluetta ja Vähässäkyrössä asuu nuorimpien ikäryhmien lisäksi myös runsaasti iäkäästä väestöä etenkin Kirkonkylän alueella. Näille alueille ominaiset väestönpiirteet ovat nähtävissä myös alueiden väestönkehityksessä. Suuret lasten ja nuorten ikäluokat

kielivät Gerbyn ja Sundomin olevan lapsiperheiden suosimia alueita, ja siksi alueiden väestönkasvu onkin ollut nousussa. Höstveden alueen väkiluku taas on vähenemään päin; osaltaan varmasti siitä syystä, että alueen väestöstä puuttuvat perheen perustamisikässä olevat ikäluokat. Vähänkyrön väestö taas ei pääse erityisesti lisääntymään, sillä iäkkäämmän väestön poismeno pitää tilanteen ennallaan lasten lukumäärän lisääntyessäkin.

Myös Kotirannan suuralueen väestörakenne on Gerbyn ja Sundomin kaltainen, joskin Kustaalan ja Kotirannan alueilla asuu myös selvästi iäkkäämpää väestöä, kun taas yli 50-vuotiaita asuu hyvin vähän Metsäkalliossa ja Bölessä (ks. liite 5). Kotirannan eri asuinalueiden ikä ja luonne vaikuttavat varmasti siihen, millaiseksi alueiden väestöpohja on muotoutunut. Iäkkäämpi väestö asuu vanhemmilla asuinalueilla, kun taas uudemmat ja nykyaikaista rakentamistyyliä kuvastavat asuinalueet, Böle ja Metsäkallio, ovat selvästi lapsiperheiden suosimia. Asevelikylän ja Purolan sekä Alkulan ja Vanhan Vaasan perinteisillä asuinalueilla väestörakenne on myös lähellä Gerbyn, Sundomin ja Kotirannan lapsiperheiden suosimia asuinalueita, kun taas Korkeamäellä kaikkein iäkkäintä väestöä asuu suhteellisen paljon. Huutoniemen, Ristinummen ja Suvilahden sekä Vaskiluodon väestörakenne on sen sijaan muuta kaupunkia tasaisempi, mikä tarkoittaa sitä, että näillä alueilla eri ikäryhmät ovat tasapainossa keskenään.

Vaasan kaupunki jakautuu siis väestön demografisten ominaisuuksien perusteella selvästi kolmenlaisiin alueisiin: nuorten aikuisten alueisiin, lapsiperheiden suosimiin alueisiin sekä niihin, joiden demografinen luonne on varsin tasapainoinen. Nuorten aikuisten suosimat alueet, keskusta, Vöyrinkaupunki ja Palosaari, ovat kaikkein kaupunkimaisimpia alueita, joilla kerrostaloasuminen on vallitsevin asumismuoto. Lapsiperheiden suosimia alueita ovat sen sijaan pääosin kaupungin omakotitalovaltaiset ja maaseutumaisemmat alueet, kuten Gerby ja Sundom, tai vastaavasti aivan uusimmat asuinalueet, kuten Böle ja Metsäkallio. Väestörakenne on tasaisin kaupungin asuinlähiöiksi luonnehdittavilla asuinalueilla: Huutoniemellä, Ristinummella ja Suvilahdessa. Alueiden luonne ja toisaalta myös niiden rakennuskanta vaikuttavat osaltaan siihen, millaiseksi alueen väestöpohja on voinut muotoutua. Keskustan kerrostalot tarjoavat kodin korostuneesti vain

tietyn tyyppisille asukkaille, kun taas keskusta-alueen ulkopuoliset alueet palvelevat laajemmin eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä.

4.4. Kaupunginosien sosio-ekonomiset profiilit

Sosio-ekonominen asema määrittää yksilön elämää monin tavoin. Se vaikuttaa muun muassa yksilön toimeentuloon ja elämänmahdollisuuksiin, ja sitä kautta myös hyvinvointiin. Sosio-ekonomisen aseman tärkeimpiä määrittäjiä ovat koulutus, työmarkkina-asema sekä tulot ja varallisuus. Se, millaisen koulutuksen yksilö itselleen hankkii, määrittää pitkälti hänen asemaansa työmarkkinoilla. Mitä korkeampi koulutus, sitä vastuullisempiin ja vaativampiin tehtäviin voi työllistyä, ja sitä korkeampaa korvausta työstään on mahdollista saada. Toisaalta korkeastikin koulutettu voi jäädä työelämän ulkopuolelle, mikäli hänen osaamisensa ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita. Työelämään osallistuminen määrittää yksilön toimeentuloa ja varallisuuden karttumista. Usein työelämän ulkopuolelle jääminen tai muutoin alhainen tulotaso tekevät elämästä monin tavoin haastavampaa ja määrittelevät osaltaan niitä mahdollisuuksia, joita yksilö elämässään saa. Samanlaisten väestöpiirteiden kertyessä omille alueilleen asukkaiden sosio-ekonominen asema näkyy myös kaupunkikuvassa, kuten asuinalueiden yleisilmeessä, ja vaikuttaa alueiden imagoon. Kaupungin asukkaiden käytettävissä oleva varallisuus näkyy etenkin asumisessa: mitä enemmän yksilöillä on rahaa käytettävissään, sitä vähemmän he useimmiten asuvat. Väestön sosio-ekonomisten piirteiden tarkastelu osoittaa hyvinvoinnin jakautuneen epätasaisesti Vaasan kaupungin alueella. Alueiden ominaispiirteet pystyvät osittain selittämään sitä, mihin tietynlaiset väestöpiirteet ovat lähteneet keskittymään.

4.4.1. Tilastoalueiden koulutustaso

Vaasan kaupungin koko väestön koulutustaso on kohentunut vuosien 2002 ja 2014 välisenä aikana (ks. liite 7). Ylipäänsä 2000-luvun aikana yhä pienempi osuus kaupungin työikäisestä väestöstä on suorittanut ainoastaan perusasteen koulutuksen. Vuonna 2002 noin 35 prosenttia Vaasan kaupungin 15 vuotta täyttäneestä väestöstä oli suorittanut

vain perusasteen koulutuksen, keskiasteen koulutuksen saaneita oli noin 35 prosenttia ja korkea-asteen suorittaneita noin 30 prosenttia. Vastaavat luvut olivat vuonna 2014 noin 25, 40 ja 35. Ainoastaan perusasteen suorittaneen väestön määrä on siis vähentynyt miltei kymmenellä prosentilla. Koulutustaso on selvästi parantunut kaikilla kaupungin tilastoalueilla. Alueet näyttävät säilyttäneen kuitenkin omanlaisensa profiilin väestönsä koulutustason suhteen kautta 2000-luvun, sillä niillä alueilla, joilla vuonna 2002 asui eniten korkeasti koulutettua väestöä, se oli korkein myös vuonna 2014. Myös alhaisimman koulutustason alueet ovat pysyneet samoina.

Kaupungin korkeimmin koulutetun väestön asuinalueet erottuvat selvästi muusta kaupungista (ks. liite 7). Väestön koulutustaso on korkein Gerbyn alueella, Metsäkalliossa, Bölessä, Purolassa sekä keskustan tilastoalueilla kaksi, kuusi ja yksitoista. Näiden tilastoalueiden väestöstä noin puolet on suorittanut korkeakoulututkinnon, kun taas ainoastaan perusasteen suorittaneen väestön osuus alueen koko väestöstä on vain noin 20 prosenttia, jollain alueilla, kuten Bölessä, Länsimetsässä ja Kortelaaksossa, jopa huomattavasti vähemmän. Iso-lahti, Vetokannas, Vanha Gerby ja Lillby kuitenkin eroavat muusta Gerbystä väestön alhaisemman koulutustason suhteen, sillä näiden alueiden koulutustasot ovat lähempänä kaupungin keskiarvoja. Kaupungin alhaisimman koulutustason alueet ovat sen sijaan selvästi eteläinen Vöyrinkaupunki sekä Ristinummen pienalue, sillä näiden alueiden väestöstä noin 35 prosenttia on suorittanut ainoastaan perusasteen tutkinnon ja korkea-asteen suorittanutta väestöä on vain noin 20 prosenttia koko alueen väestöstä. Myös koko Vähänkyrön alueen väestö on hyvin alhaisesti koulutettua.

Kaupungin alueet eroavat siis selvästi toisistaan väestönsä koulutustason suhteen. Vähänkyrön alhainen koulutustaso selittyy alueen maaseutumaisella luonteella ja sillä, että tavanomaisesti juuri maaseudun väestön koulutustaso on kaupunkeja alhaisempi. Eteläisen Vöyrinkaupungin alhaisen koulutustason voi sen sijaan ymmärtää johtuvan alueen nuoresta väestörakenteesta ja opiskelijavaltaisesta väestöstä, mutta muuten kaupunginosien luonne tai rakenteelliset ominaisuudet eivät tunnu tarjoavan selitystä sille, miksi juuri näiden tiettyjen alueiden väestön koulutustaso eroaa niin paljon kaupungin keskiarvosta. Selitys saattaa löytyä ennemminkin alueiden imagosta ja alueisiin liittyvistä mielikuvista. Gerbyn Västervikiä ja Rajarinnettä pidetään tavanomaisesti vaasalaisten

keskuudessa rikkaana ja hyvin toimeentulevana asuinalueena, ja tämä mielikuva saateen liittää laajemminkin Gerbyn alueelle. Koska korkea koulutustaso kulkee tavanomaisesti käsi kädessä korkeamman tulotason kanssa, voi asuinalueen maine hyvin toimeentulevana alueena vetää puoleensa juuri korkeasti koulutettua väestöä. Metsäkalliolla ja Bölellä taas on uuden, modernin ja kasvavan asuinalueen imago, joka luultavasti vetoaa sellaiseen ihmisryhmään, joka toimeentulonsa puolesta voi myös panostaa näihin tekijöihin. Keskustan parhaiten koulutetun väestön alueet ovat sen sijaan juuri ne tilastoalueet, jotka ovat lähimpänä rantaa ja merimaisemia, ja ovat sitä kautta todennäköisesti keskustan arvokkaimpia asuinalueita. Ristinummen heikko imago ja pitkäkö etäisyys keskustasta taas saattavat olla niitä tekijöitä, jotka vähentävät asuinalueen houkuttelevuutta korkeammin koulutetun väestön keskuudessa. Nämä samat tekijät ovat lisäksi juuri niitä, jotka luultavasti vaikuttavat alueen hintatasoon alentavasti ja joiden vuoksi alue saattaa olla alhaisesti koulutettujen asukkaiden tulotasoja vastaava.

4.4.2. Tilastoalueiden tulotaso

Tilastoalueiden keskituloja tarkasteltaessa koulutus- ja tulotasojen välillä on havaittavissa selvä alueellinen yhteys. Korkeimmat keskitulot sijoittuvat pääosin alueille, joilla on myös korkein koulutustaso (ks. liite 7 ja liite 8). Aivan kuten koulutustaso, myös kaupungin keskitulot ovat selvästi kasvaneet 2000-luvun aikana, vuodesta 2002 vuoteen 2014 (ks. liite 8). 15 vuotta täyttäneen väestön valtionveronalaisia tuloja tarkasteltaessa alueiden väliset tuloerot näyttävät tänä aikana kuitenkin hieman kärjistyneen. Vuonna 2002 tuloerot alueiden välillä ovat vielä varsin maltillisia, kun taas vuonna 2014 erot korkeimman ja alhaisimman tulotason alueiden kesken ovat merkittävät. Vuonna 2014 keskitulot ovat selvästi korkeimmat Västervikin kylässä (66 650 €/vuosi) ja Gerbyn niemellä (57 946 €/vuosi), kun taas eteläinen Vöyrinkaupunki (16 619 €/vuosi) ja Klemmettilä (17 851 €/vuosi) erottuvat muusta kaupungista huomattavan alhaisen tulotasonsa vuoksi. Vaikka nämä alueet kuvastavat aivan tilanteen ääripäitä, on tilastoalueiden keskituloissa selviä eroja, ja tilastot paljastavat kaupungissa olevan taloudellisesti paremmin ja huonommin pärjääviä alueita. Alueet ovat lisäksi säilyttäneen omanlaisensa profiilin väestönsä tulotason suhteen koko 2000-luvun, sillä varsin moni keskituloiltaan vuonna 2002 kärkipäässä oleva tilastoalue on sitä edelleen vuonna 2014. Myös moni

2000-luvun alun heikoimmin toimeentulevista alueista on uudemmissa tilastoissa edelleen tilastojen loppupäässä.

Västervikin ja Gerbyn niemen lisäksi etenkin Böle, Metsäkallio, Rajarinne, Gerbyn kylä, Pukinjärvi, Kortelaakso, Länsimetsä, Sokerin alue, Purola ja Teeriniemi ovat varsin hyvin toimeentulevia alueita, vaikka näiden alueiden keskitulot eivät erotukaan tilastoista aivan yhtä merkittävästi (ks. liite 8). Korkeimman tulotason alueet ovat pääosin juuri niitä alueita, joiden väestön koulutustaso on kaupungin korkeimpia. Kuitenkaan esimerkiksi keskustan korkeimmin koulutetut alueet eivät nouse keskituloja kuvaavissa tilastoissa kärkijoukkoon, vaikka keskitulot ovatkin muuta keskustaa korkeimmat juuri tilastoalueilla kaksi, kuusi ja yksitoista. Heikoimman toimeentulon alueita ovat sen sijaan eteläisen Vöyrinkaupungin ja Klemettilän lisäksi Palosaaren keskus, Vikinga, Vähänkyrön haja-asutusalueet, pohjoinen Vöyrinkaupunki sekä Ristinummen pienalue, alueet jotka ovat juuri väestöltään kaupungin alhaisimmin koulutettuja. Vikingan ja Palosaaren keskuksen väestön koulutustaso on tosin varsin lähellä kaupungin keskiarvoja.

Kuten koulutustason suhteen, myöskään tulotasoissa ilmenevien erojen osalta ei ole helppo nähdä aluerakenteissa esiintyvien erojen selittävän tulotason vaihtelua alueittain. Olisi yksinkertaista ajatella omakotitalovaltaisten alueiden erottuvan muista korkeamman tulotasonsa vuoksi, mutta todellisuus ei näyttäydy aivan näin yksinkertaisena. Selvästi korkeimman tulotason alueet, Västervik ja Gerbyn niemi tosin ovat puhtaasti omakotiasumisen alueita, mutta esimerkiksi Teeriniemellä ja Sokerin alueella on myös merkittävät kerrostaloasumisen keskittymät. Lisäksi Ristinummella ja Vikingassa, alhaisen tulotason alueilla, on myös huomattavat omakotitalokeskittymät. Mielikuva Vikingan arvokkaista huvilakortteista ei myöskään sovi tilastoissa esiintyvään todellisuuteen lainkaan, ja saattaakin olla, että Vikingan 1970-luvulla rakennetun puoliskon väestö on huomattavan pienituloista, ja laskee siten tilastoja koko Vikingan osalta. Kaupungin omistamien vuokra- ja opiskelija-asuntojen sijainti sen sijaan saattaa näkyä tilastoissa alentaen keskituloja etenkin Palosaaren, Vöyrinkaupungin ja Ristinummen osalta. Toisaalta myös Gerbyssä, etenkin Länsimetsän ja Kortelaakson alueilla, on runsaasti kaupungin omistamia vuokrataloja. Tarkemmalle tasolle menevä tilastollinen tarkastelu saattaisi paljastaa vielä tilastoalueiden sisällä esiintyviä alueellisia eroja, mutta tietyn

tulotason omaavan väestön keskittymistä selittävät todennäköisemmin asuinalueiden laatu ja imago. Alueiden keskitulot tukevat mielikuvia varakkaasta Västervikistä, josta pienituloisen ei voi kuin haaveilla sekä levottomista asuinalueista eteläisessä Vöyrinkaupungissa ja Ristinummella, joita mitä todennäköisimmin karttavat ne kaupungin asukkaat, joilla on varaa valita oma asuinalueensa.

4.4.3. Tilastoalueiden työttömyysaste

Koulutus- ja tulotason lisäksi myös tiedot väestön työllisyystilanteesta kertovat osaltaan kaupungin eri alueilla vallitsevasta sosio-ekonomisesta tilanteesta. Vaasan kaupungin työttömyysprosentti (työttömien osuus työvoimasta) on 2000-luvun aikana laskenut, mutta työttömien absoluuttinen lukumäärä on pysynyt silti melko samana vuodesta 2002 vuoteen 2013 (ks. liite 9). Samoin ne kaupungin asuinalueet, joissa työttömyysprosentti on ollut tänä aikana korkein, ovat pysyneet samoina. Niillä alueilla, joilla on vuonna 2002 ollut korkein työttömyysprosentti, on pääosin korkeimmat työttömyysprosentit myös vuonna 2013. Samoin on myös työttömien absoluuttisen lukumäärän laita. Väestömäärältään vähäisten pienalueiden korkeat työttömyysluvut harhauttavat ja siksi työttömien absoluuttisten määrien tarkastelu kuvastaa näillä alueilla vallitsevaa tilannetta paremmin. Vaikka Gerbyn ja Sundomin saaristossa sekä Klemettilässä on erittäin korkea työttömyysprosentti, tarkoittaa tämä käytännössä vain muutamaa työtöntä asukasta, eikä siten voida puhua työttömyyden keskittymisestä näille alueille. Väestön painopistealueista suurin työttömyysprosentti on sen sijaan selvästi Ristinummen pienalueella, jossa asuu myös määrällisesti huomattavasti enemmän työttömiä asukkaita kuin muualla kaupungissa. Myös keskustan tilastoalueilla kahdeksan ja yhdeksän, Suvilahdessa, eteläisessä Vöyrinkaupungissa, Vikingassa ja Alkulassa, kuten myös Huutonimellä, Teeriniemellä ja Melaniemellä on muuhun kaupunkiin verrattuna merkittävät työttömien keskittymät. Kaupungin parhain työllisyystilanne on sen sijaan Hösteveden ja Sundomin suuralueilla sekä Gerbyn suuralueella Isolahtea, Vetokannasta ja Vanhaa Gerbyä lukuun ottamatta. Tilanne on varsin hyvä myös suurimmassa osassa keskustan tilastoalueista, Metsäkalliossa, Bölessä, ja Kotirannassa sekä Asevelikylässä ja Purolassa.

Tilastoalueiden työllisyystilanne tuo esille saman huomion, kuin alueiden koulutus- ja tulotasojen tarkastelu: kaupungin eri alueet eroavat toisistaan väestöpiirteidensä suhteen, sillä moni sama tilastoalue nousee esille miltei jokaisen tilastomittarin kohdalla. Samat alueet erottuvat selkeästi muista joko hyvä- tai huono-osaisuutensa suhteen, ja nämä alueiden ominaispiirteet ovat pysyneet samana kautta 2000-luvun. Eteläinen Vöyrinkaupunki ja Ristinummen pienalue ovat selvästi alueita, joiden väestö on keskimääräistä alhaisemmin koulutettua ja varsin pienituloista. Lisäksi näillä alueilla asuu myös muuhun kaupunkiin verrattuna enemmän työtöntä väestöä, ja kaikki nämä piirteet yhdessä kielivät huono-osaisuuden keskittymisestä. Myös Palosaaren keskus ja Vikinga näyttävät tilastojen valossa osittain heikkoina alueina. Hyväosaisuus sen sijaan näyttää keskittyvän Gerbyn suuralueelle (Isolahti, Vetokannas ja Vanha Gerby poislukien) sekä Metsäkallioon, Böleen ja Purolaan, jotka kaikki erottuvat huomattavasti edukseen muista tilastoalueista. Alueiden välisiä eroja on siis olemassa ja ne vaikuttavat jopa suhteellisen pysyviltä.

4.5. Kieliryhmät kaupungin alueella

Etninen eriytyminen on yksi alueellisen eriytymisen muoto, ja sitä voi selvittää tarkastelemalla miten eri äidinkieltä puhuvat asukkaat ovat sijoittuneet asumaan kaupungin sisällä. Vaasan kaupungin osalta eri kieliryhmien jakautuminen kaupungin eri alueille on varsin mielenkiintoinen seikka, sillä kaupungilla on pitkä historia kaksikielisenä alueena. Kaksikielisyys on varmasti näkynyt kaupungin hyvinvoinnin jakautumisessa kautta historian, ja ruotsinkielisillä varakkailta suvuilla on ollut suuri vaikutus Vaasan alueelle syntyneeseen liiketoimintaan. Tämän lisäksi kaupungin muunkielinen väestö on 2000-luvulla ollut suuressa kasvussa. Kulttuurien kirjo kaupungin alueella onkin valtava, ja yksittäisten kieliryhmien keskittyminen saattaa johtaa etniseen eriytymiseen kaupungin alueella. Etenkin maahanmuuttajien keskittyminen tietyille alueille on muissa kaupungeissa ympäri maailmaa johtanut muun muassa kantaväestön pakoon kyseiseltä alueelta. Kärjistyessään tällainen valikoiva muuttoliike johtaa väestöpiirteiden alueelliseen yk-sipuolistumiseen. Maahanmuuttajat myös näkyvät usein alueellisissa tilastoissa, sillä he ovat tavanomaisesti kantaväestöä matalammin koulutettuja ja pienituloisempia. Lisäksi

maahanmuuttajataustaisen väestön työttömyysaste on huomattavan korkea myös Vaasassa. Näin ollen maahanmuuttajataustaisen väestön alueellinen keskittyminen saattaa johtaa myös huono-osaisuuden keskittymiseen.

Vaasa on perinteisesti ollut kaksikielinen kaupunki. Vuonna 2002 suomenkielistä väestöä oli koko kaupungin asukkaista noin 72 prosenttia ja ruotsinkielistä noin 25 (ks. liite 10). Muunkielisen väestön osuus oli tällöin noin kolme prosenttia. Vuonna 2015 vastaava suhde oli noin 70, 22 ja 8. Muunkielisen väestön osuus on siis huomattavasti kasvanut 2000-luvun aikana. Niillä alueilla, joilla muunkielisten määrä on kasvanut eniten, kasvu on tapahtunut käytännössä kokonaan suomenkielisen väestön kustannuksella. Muutoin eri kieliryhmien suhteet ovat kaikilla tilastoalueilla pysyneet varsin samana koko 2000-luvun alun, ja alueet ovatkin selvästi profiloituneet omanlaisikseen väestönsä äidinkielen osalta. Tarkasteltaessa kaupungin tilastoalueita väestön kielijakauman osalta (sekä eri kieliryhmien prosenttiosuuksia koko alueen väestöstä että kutakin kieliryhmää edustavien yksilöiden absoluuttisia lukumääriä) huomaa kaupungissa olevan selvästi joitain alueita, jotka näyttävät joko suomen- tai ruotsinkielisinä. Koko Sundomin suuralue, suurin osa Gerbytä, etenkin Lillby, Gerbyn kylä ja Västervik, sekä keskusta ovat selvästi keskimääräistä ruotsinkielisempiä alueita. Näillä kaupungin ruotsinkielisimmillä tilastoalueilla muunkielistä väestöä asuu huomattavan vähän, ja pääosin voidaan sanoa, että mitä ruotsinkielisempi alue sitä vähemmän alueella asuu maahanmuuttajataustaista väestöä. Sundomissa muunkielistä väestöä ei asu juuri lainkaan, kun taas Gerbyn suomenkielisimmillä alueilla, Isolahdessa ja Vanhassa Gerbyssä sekä Vetokannaksella, asuu myös muunkielistä väestöä. Myös keskustan tilastoalueilla kahdeksan ja yhdeksän on omat maahanmuuttajataustaisen väestön keskittymänsä.

Vähäkyrö on sen sijaan puhtaasti suomenkielinen alue (ks. liite 10). Myös Huutoniemen ja Suvilahden alueet, Ristinummi (Vanhaa Vaasaa ja Vanhaa Satamaa lukuun ottamatta) sekä Purolan ja Metsäkallion alueet ovat melko suomenkielisiä. Huutoniemen ja Teeriniemen tilastoalueiden väestöstä kuitenkin yli kymmenen prosenttia on muunkielistä, ja näille alueille onkin keskittynyt jonkun verran kaupungin vieraskielistä väestöä. Eteläinen Vöyrinkaupunki, Ristinummen tilastollinen pienalue, Vikinga sekä keskustan tilastoalueet kahdeksan ja yhdeksän ovat sen sijaan niitä alueita, joille muunkielistä väestöä

on keskittynyt kaikkein runsaimmin. Eteläisen Vöyrinkaupungin väestöstä miltei kolmasosa on muunkielistä, ja Ristinummen tilastoalueen väestöstäkin miltei kaksikymmentä prosenttia on vieraskielistä. Ristinummen tilastollisella pienalueella sekä eteläisessä Vöyrikaupungissa asuukin määrällisesti eniten vieraskielistä väestöä koko muuhun kaupunkiin verrattuna. Lisäksi myös Alkulassa, Kustaalassa ja Suvilahdessa on merkittävät muunkielisen väestön keskittymät. Muunkielisten keskittyminen kaupungin sisällä voi selittää osaltaan sitä, miksi eteläinen Vöyrinkaupunki, Ristinummi ja Vikinga erottuvat muusta kaupungista huono-osaisuuden keskittymistä enteilevästi. Vieraskielisen väestön suurella määrällä saattaa olla näillä alueilla vaikutusta etenkin alueiden koulutus- ja tulotasoon sekä työttömyysprosenttiin. Lisäksi muunkielisen väestön keskittyminen voi osaltaan vaikuttaa myös alueiden imagoon ja luonteeseen. Ruotsinkielisen väestön keskittyminen etenkin Gerbyn alueelle sen sijaan ruokkii vanhaa stereotypiaa erinomaisen hyvin toimeentulevista ruotsinkielisistä, mikä varmasti osaltaan muokkaa myös kaupungin ruotsinkielisimpien alueiden imagoa ja johtaa tietynlaisten väestöpiirteiden keskittymiseen omille alueilleen kaupungin sisällä.

5. YHTEENVETO JA POHDINTA

Vaasan kaupunki on selvästi alueellisesti eriytynyt niin rakenteellisilta kuin väestöllisiltä ominaisuuksiltaan. Valtaosaa kaupungin alueista voi luonnehtia asumisen alueiksi, ja alueet eroavat toisistaan palveluiden, toimintojen ja ympäristönsä suhteen, mutta myös sijaintinsa puolesta. Suurimmat alueiden väliset erot tuntuvat kuitenkin vallitsevan eri asuinalueiden rakennuskannassa ja sitä kautta etenkin alueiden imagossa. Alueilla vallitseva asumismuoto ja kaupungin omistamien vuokra-asuntojen sijainti selittävät osaltaan eroja eri alueiden väestöpiirteissä. Tilastoalueiden rakenteellisista ominaisuuksista ei ole kuitenkaan samalla tavoin löydettävissä johdonmukaisia selityksiä väestöpiirteiden alueellisiin eroihin kuin asuinalueiden imagosta. Kaupungin kenties heikoimman imagon omaavat asuinalueet, eteläinen Vöyrinkaupunki, Ristinummen pienalue sekä osittain myös Vikinga, ovat juuri niitä alueita, joille huono-osaisuuteen liittyvien väestöpiirteiden voi nähdä keskittyvän. Samalla tavoin Västervik, Rajarinne ja Niemeläntie kuvastavat sekä imagoltaan että väestöpiirteiltään hyväosaisuutta. Kaupungin väestö on siis alueellisesti eriytynyttä ja asuinalueille on selvästi kehittynyt omanlaisensa profiilit. Hyvä- ja huono-osaisuus ovat keskittyneet omilla alueilleen kaupungin sisällä, mutta kaupungista löytyy myös väestöpiirteiltään neutraaleja alueita.

Tutkimusalueiden tilastollinen tarkastelu osoittaa siis sekä hyvä- että huono-osaisuuteen liittyvien väestöpiirteiden alueellista keskittymistä kaupungin alueella. Alueet ovat keskenään erilaisia myös demografisten piirteidensä sekä väestönsä äidinkielen suhteen. Vielä tällä hetkellä kaupungista ei voida kuitenkaan löytää alueita, joiden väestöpiirteet olisivat selvästi täysin yksipuoliset. Alueelliset erot eivät siis ole vielä kärjistyneet äärimmilleen, mutta kullekin kaupungin alueelle ominaiset väestöpiirteet vaikuttavat olevan suhteellisen pysyviä. Eri alueiden väestöpiirteissä 2000-luvulla tapahtunut kehitys ei osoita merkkejä erojen tasoittumisesta, päinvastoin. Alueellinen eriytyminen ja alueellisten erojen olemassaolo on siis huomionarvoinen ilmiö Vaasan kaupungissa. Yksittäiset väestöpiirteet saattavat tulevaisuudessa keskittyä yhä vahvemmin omille alueilleen valikoivan muuttoliikkeen vuoksi ja johtaa yhteiskunnallisesti merkittävien alueellisten erojen kasvuun. Alueellisten erojen kärjistyessä erilaiset ongelmat kasautu-

vat yksittäisille alueille kaupungin sisällä, ja epätasapainoisen kaupunkirakenteen vaikutukset voivat näkyä koko kaupungin hyvinvoinnissa.

Alueellisen eriytymisen huomioiminen ja tiedostaminen paikallisesti ovat tärkeitä tekijöitä, jotta ongelmien kärjistyminen ja kasautuminen yksittäisille alueille voidaan estää ja siten taata kaikkien kaupunkilaisten hyvinvointia tukeva tasapuolinen kaupunkirakenne. Kaupunkirakenne sekä alueiden imago ja ominaispiirteet kietoutuvat yhteen kaupungin asukkaiden ominaispiirteiden ja hyvinvoinnin kanssa, eikä tätä seikkaa ole järkevää jättää etenkään paikallishallinnossa huomiotta. Heikkoihin alueisiin investoiminen ja alueilla vallitsevien elinolosuhteiden parantaminen yhdessä ihmisten hyvinvoinnin lisäämisen ja huono-osaisuuden ehkäisemisen kanssa ovat tärkeitä tekijöitä, jotta heikot alueet eivät pystyisi entisestään heikentämään asukkaidensa elämänmahdollisuuksia.

Ongelmien ja huono-osaisuuden kasautumiseen ja keskittymiseen on nykypäivän kaupungeissa etsittävä aktiivisesti ratkaisuja ennen kuin alueet asukkaineen ajautuvat syvään kurjistumisen kierteeseen, joutuvat rappeutumisen ja huono-osaisuuden itseään ruokkivaan kehään. Toisaalta on huomioitava myös se, että esimerkiksi alueilla esiintyvä alhainen tulotaso ei välttämättä johda huono-osaisuuteen ja heikkoon hyvinvointiin, mutta on kuitenkin suuri riskitekijä tähän. Siksi alueellisten elinolojen selvittäminen ja kaupungin väestön hyvinvoinnin kartoittaminen ovat tärkeitä tekijöitä koko kaupungin sekä kaikkien sen asukkaiden hyvinvoinnin kannalta. Vaikka hyväosaisuuden keskittyminen ei sen sijaan ole samalla tavoin ongelma, on hyväosaisten ja neutraaleilta näytettyjen alueiden kohdalla lisäksi muistettava se, ettei kaupunkiympäristö ole koskaan pysähtyneessä tilassa. Alueilla vallitsevat elinolosuhteet ja hyvinvointi, alueiden imagot, roolit ja tarkoitukset muuttuvat ja kehittyvät. Alueellinen eriytyminen, hyvä- ja huono-osaisuuden epätasainen jakautuminen kaupungin alueella on kiinteä osa tämän päivän kaupungeissa vallitsevaa todellisuutta ja siksi pidettävä aina jollain tasolla mielessä etenkin kaupungin päätöksenteossa, kaupunkisuunnittelussa, kaavoituksessa ja alueita kehitettäessä.

Ideota jatkotutkimukselle

Vaasan kaupungin alueellista eriytymistä on tässä tutkimuksessa tarkasteltu perinteisten alueellisen eriytymisen mittareiden valossa, ja siksi jatkotutkimuksella on mahdollista entisestään syventää ymmärrystä kaupungissa vallitsevan alueellisen eriytymisen tilanteesta. Alueellisen eriytymisen tarkastelua on mahdollista laajentaa ja syventää ottamalla perinteisten eriytymisen mittareiden tueksi muita mittareita ja näkökulmia. Alueellista eriytymistä voidaan tutkia ja selittää esimerkiksi arvioimalla palveluiden tasoa kaupungin eri alueilla tai tarkastelemalla tarkemmin asuinympäristöjen laatua ja imagoa. Myös yksityiskohtaisempi asumisen tarkastelu voi osaltaan tarjota tarkempia selityksiä kaupungissa esiintyvälle alueelliselle eriytymiselle ja paljastaa alueiden välisiä eroja. Asuntojen omistusmuoto, hintataso ja laatu voisivat tällöin olla tarkemman tutkimuksen kohteena. Myös esimerkiksi väestön sosiaalisen etäisyyden tarkempi tarkastelu tarjoaisi entistä syvempää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä ja hyvinvoinnin jakautumisesta kaupungin alueella. Alueellista eriytymistä on mahdollista tutkia myös haastattelujen avulla, joten Vaasan kaupungin alueellista eriytymistä ja alueilla vallitsevaa todellisuutta on mahdollista kartoittaa myös asukkaiden näkökulmasta, tarkastelemalla miten kunkin alueen asukkaat näkevät ja kokevat oman asuinalueensa ja siellä vallitsevan hyvinvoinnin. Tämän tutkimuksen näkökulma on siis ollut varsin suppea, ja ymmärrystä kaupungin alueellisesta eriytymisestä on mahdollista laajentaa jatkotutkimuksen keinoin. Etenkin tutkimus siitä, miten alueellista eriytymistä voitaisiin estää tai tilannetta parantaa Vaasassa, olisi olennainen ja ensiarvoisen tärkeä alueiden tulevaisuuden, kaupungin tasapainoisen kehityksen ja väestön hyvinvoinnin kannalta.

Tässä tutkimuksessa alueellisen eriytymisen tarkastelu on ollut vahvasti tilastoalueiden rajoihin sidottua, joten ymmärrystä kaupungin alueellisesta eriytymisestä sekä hyvä- ja huono-osaisuuden jakautumisesta on mahdollista syventää myös mittakaavaltaan tarkemman tarkastelun avulla. Näin ollen kaupungin tarkastelu ruuduittain olisi seuraava vaihe aiheen syventämisen kannalta. Kaupungin jakaminen tilastoruutuihin, esimerkiksi 1 km x 1 km tai 250 m x 250 m kokosiin ruutuihin, mahdollistaisi etenkin heikoimpien ja huono-osaisimpien alueiden yksityiskohtaisen tunnistamisen ja paikantamisen, jolloin myös alueelliseen eriytymiseen liittyvien toimenpiteiden kohdentaminen olisi vaivatto-

mampaa. Tällöin myös neutraalilta näyttävillä alueilla mahdollisesti piilevät ongelmat olisi mahdollista havaita ennen niiden kärjistymistä. Lisäksi alueelliseen eriytymiseen liittyvien mittareiden ja elementtien pohjalta on mahdollista jatkotutkimuksen avulla kehittää alueellisen eriytymisen indeksi, jolloin alueiden välisiä eroja ja alueilla tapahtuvia muutoksia olisi mahdollista tarkastella, vertailla ja analysoida entistä tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin. Indeksillä olisi mahdollista myös arvioida alueellisen eriytymisen ehkäisemiseen ja alueellisen hyvinvoinnin parantamiseen liittyvien toimenpiteiden vaikutuksia ja onnistumista.

LÄHDELUETTELO

- ABB (2014). ABB käynnistää Strömberg Parkin teollisuuspuiston kehittämishankkeen. Saatavissa 14.7.2016: <http://www.abb.fi/cawp/seitp202/9ea8c8fe23093797c1257d54001c461e.aspx>.
- Andersen, Hans Thor & Eric Clark (2003). Does welfare matter?: Ghettoisation in the welfare state. Teoksessa: *Voices from the North: New Trends in Nordic Human Geography*, 91–102. Toim. Jan Öhman & Kirsten Simonsen. England: Ashgate Publishing Company.
- Aro, Timo & Rasmus Aro (2016). Seutukuntien elinvoimaindeksi. Saatavissa 23.3.2016: <http://www.slideshare.net/TimoAro/seutukuntien-elinvoimaindeksi-2016>.
- Autio, Mikko (2015). Alueellinen eriytyminen Oulun kaupunkiseudulla vuosina 1990–2013. Oulun yliopiston maantieteen laitoksen pro gradu -tutkielma.
- Bernelius, Venla (2013). Eriytyvät kaupunkikoulut: Helsingin peruskoulujen oppilaspohjan erot, perheiden kouluvalinnat ja oppimistuloksiin liittyvät aluevaikutukset osana kaupungin eriytymiskehitystä. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia, nro 1.
- Bråmås, Åsa (2006). *Studies in the Dynamics of Residential Segregation*. Geografiska Regionstudier, nro 67. Uppsalan yliopiston väitöskirja.
- Dhalman, Hanna (2011). *Yhden uhka, toisen toive? Somalien ja venäläisten asumistoi-veet etnisen segregaatiokehityksen valossa*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Energy Vaasa (2016a). *Energy Vaasa brochure: The Nordic leader in energy technology in brief*. Saatavissa 22.3.2016: https://issuu.com/c2advertising/docs/energy-vaasa-esite-en_web.

- Energy Vaasa (2016b). Wasa Station. Saatavissa 14.7.2016: <http://energyvaasa.vaasanseutu.fi/wasa-station/>.
- Findikaattori (2016). Väestön ikärakenne. Saatavissa 26.7.2016: <http://www.findikaattori.fi/fi/14>.
- Hakonen, Sami, Harri Hassinen & Mika Lang (1995). Näkyvät ja näkymättömät kaupunginosat: Vöyrinkaupunki. Vaasa: Vaasan teknillinen oppilaitos.
- Hansen, Frank (2003). Welfare states and social polarization? Teoksessa: Voices from the North: New Trends in Nordic Human Geography, 69–89. Toim. Jan Öhman & Kirsten Simonsen. England: Ashgate Publishing Company.
- Häussermann, Hartmut & Anne Haila (2005). The European City: A Conceptual Framework and Normative Project. Teoksessa: Cities of Europe: Changing Contexts, Local Arrangements, and the Challenge to Urban Cohesion, 43–63. Toim. Yuri Kazepov. United Kingdom jne.: Blackwell Publishing.
- Jackson, Peter (2000). Segregation. Teoksessa: The Dictionary of Human Geography, 731. Toim. Ron Johnston, Derek Gregory, Geraldine Pratt & Michael Watts. USA jne.: Blackwell Publishing.
- Järvinen, Katariina & Laura Kolbe (2008). Luokkaretkellä hyvinvointiyhteiskunnassa: Nykysukupolven kokemuksia tasa-arvosta. Helsinki: Kirjapaja.
- Kainulainen, Sakari & Juho Saari (2013). Koettu huono-osaisuus Suomessa. Teoksessa: Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa, 22–43. Toim. Mikko Niemelä & Juho Saari. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

- van Kempen, Ronald (2005). Segregation and Housing Conditions of Immigrants in Western European Cities. Teoksessa: *Cities of Europe: Changing Contexts, Local Arrangements, and the Challenge to Urban Cohesion*, 190–209. Toim. Yuri Kazepov. United Kingdom jne.: Blackwell Publishing.
- van Kempen, Ronald & A. Sule Özüekren (1998). Ethnic Segregation in Cities: New Forms and Explanations in a Dynamic World. *Urban Studies* 35: 10, 1631–1656.
- Kuntaliitto (2016). Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat: Taustatietoa 2008–2016. Saatavissa 23.3.2016: <http://www.kunnat.net/fi/kunnat/ruotsinjakaksikielisetkunnat/Diasarjat%20kuntien%20toiminnasta/2016-01-ruotsin-ja-kaksikieliset-kunnat.pdf>.
- Le Galés, Patric (2005). Elusive Urban Policies in Europe. Teoksessa: *Cities of Europe: Changing Contexts, Local Arrangements, and the Challenge to Urban Cohesion*, 235–254. Toim. Yuri Kazepov. United Kingdom jne.: Blackwell Publishing.
- Morlicchio, Enrica (2005). Challenging the Family: The New Urban Poverty in Southern Europe. Teoksessa: *Cities of Europe: Changing Contexts, Local Arrangements, and the Challenge to Urban Cohesion*, 277–300. Toim. Yuri Kazepov. United Kingdom jne.: Blackwell Publishing.
- Murie, Alan (2005). The Dynamics of Social Exclusion and Neighborhood Decline: Welfare Regimes, De-commodification, Housing, and Urban Inequality. Teoksessa: *Cities of Europe: Changing Contexts, Local Arrangements, and the Challenge to Urban Cohesion*, 151–169. Toim. Yuri Kazepov. United Kingdom jne.: Blackwell Publishing.
- Museovirasto (2009). Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY: Palosaaren satama-, telakka- ja tehdasalue. Saatavissa 13.7.2016: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1710.

- Musterd, Sako & Wim Ostendorf (2005). Social Exclusion, Segregation, and Neighborhood Effects. Teoksessa: *Cities of Europe: Changing Contexts, Local Arrangements, and the Challenge to Urban Cohesion*, 170–189. Toim. Yuri Kazepov. United Kingdom jne.: Blackwell Publishing.
- Niemelä, Mikko & Juho Saari (2013). Suomalaisen yhteiskunnan notkelmat. Teoksessa: *Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa*, 6–21. Toim. Mikko Niemelä & Juho Saari. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Pikipruukki (2016). Pikipruukin vuokratilat. Saatavissa 8.4.2016: http://www.pikipruukki.com/vuokratalomme?p_auth=qyb78ZPO&p_p_id=PikipruukkiApartments1SearchForm2_WAR_pikipruukkiapartments1portlet&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=3#hakutulokset.
- Pohjalainen (2015). Mansikkasaaren kehitys vihdoon käyntiin. Saatavissa 13.7.2016: <http://www.pohjalainen.fi/mielipide/yleis%C3%B6lt%C3%A4/mansikkasaaren-kehitys-vihdoin-k%C3%A4yntiin-1.1768710>.
- Rasikangas, Jarkko (2013). Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla: Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. Siirtolaisinstituutin tutkimuksia, nro A 43.
- Seppänen, Marjaana (2001). Liipolan onni: Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaille. Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Setlementtiliitto (2016a). Palosaaren historia. Saatavissa 13.7.2016: <http://www.setlementti.fi/uusi-paikallisuus/uusi-paikallisuus-hanke/toimintapaikat/kakunnat/vaasa-palosaari/palosaaren-historia/>.

- Setlementtiliitto (2016b). Vaasa, Palosaari: Uusi paikallisuus Vaasan Palosaarella. Saatavissa 13.7.2016: <http://www.setlementti.fi/uusi-paikallisuus/uusi-paikallisuus-hanke/toimintapaikkakunnat/vaasa-palosaari/>.
- Siirilä, Seppo, Jarmo Rossi, Juha Terho & Antti Valle (1990). Sosiaaliekologinen kaupunkitutkimus. Tampereen yliopiston aluetieteen laitoksen tiedonantoja, nro 35.
- Simon, Patric (2005). Gentrification of Old Neighborhoods and Social Integration in Europe. Teoksessa: *Cities of Europe: Changing Contexts, Local Arrangements, and the Challenge to Urban Cohesion*, 210–232. Toim. Yuri Kazepov. United Kingdom jne.: Blackwell Publishing.
- Sundom (2016). Sundom. Saatavissa 14.7.2016: <http://www.sundom.fi/fi/>.
- Suomen ympäristökeskus (2016). Kaupunki-maaseutu-luokitus. Saatavissa 14.4.2016: <http://www.ymparisto.fi/kaupunkimaaseutuluokitus>.
- Tilastokeskus (2002a). Väestö iän, pääasiallisen toiminnan, ammattiaseman ja sukupuolen mukaan 31.12.2002. Helsinki.
- Tilastokeskus (2002b). Väestö iän (1-v.), sukupuolen ja kielen mukaan kunnan osaluueittain 31.12.2002. Helsinki.
- Tilastokeskus (2002c). 15 vuotta täyttänyt väestö, erikseen työvoima, koulutusasteen ja sukupuolen mukaan 31.12.2002. Helsinki.
- Tilastokeskus (2002d). 15 vuotta täyttänyt väestö vuoden 2002 valtionveronalaisten tulojen ja sukupuolen mukaan 31.12.2002. Helsinki.
- Tilastokeskus (2013). Väestö osa-alueen, pääasiallisen toiminnan/ammattiaseman, sukupuolen ja iän mukaan 2013. Helsinki.

Tilastokeskus (2014a). 15 vuotta täyttänyt väestö erikseen työvoima, koulutusasteen ja sukupuolen mukaan 2014. Helsinki.

Tilastokeskus (2014b). 15 vuotta täyttänyt väestö vuoden 2014 valtionveronalaisten tulojen ja sukupuolen mukaan 2014. Helsinki.

Tilastokeskus (2015). Väestö iän (1-v.), sukupuolen ja kielen mukaan kunnan osaluueittain 31.12.2015. Helsinki.

Turvallinen kaupunki (2016). Turvallinen kaupunki: Turvallisuus rakennetun ympäristön suunnittelussa. Sisäministeriön sisäisen turvallisuuden ohjelmaan liittyvä verkkokäsikirja. Saatavissa 4.3.2016: <http://www.turvallinenkaupunki.fi/>.

Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut (2016). Vaasan kaupungin paikkatietopalveluiden paikkatietoaineiston pohjalta tehdyt karttaesitykset.

Vaasan kaupunki (2015). Maankäytön toteuttamissuunnitelma 2015–2020. Vaasa: Vaasan kaupunki.

Vaasan kaupunki (2016a). Kaikkiaan 53 ehdotusta Wasalandian tulevasta käytöstä. Saatavissa 13.7.2016: <http://www.vaasa.fi/tiedote/kaikkiaan-53-ehdotusta-wasalandian-tulevasta-kaytosta>.

Vaasan kaupunki (2016b). Vähänkyrön kulttuuriympäristöjen inventoinnin tuloksia esitellään Savilahti-talolla. Saatavissa 14.7.2016: <https://www.vaasa.fi/uutinen/vaahan-kyron-kulttuuriymparistojen-inventoinnin-tuloksia-esitellaan-savilahti-talolla>.

Vaasan kaupunkikehitys (2016). Tilastotietoa Vaasasta ja Vaasan seudulta. Saatavissa 22.3.2016: <https://www.vaasa.fi/tilastotietoja-vaasasta-ja-vaasan-seudulta>.

- Vaasan kaupunkisuunnittelu (2010). Vaasan kaupunki: Kulttuuriympäristöselvitys. Saatavissa 15.4.2016: https://www.vaasa.fi/sites/default/files/vaasa_kulttuuriymparistoselvitys.pdf.
- Vaasan opiskelija-asuntosäätiö (2016). Asuntojen sijainti. Saatavissa 8.4.2016: <http://www.voas.fi/?page=Asuntojen+sijainti>.
- Vaasan seutu (2016). Opiskele Vaasassa: Vaasa on Suomen suurin opiskelijakaupunki. Saatavissa 23.3.2016: <http://vaasanseutu.fi/opiskele-vaasassa/>.
- Vaattovaara, Mari (1998). Pääkaupunkiseudun sosiaalinen erilaistuminen. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia, nro 7.
- Vaattovaara, Mari (1999). Sosiaalisen erilaistumisen dynamiikka pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 64: 2, 120–130.
- Vaattovaara, Mari & Matti Korteinen (2002). Polarisoituuko pääkaupunkiseutu? Teoksessa: *Suomalaisten hyvinvointi 2002*, 272–290. Toim. Matti Heikkilä & Mikko Kautto. Jyväskylän: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Vilkama, Katja (2006). Asuntopolitiikka ja vieraskielisen väestön alueellinen keskittyminen Helsingissä vuosina 1992–2005. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen pro gradu -tutkielma.
- Vilkama, Katja (2011). Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat?: Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia, nro 2.
- Vilkama, Katja, Mari Vaattovaara & Hanna Dahlmann (2013). Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois? *Yhteiskuntapolitiikka* 78: 5, 485–497.

Vranken, Jan (2005). Changing Forms of Solidarity: Urban Development Programs in Europe. Teoksessa: Cities of Europe: Changing Contexts, Local Arrangements, and the Challenge to Urban Cohesion, 255–276. Toim. Yuri Kazepov. United Kingdom jne.: Blackwell Publishing.

Vuolteenaho, Hannu (1996). Ekologinen lähiöuudistus Vaasan Ristinummelle. Vaasa: Vaasan kaupunki.

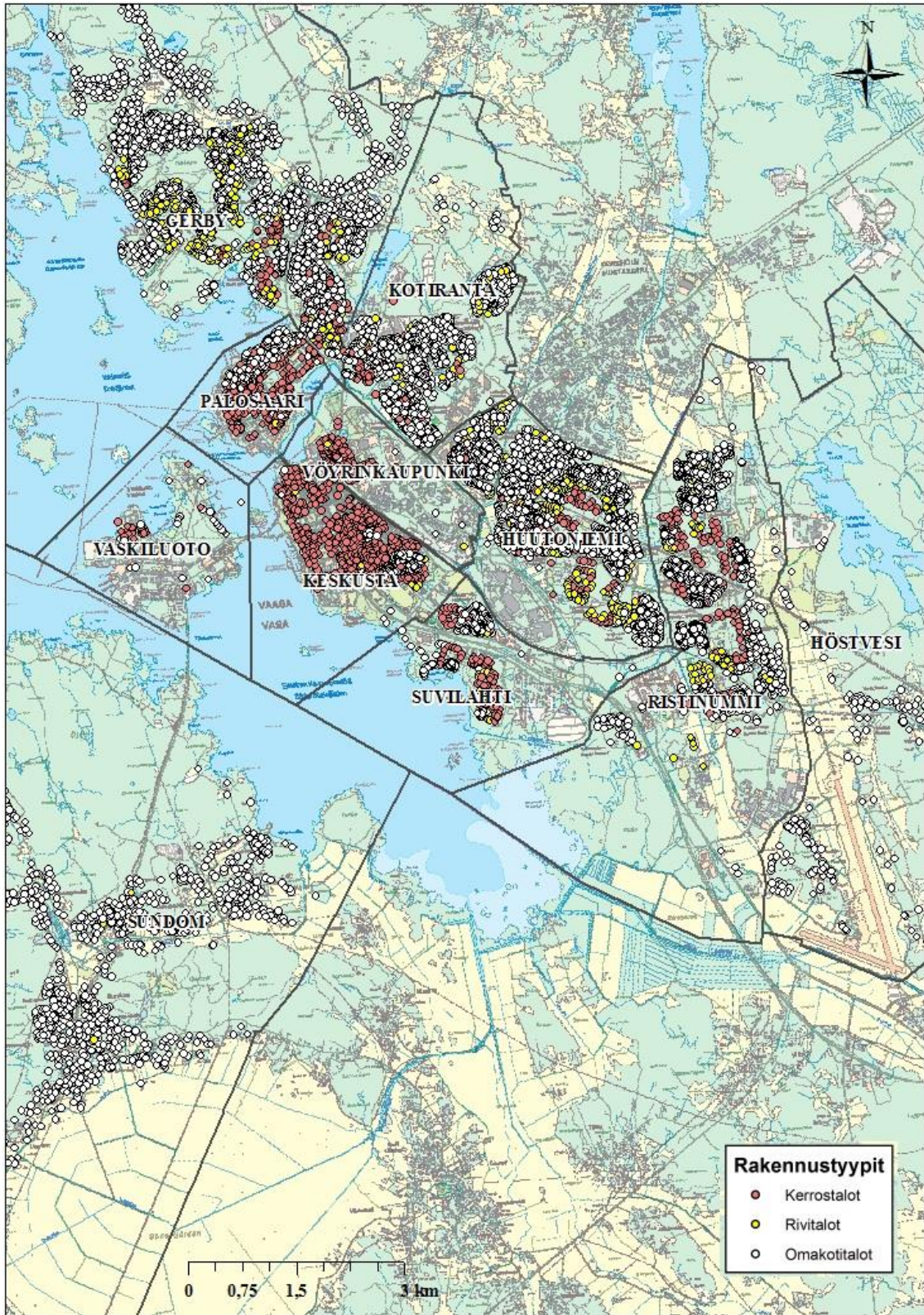
Vähänkyrön Vuokratalot (2016). Vuokra-asunnot. Saatavissa 14.7.2016: <http://www.vuokratalot.net/web/?sivu=etusivu>.

Yle-uutiset (2014). Vaasan raviradan alue muotoutuu ideakilpailun myötä. Saatavissa 15.7.2016: http://yle.fi/uutiset/vaasan_raviradan_alue_muotoutuu_ideakilpailun_myota/7050140.

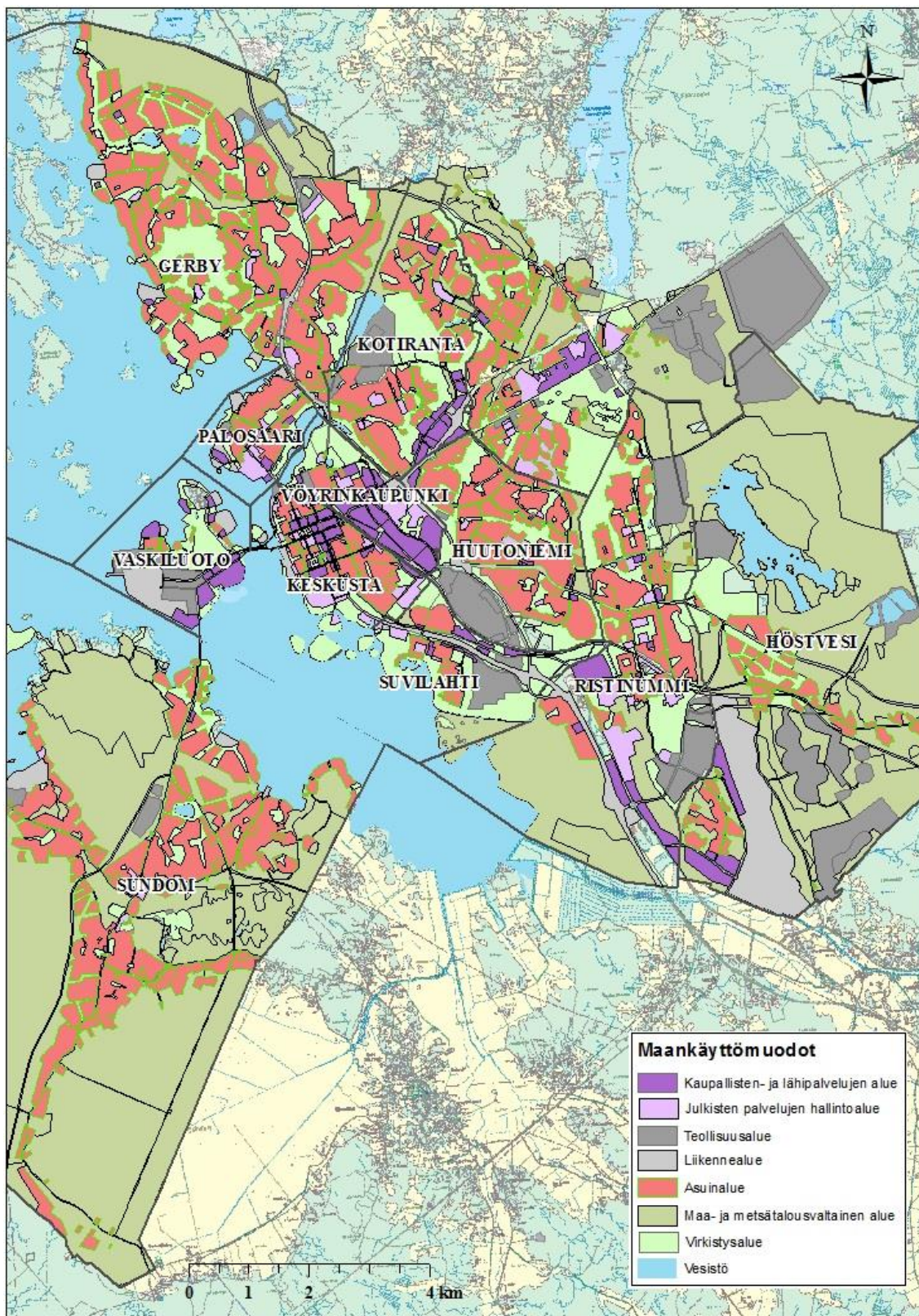
Ympäristöministeriö (2012). Asuinalueiden eriarvoistuminen kuriin kehittämisohjelmalla. Saatavissa 10.3.2016: [http://www.ymparisto.fi/FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Tiedotteet_2012/Asuinalueiden_eri-arvoistuminen_kuriin_ke\(1144\)](http://www.ymparisto.fi/FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Tiedotteet_2012/Asuinalueiden_eri-arvoistuminen_kuriin_ke(1144)).

Äikäs, Topi (2004). Imagoa etsimässä: Kaupunki- ja aluemarkkinoinnin haasteista mielikuvien mahdollisuuksiin. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

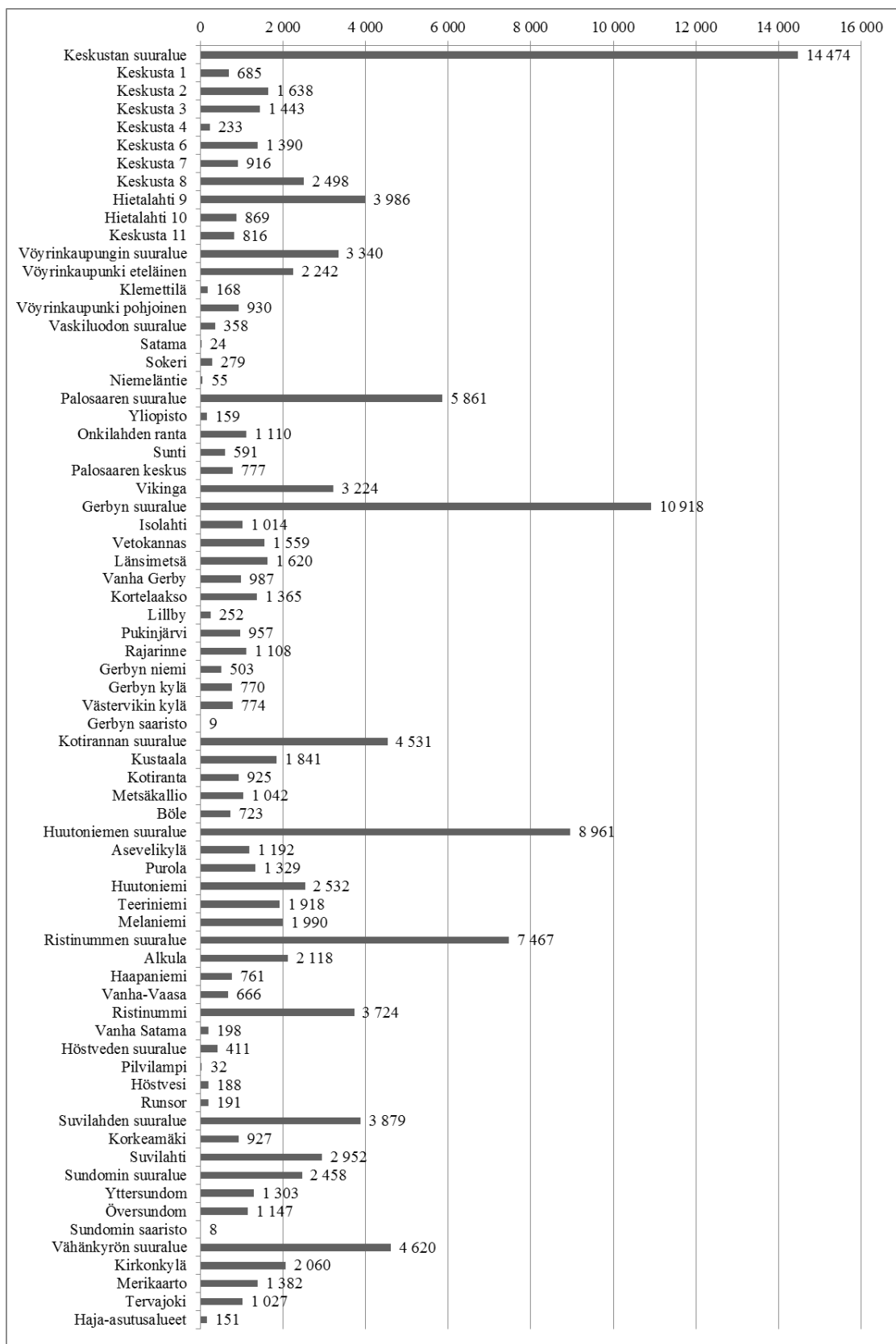
LIITE 1. Kaupungin rakennuskanta (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

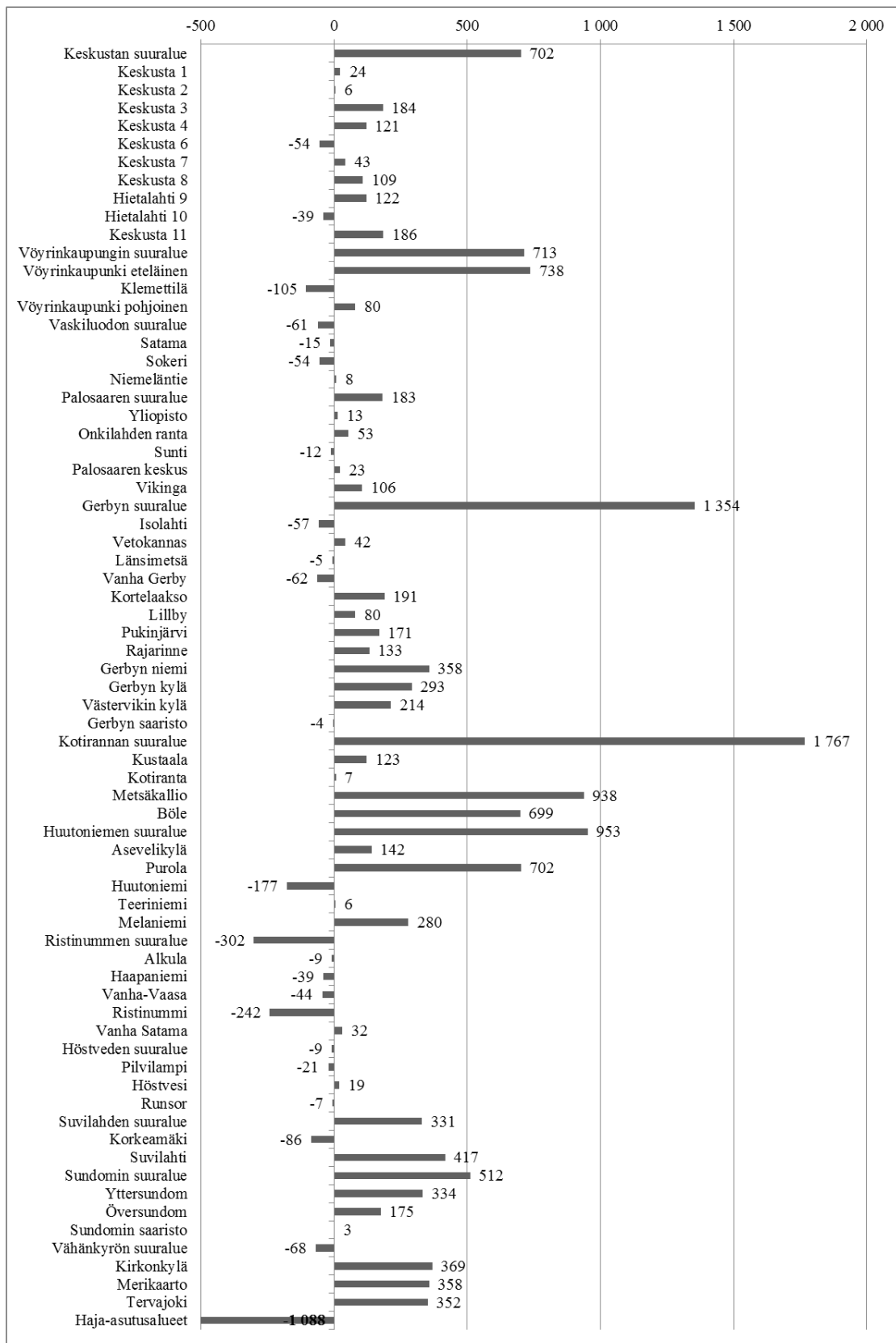
LIITE 2. Maankäytön muodot kaupungin alueella (Vaasan kaupungin paikkatietopalvelut 2016).

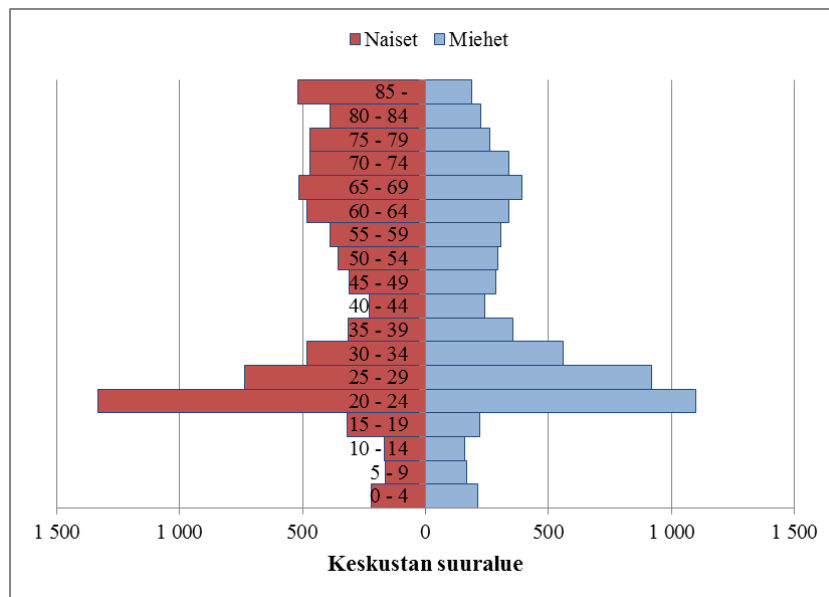
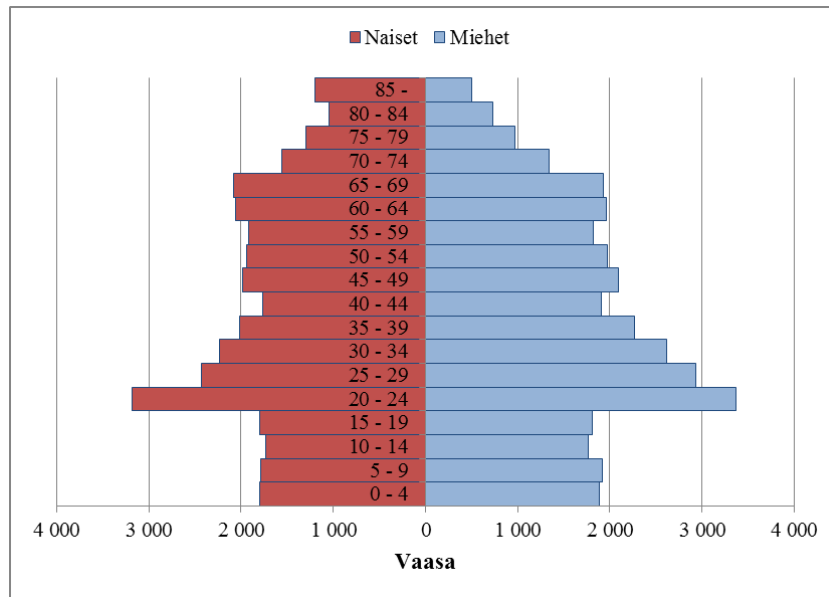
LIITE 3. Tilastoalueiden väkiluku vuonna 2015 (Tilastokeskus 2015).

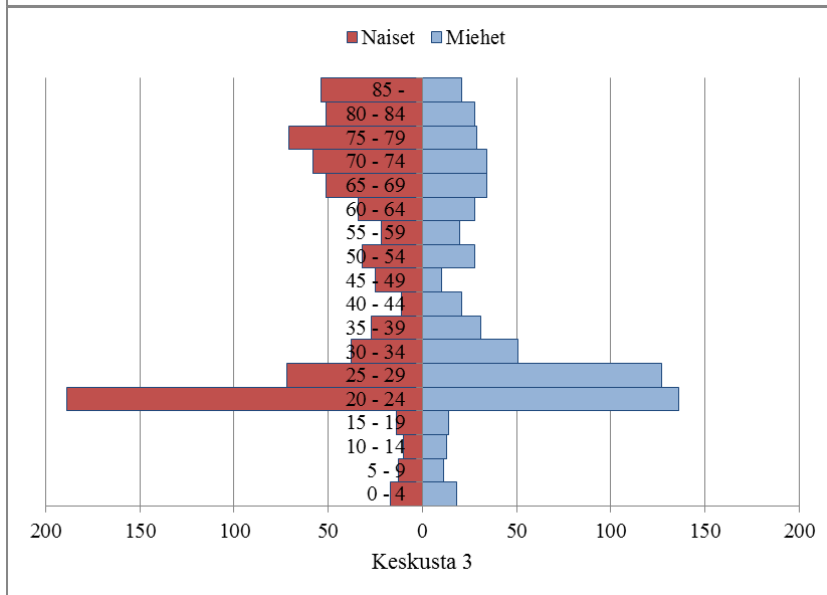
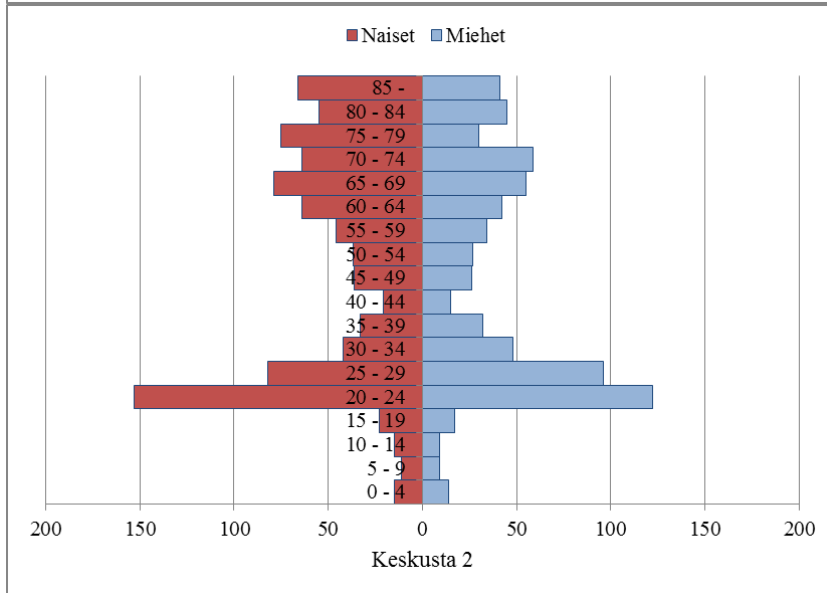
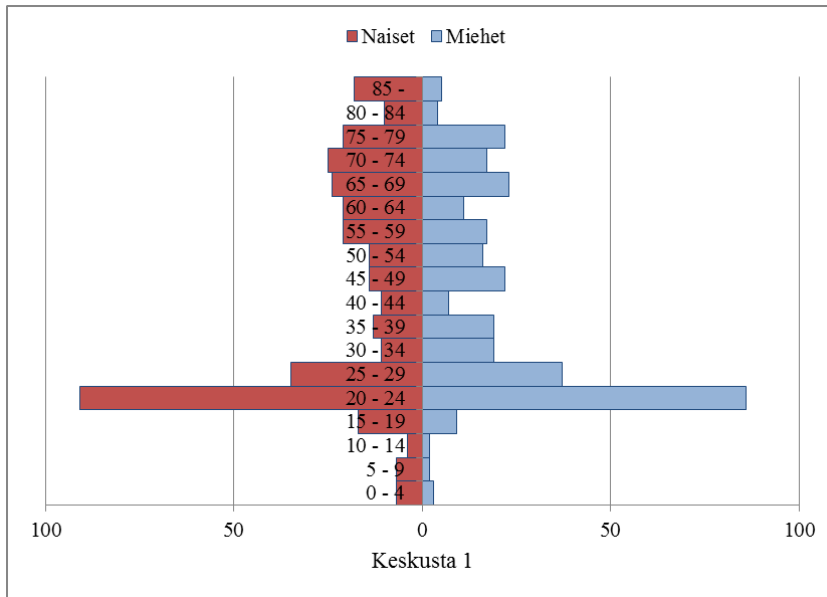

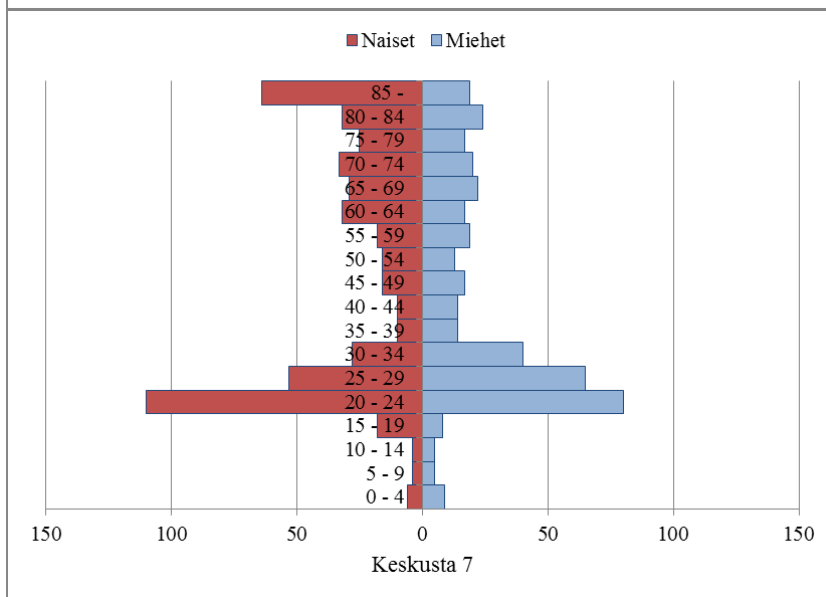
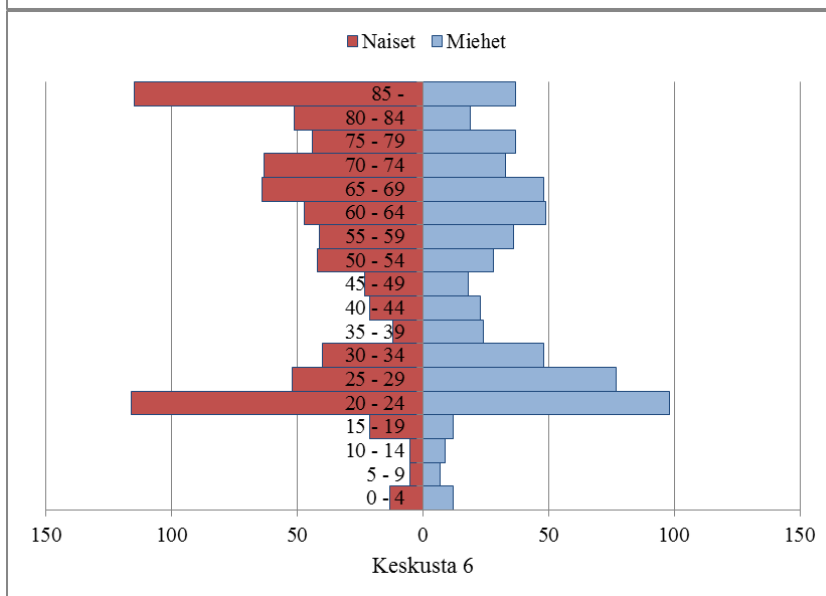
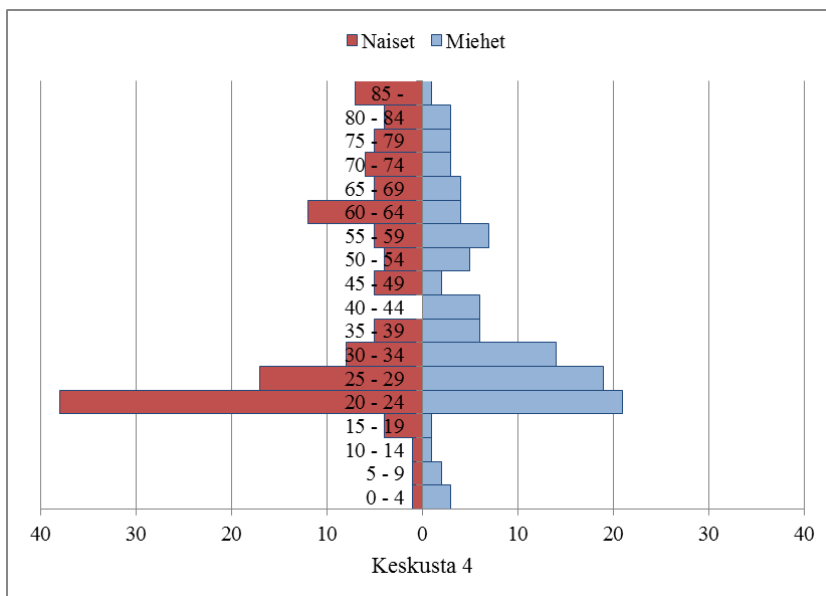
LIITE 4. Väkiluvun muutos 2002–2015 (Tilastokeskus 2002b; Tilastokeskus 2015).

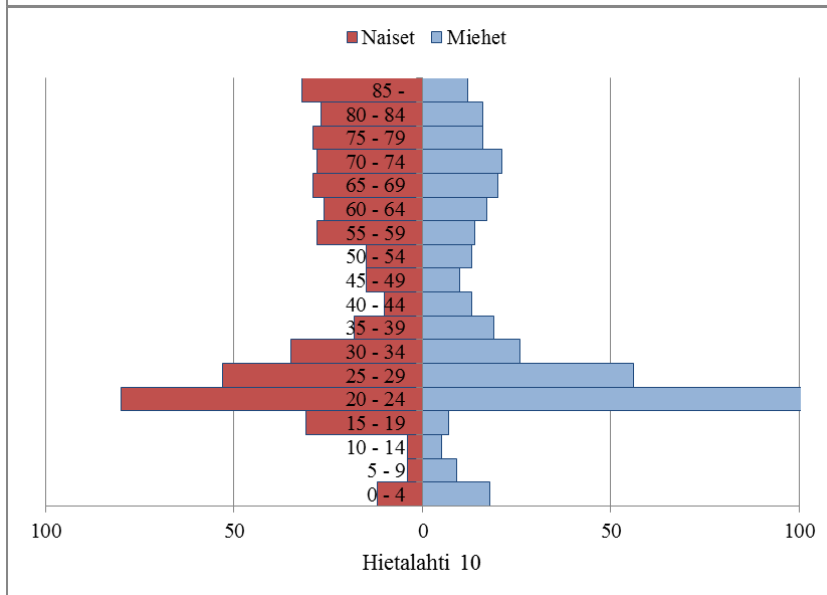
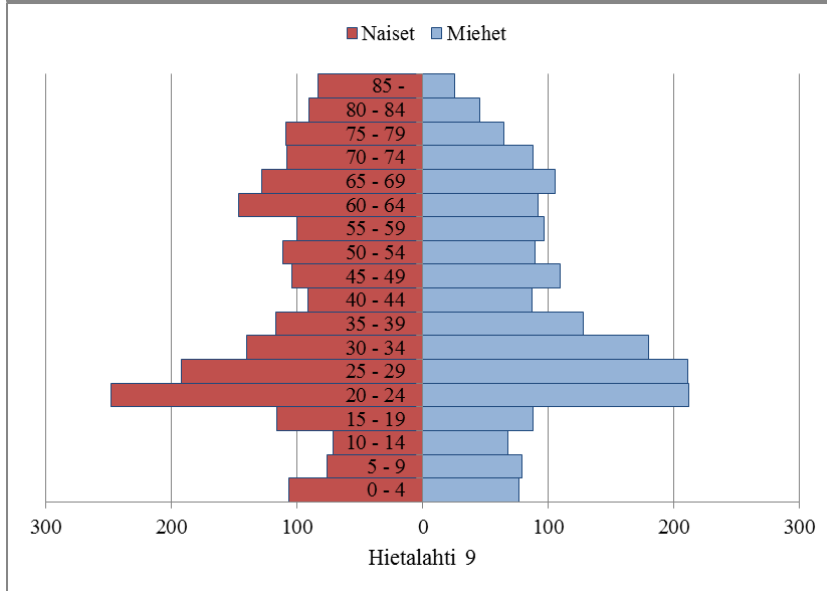
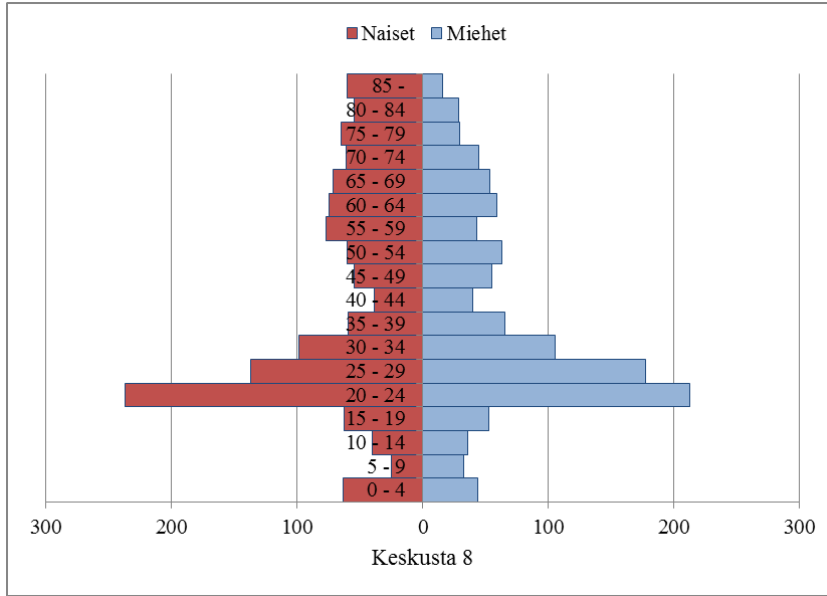

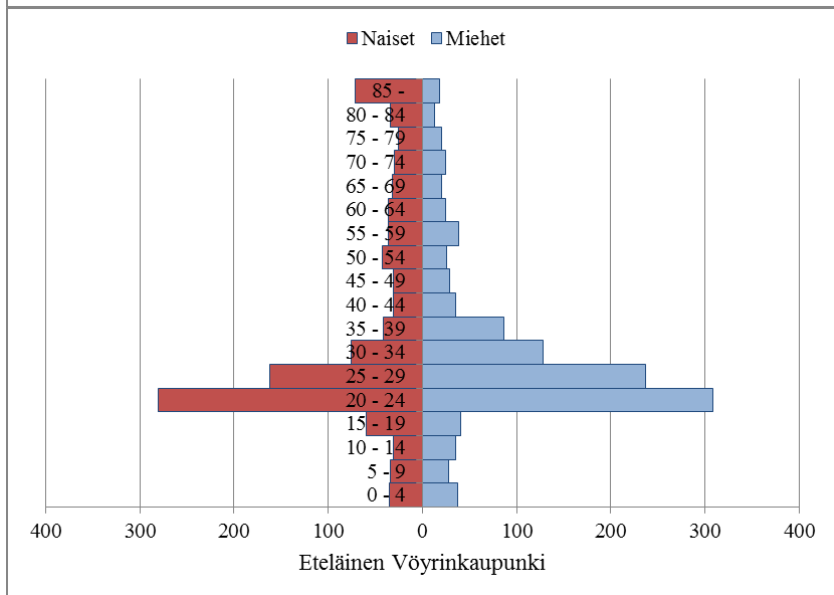
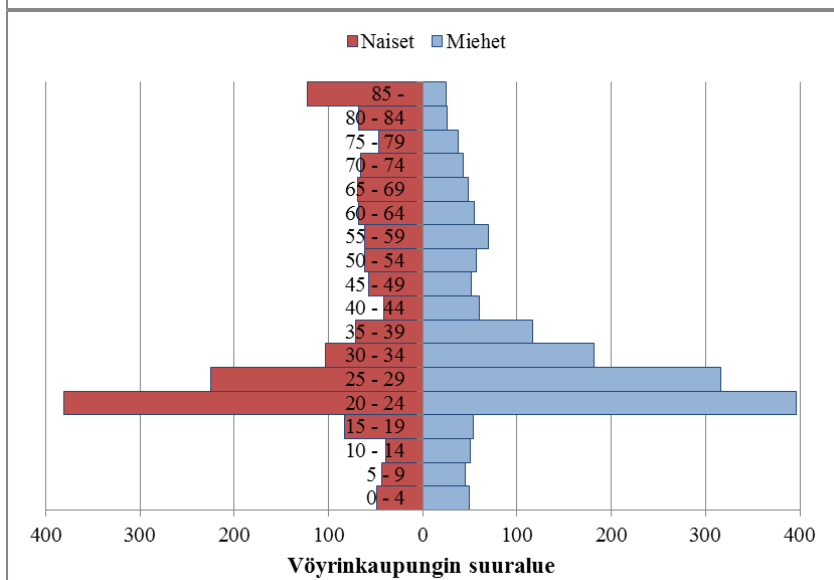
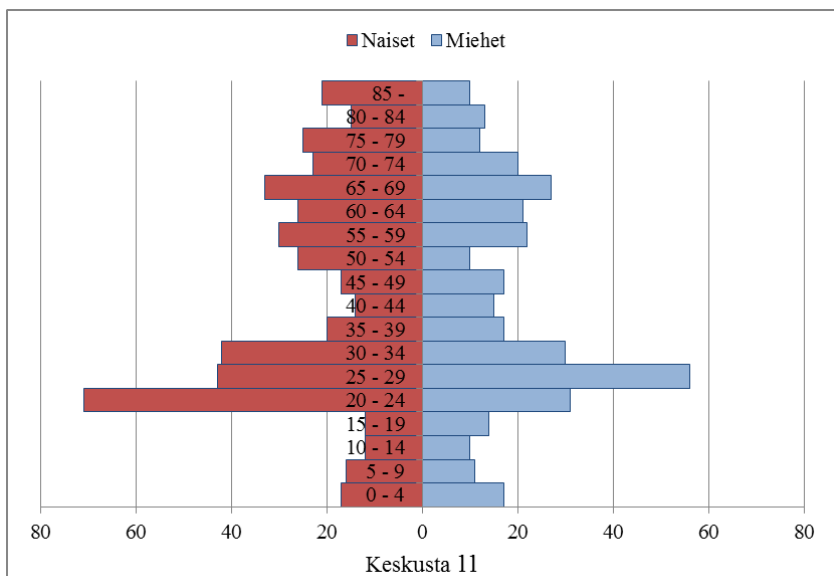
LIITE 5. Tilastoalueiden demografinen rakenne (Tilastokeskus 2015).

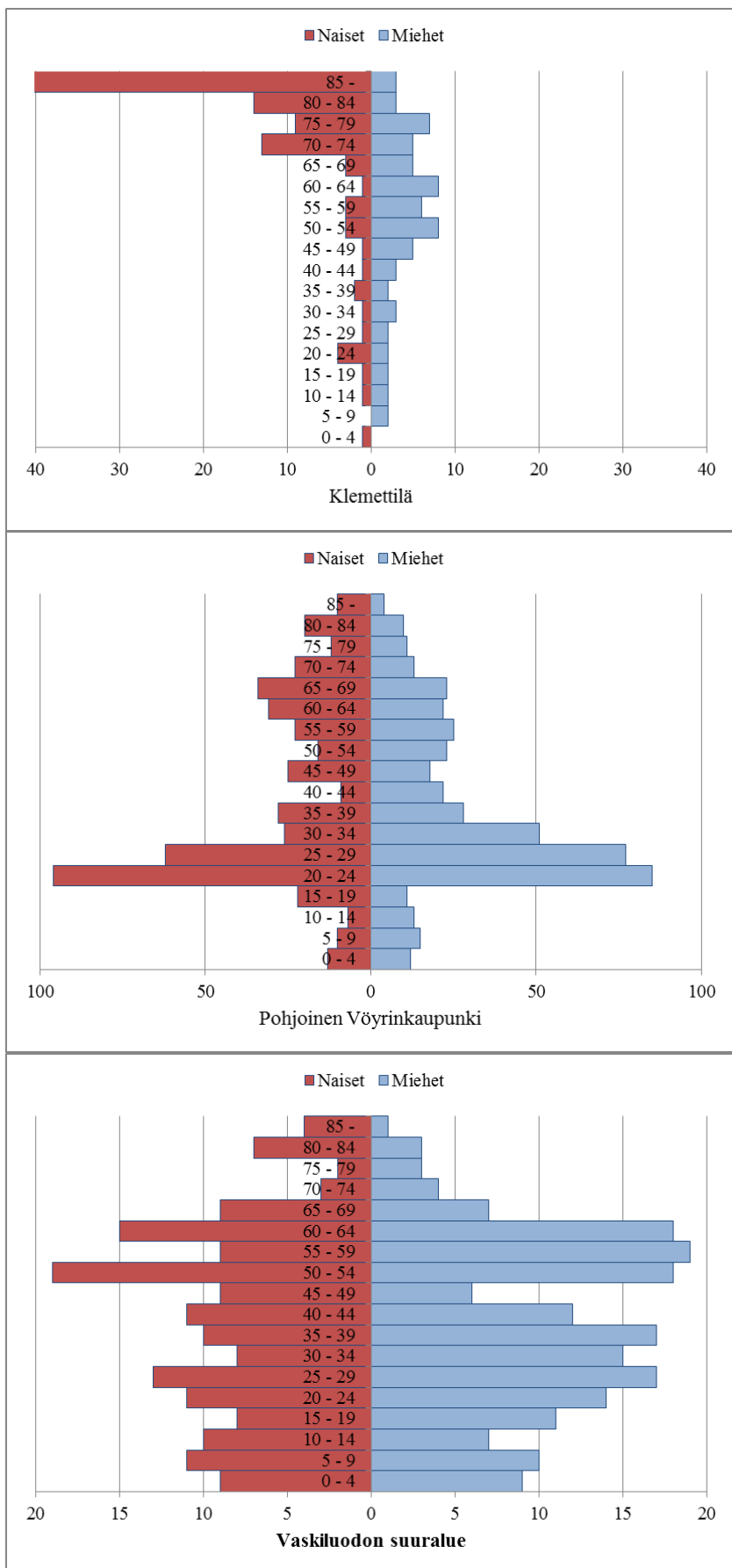

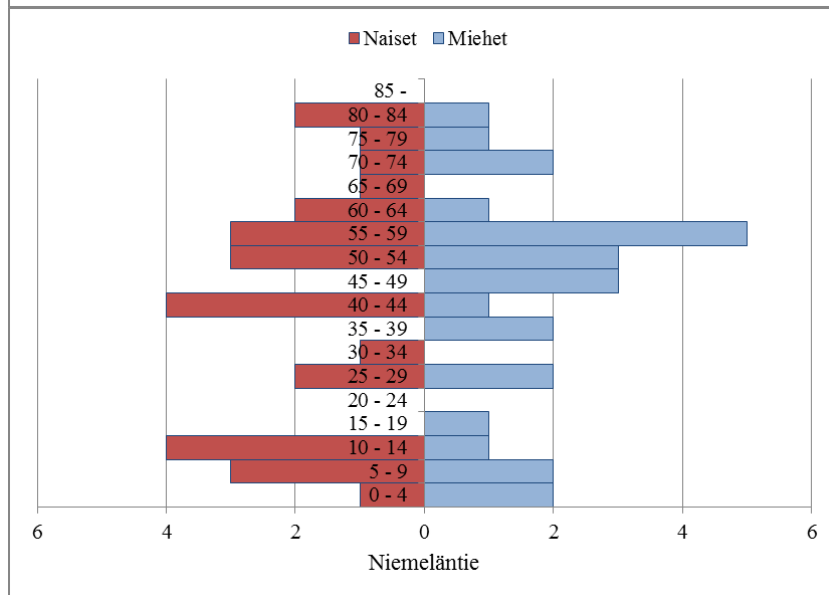
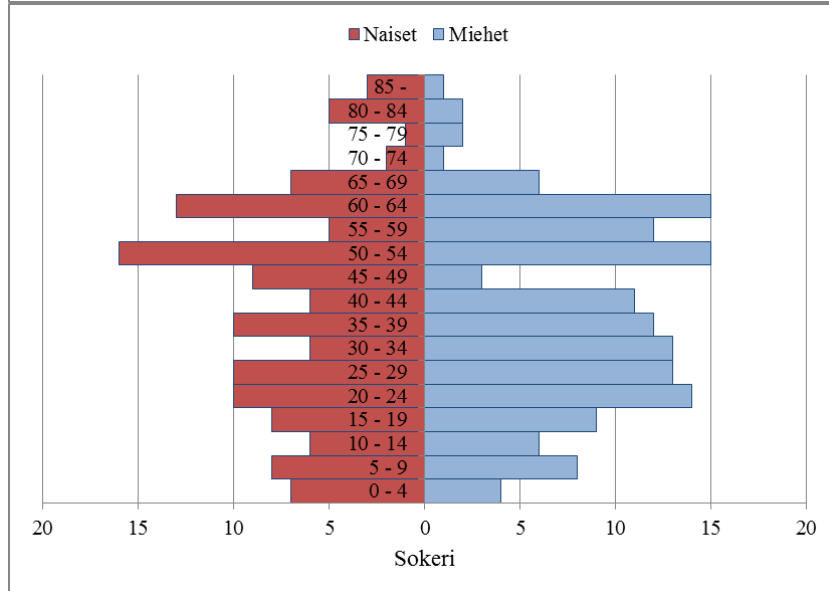
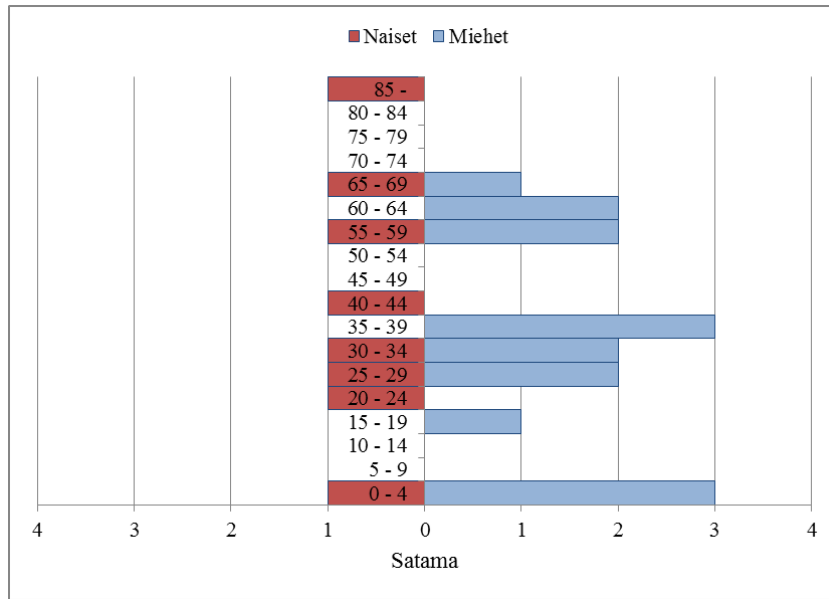

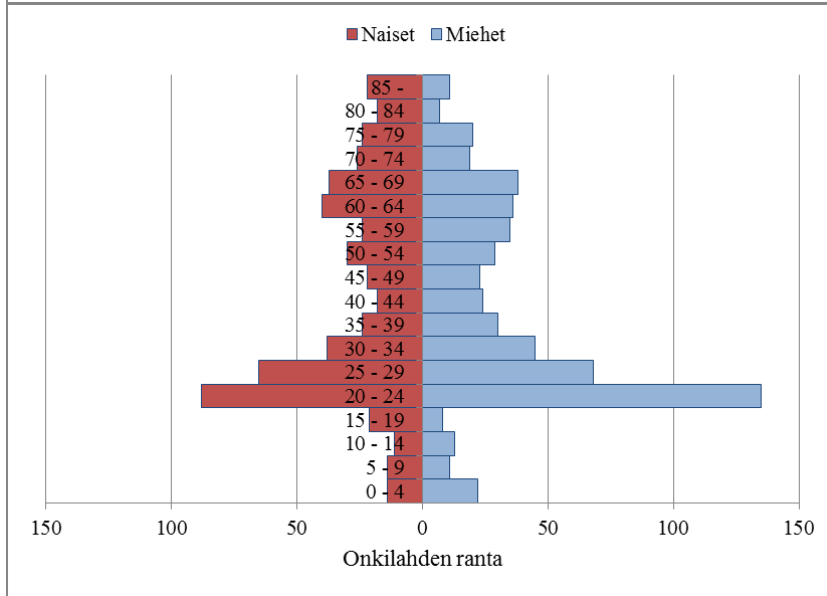
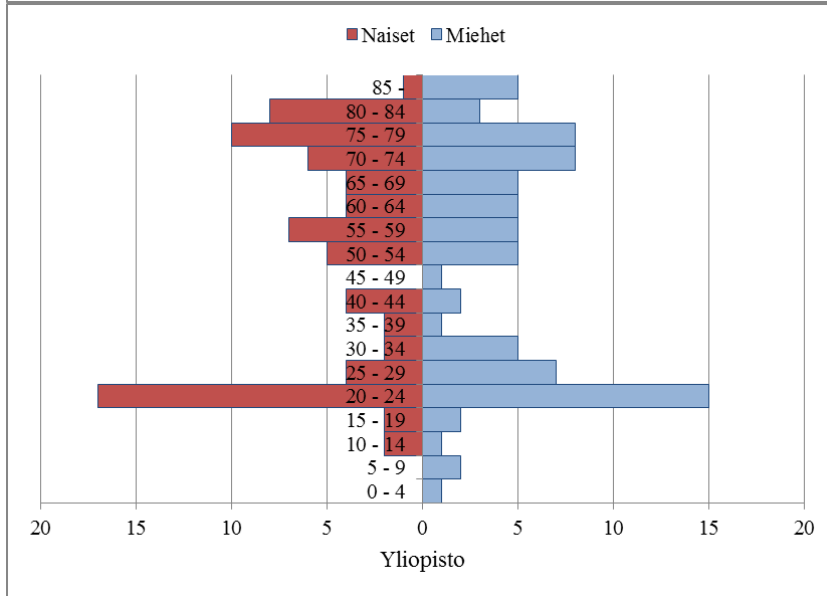
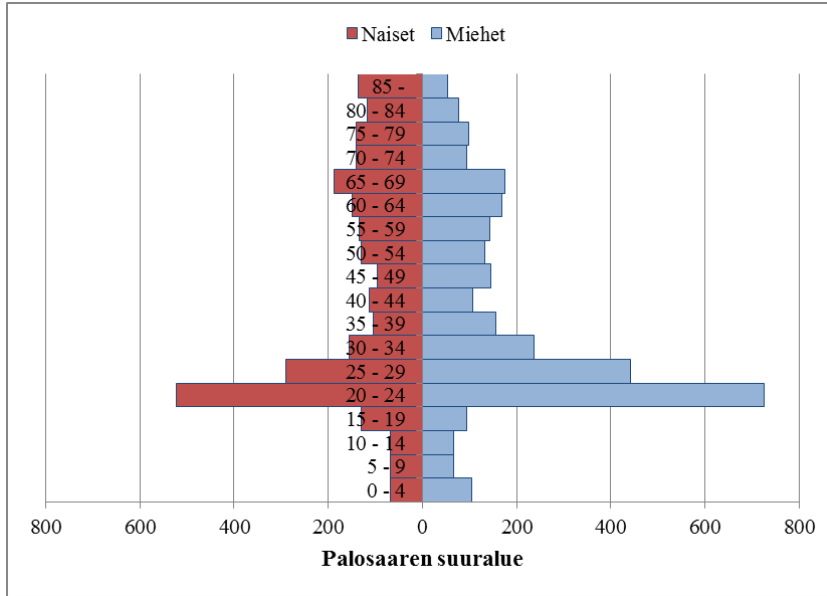

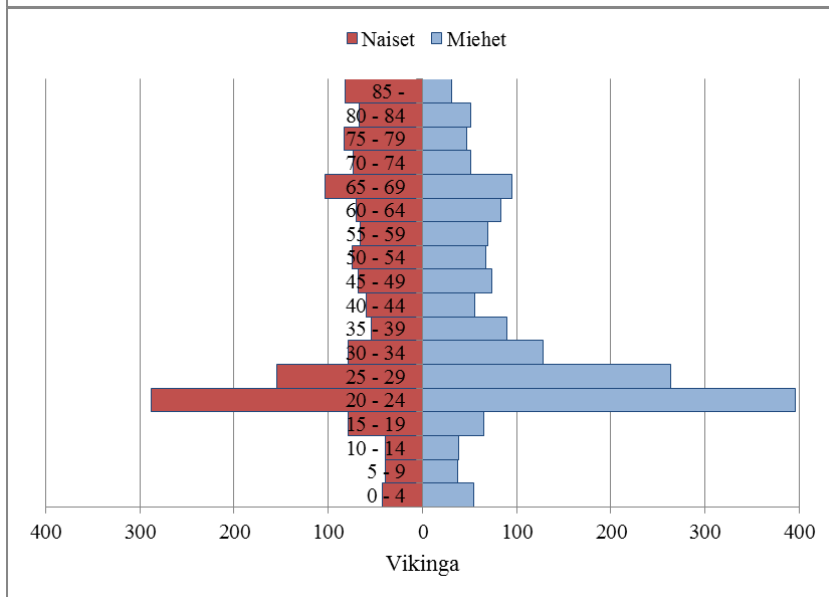
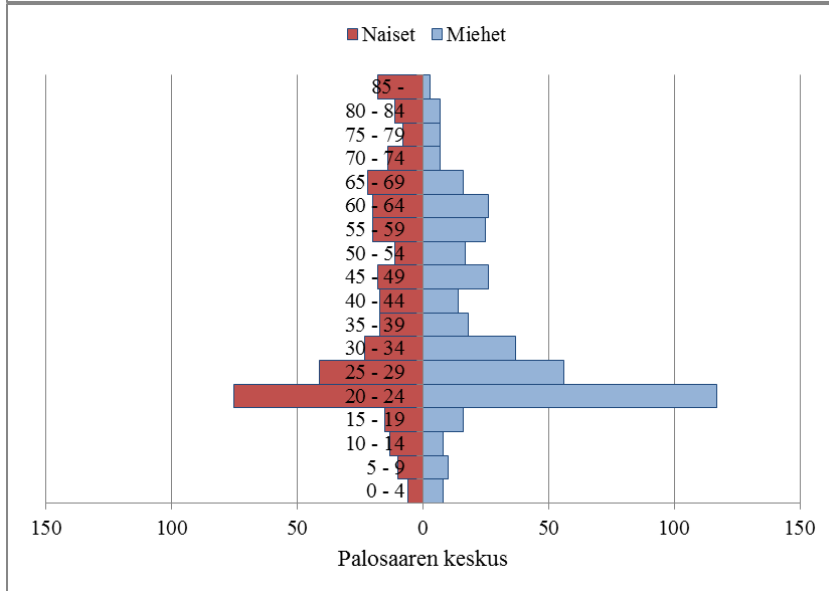
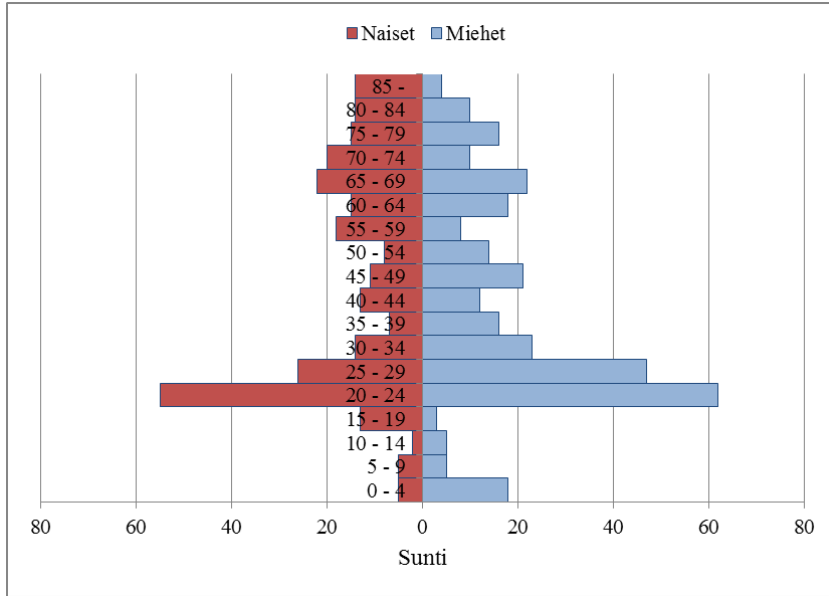

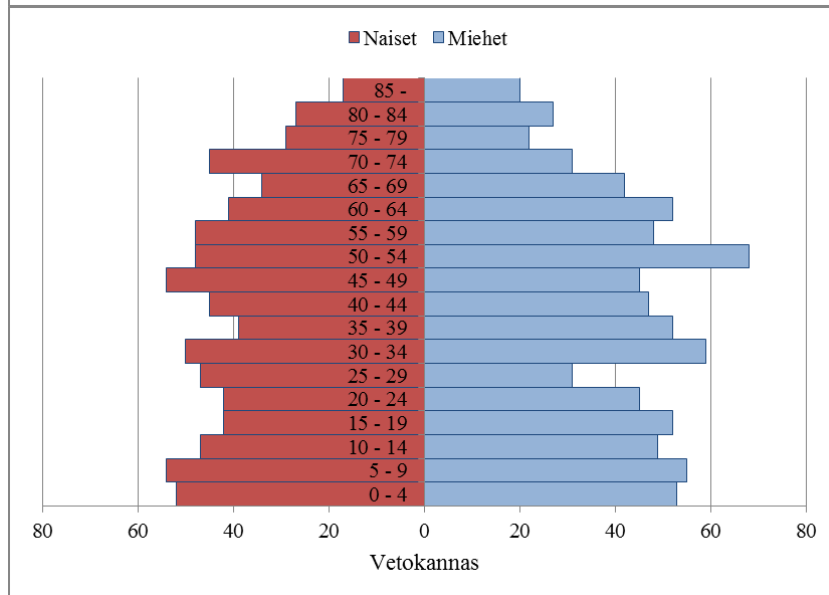
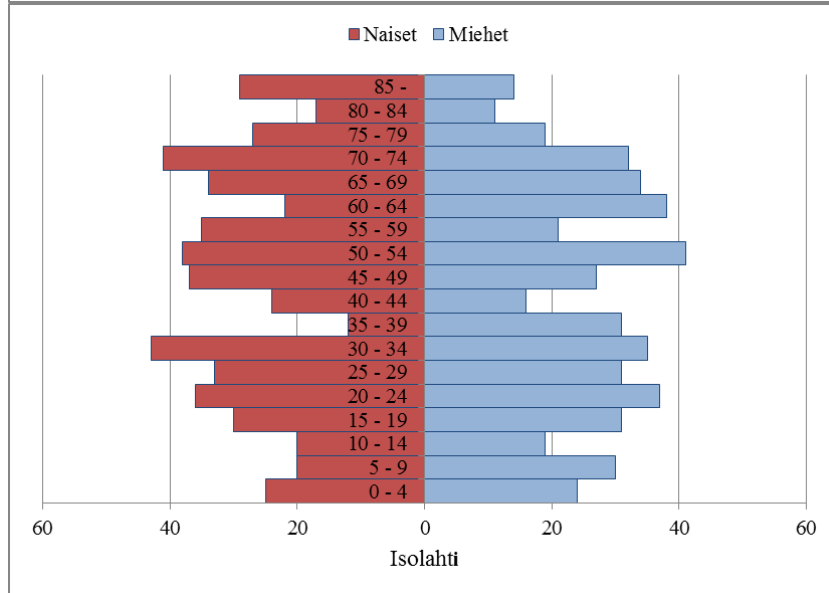
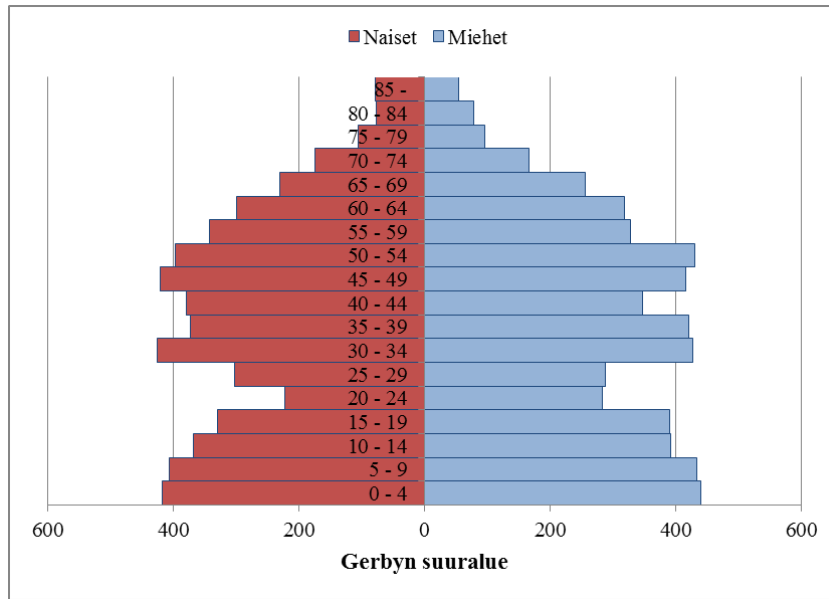

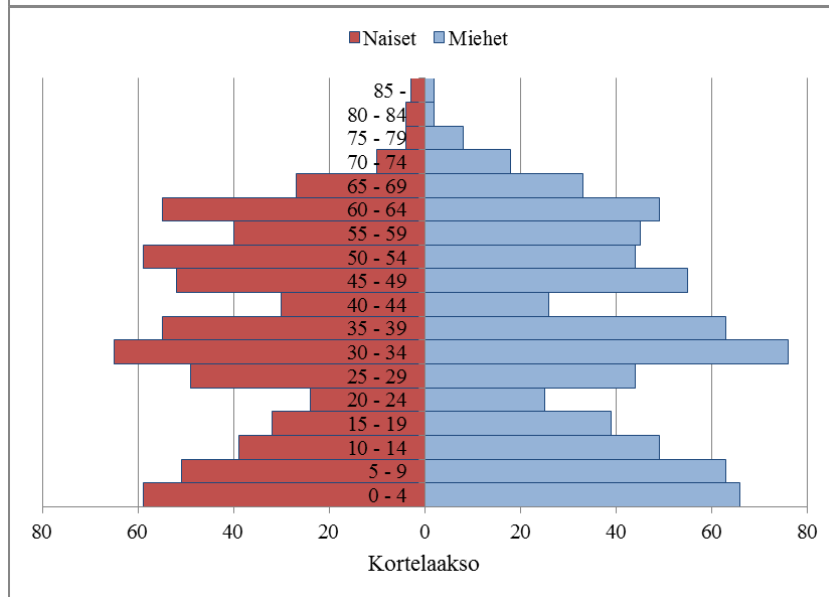
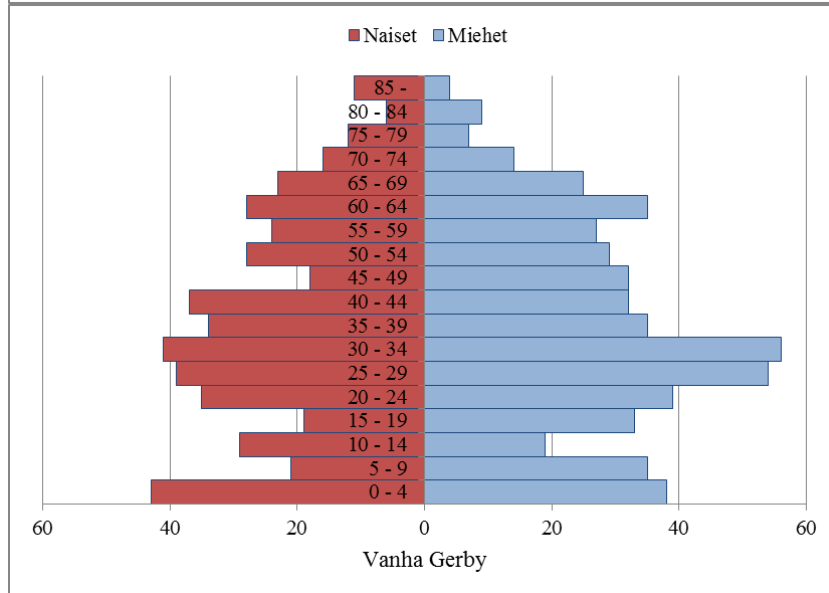
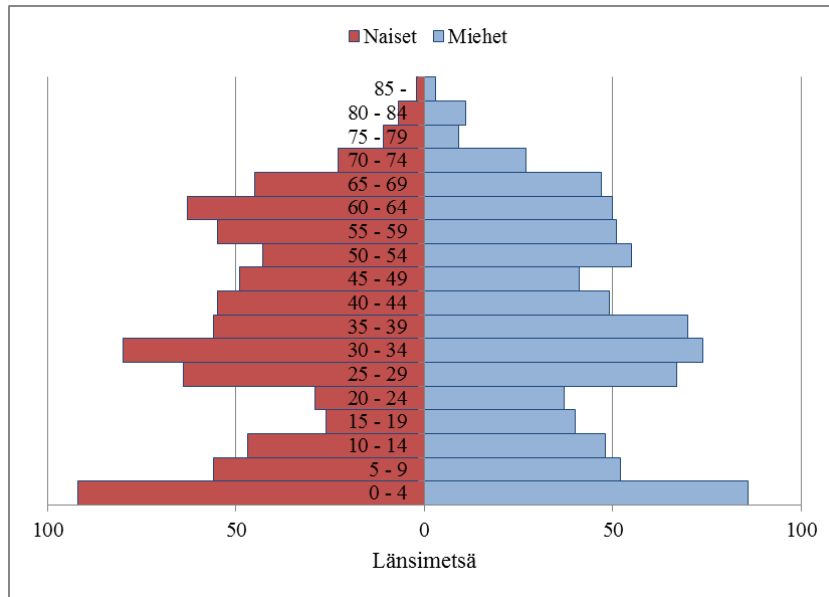

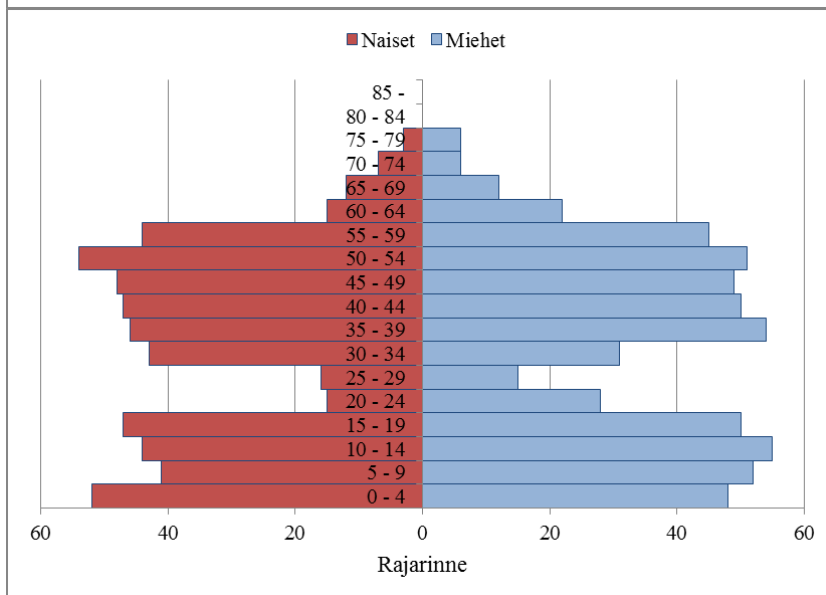
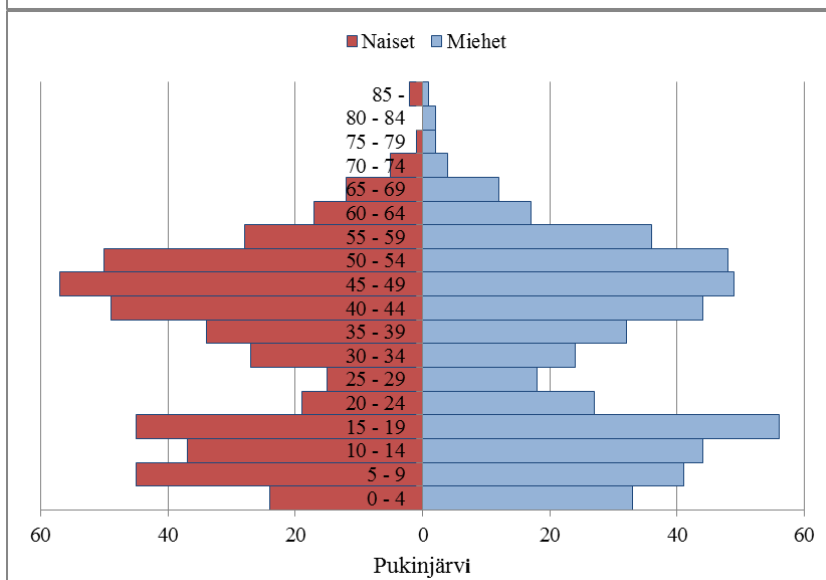
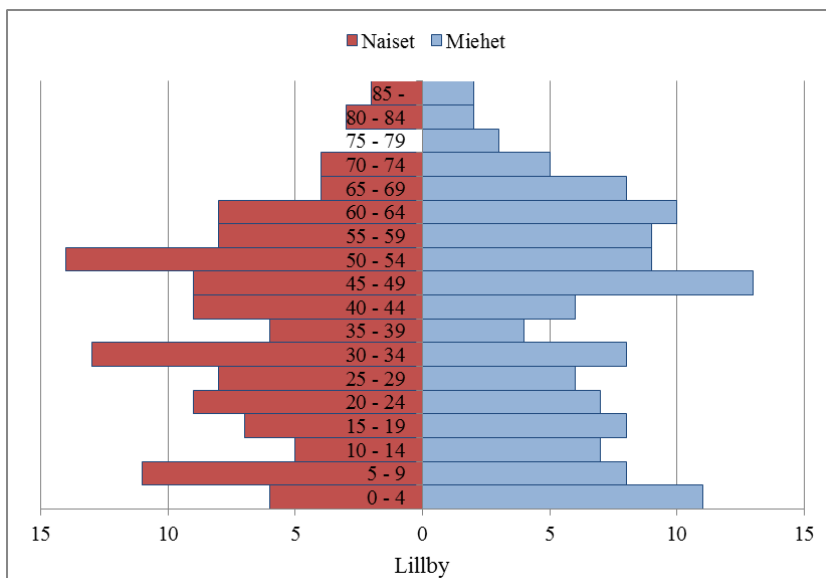

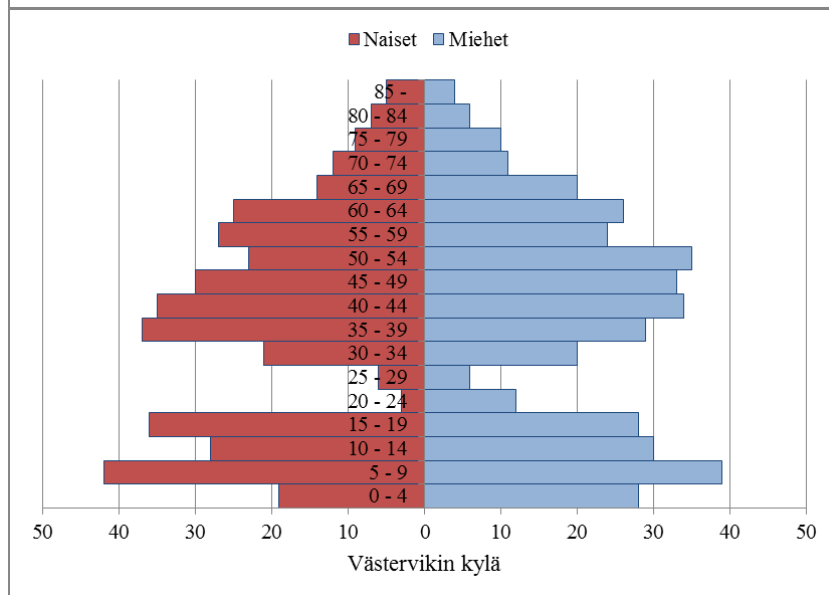
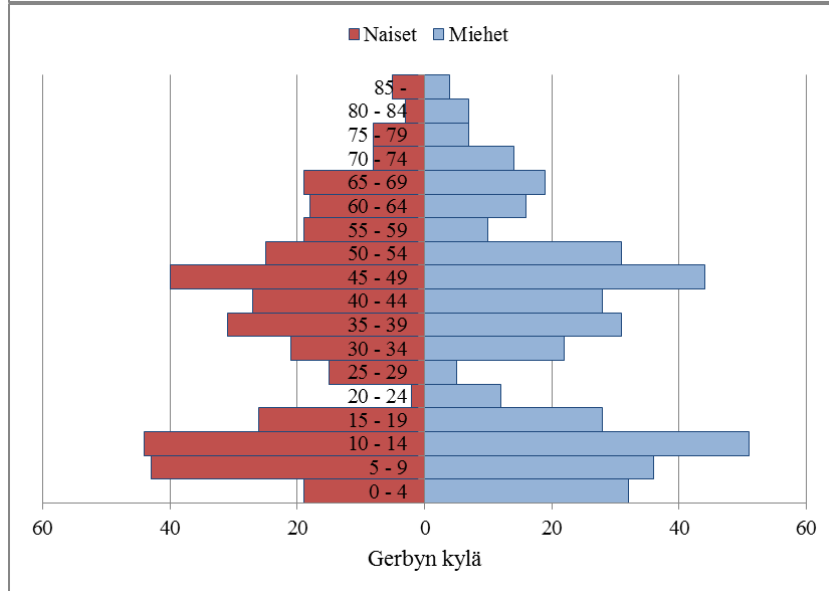
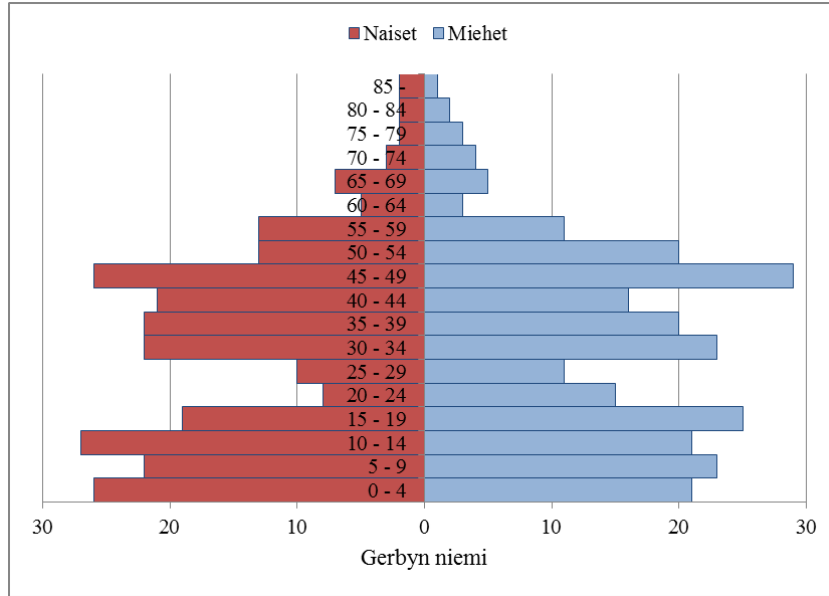

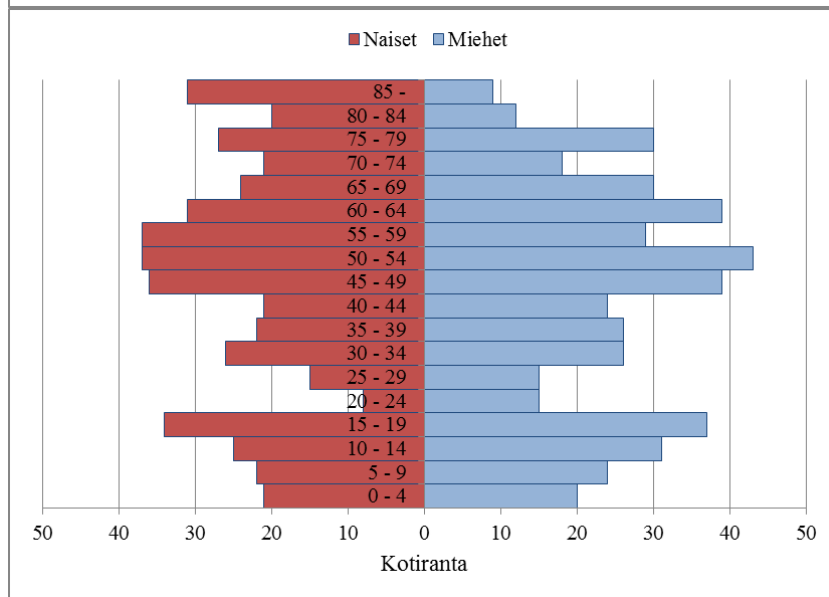
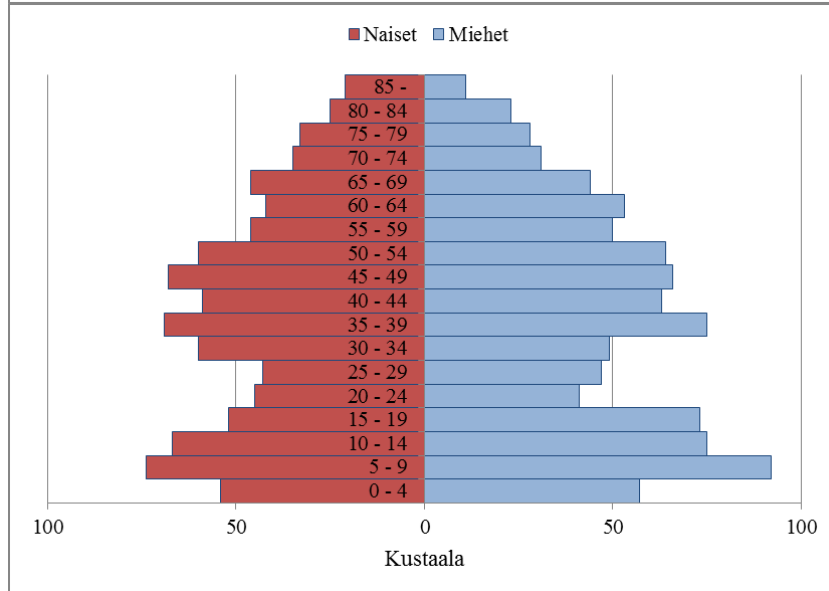
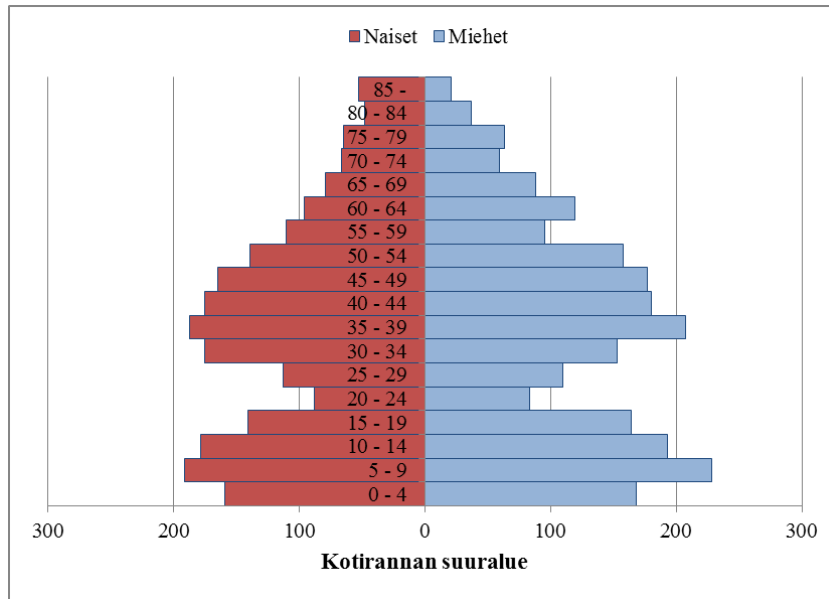

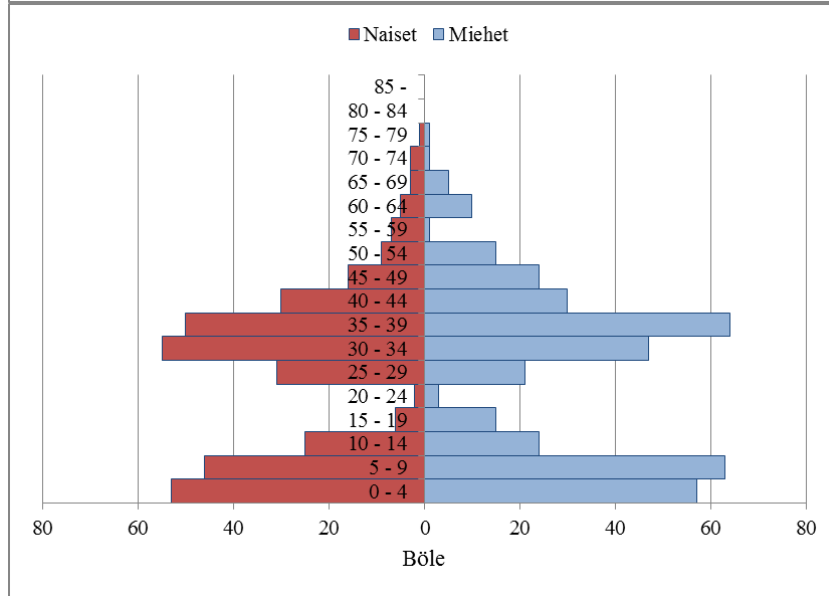
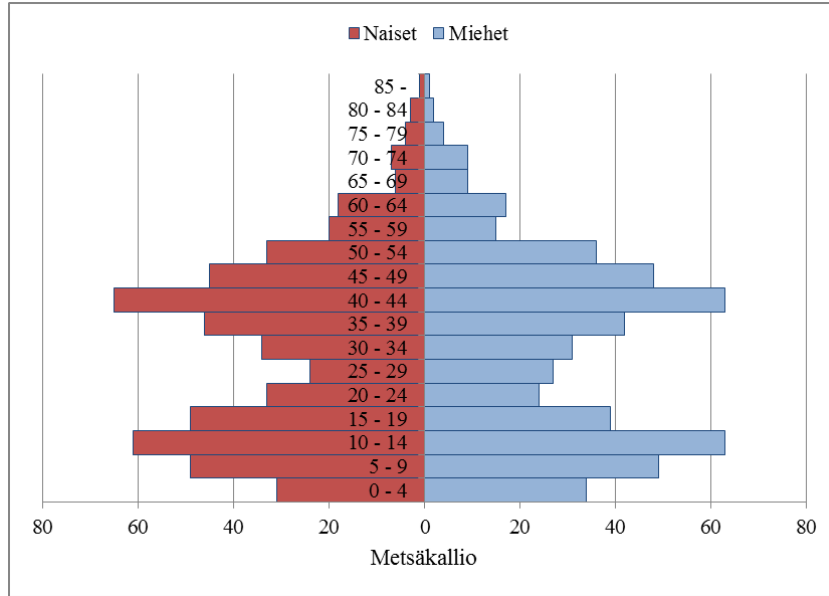

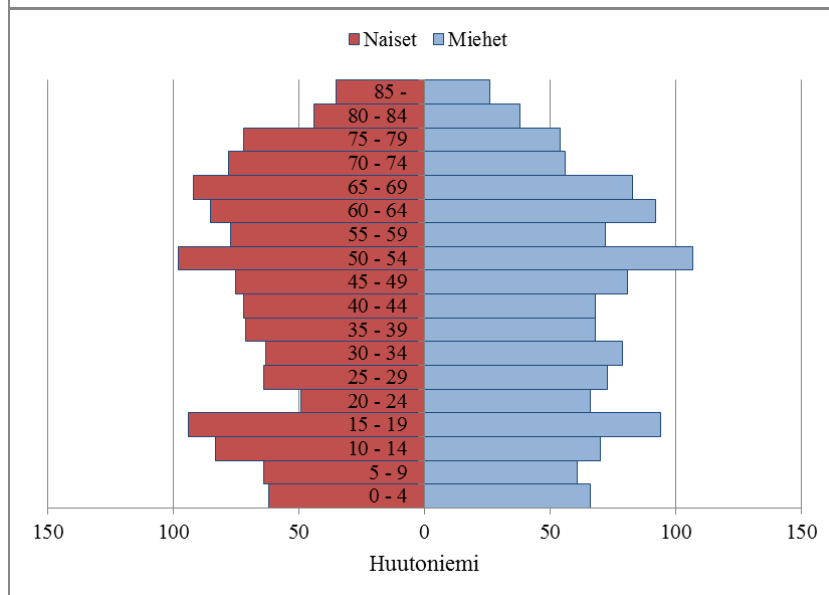
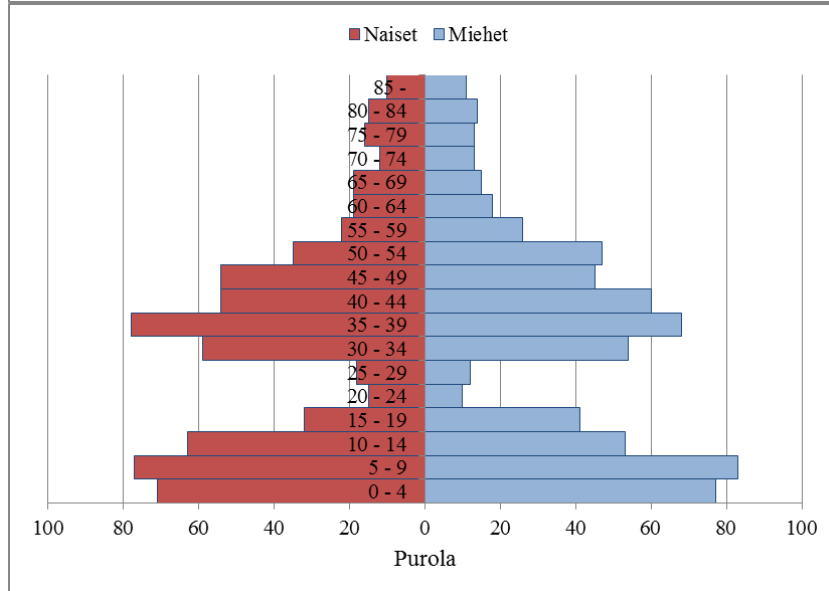
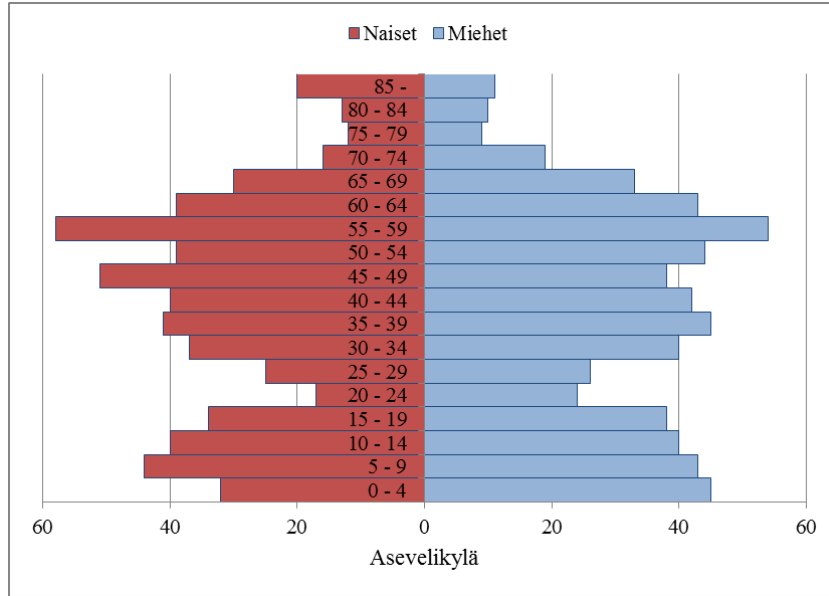

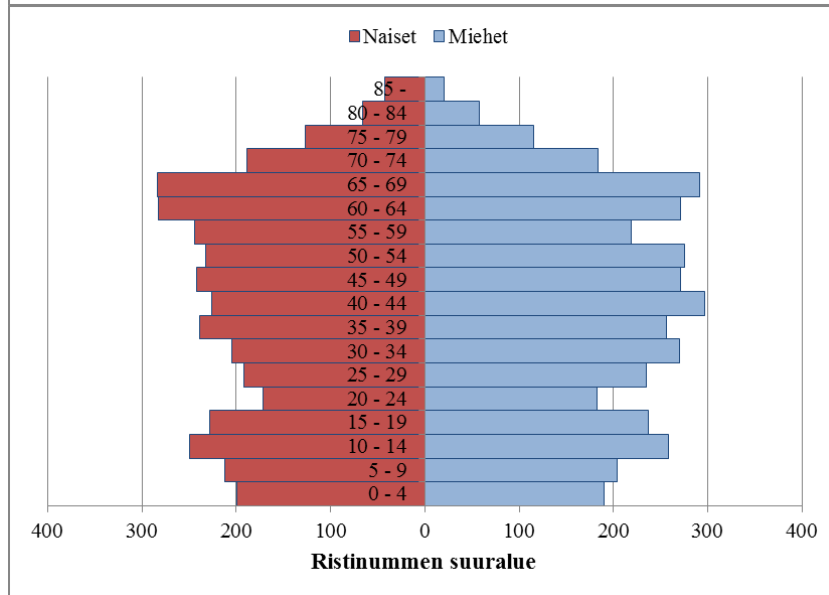
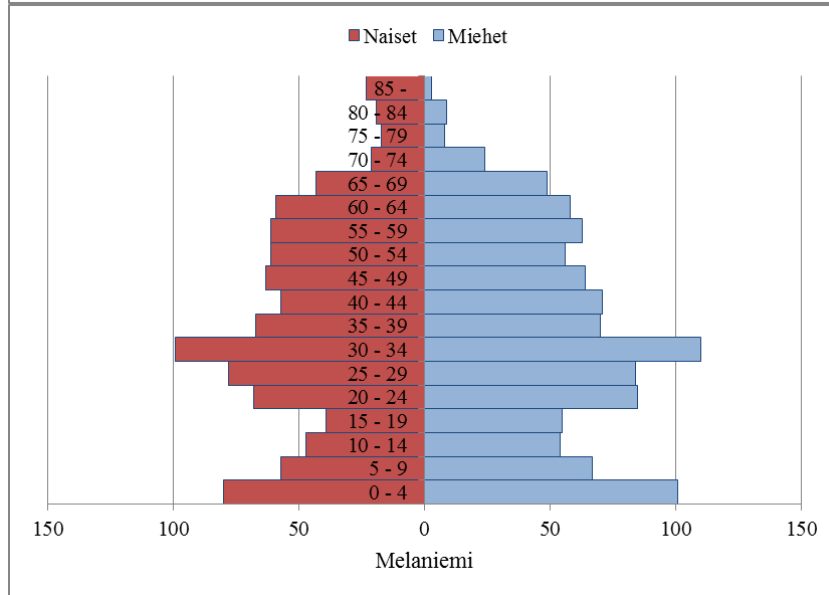
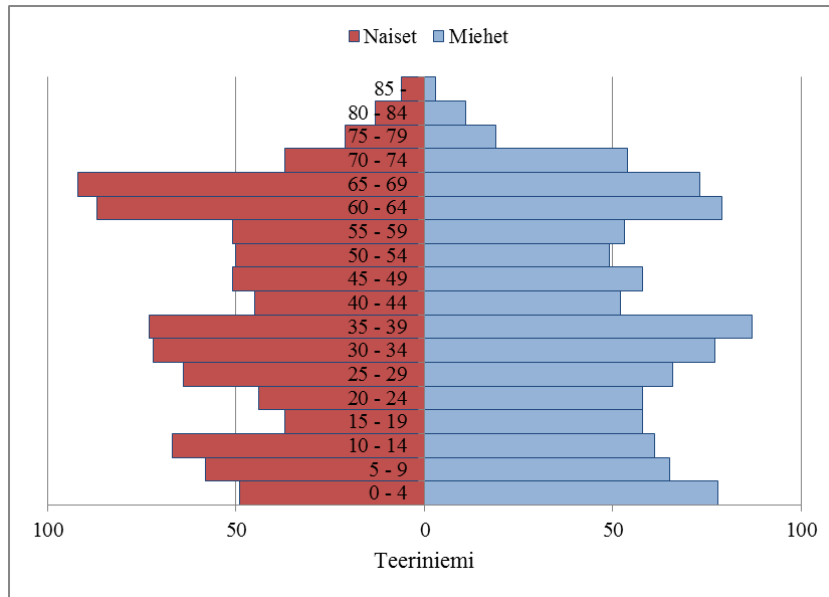

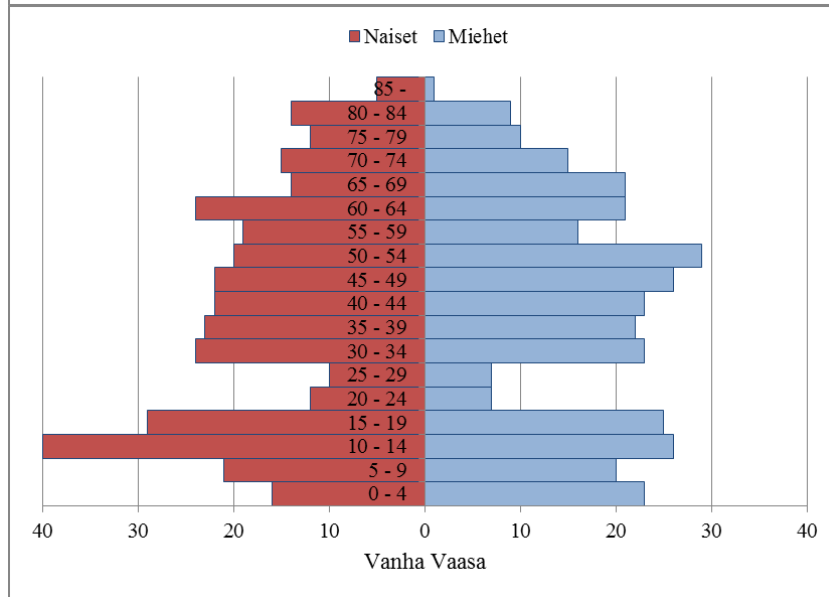
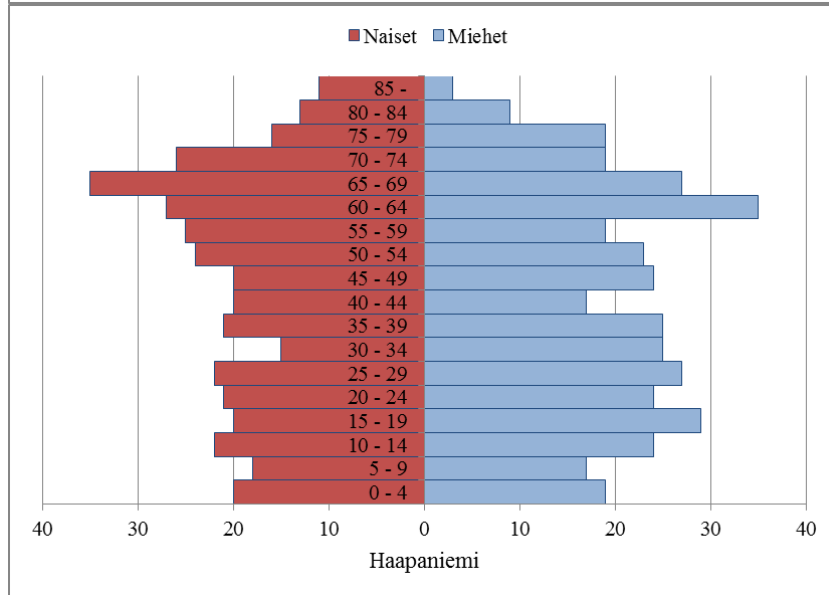
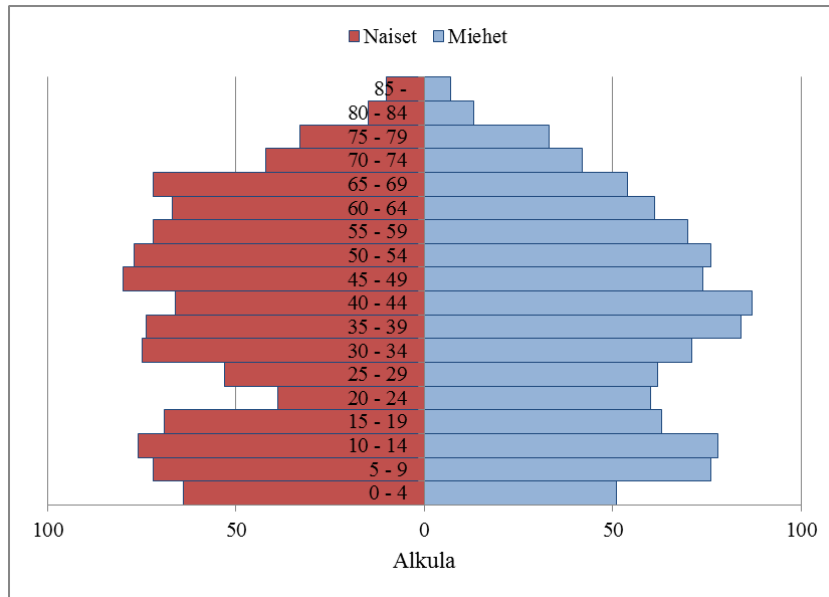

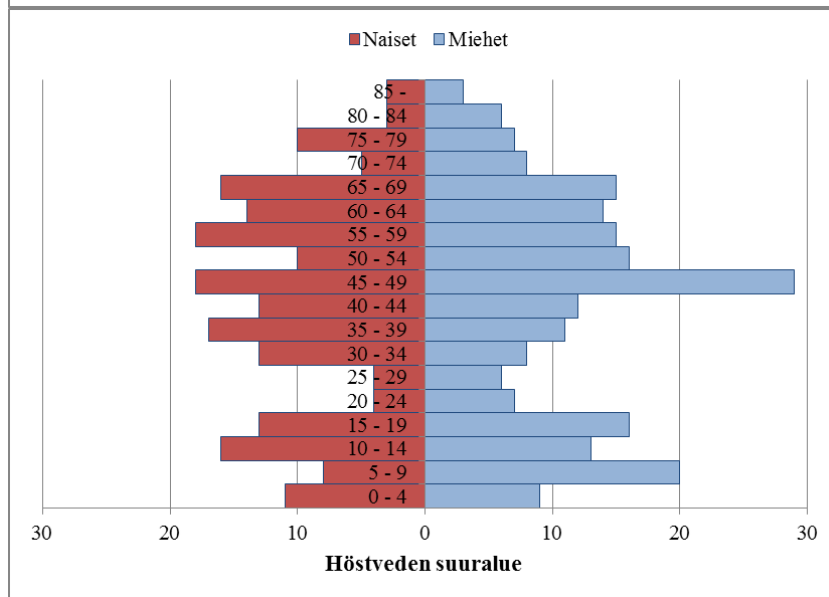
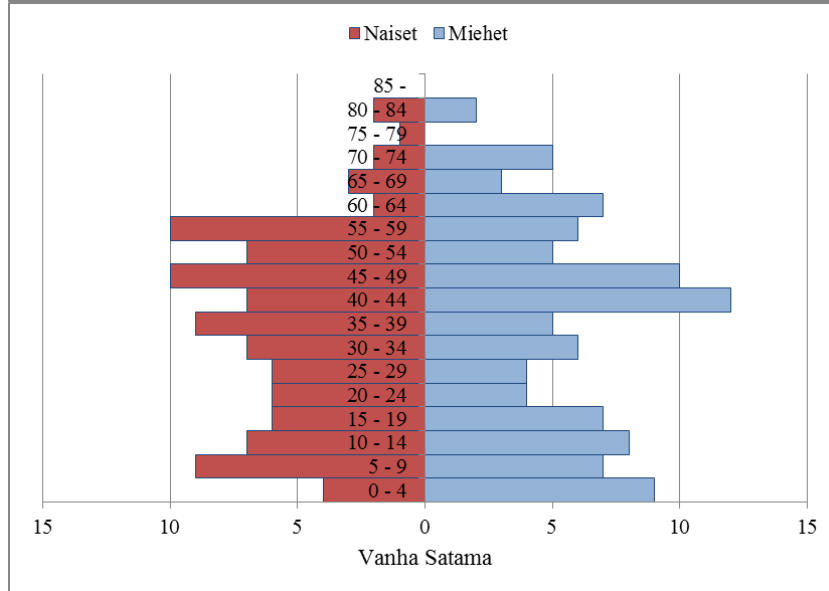
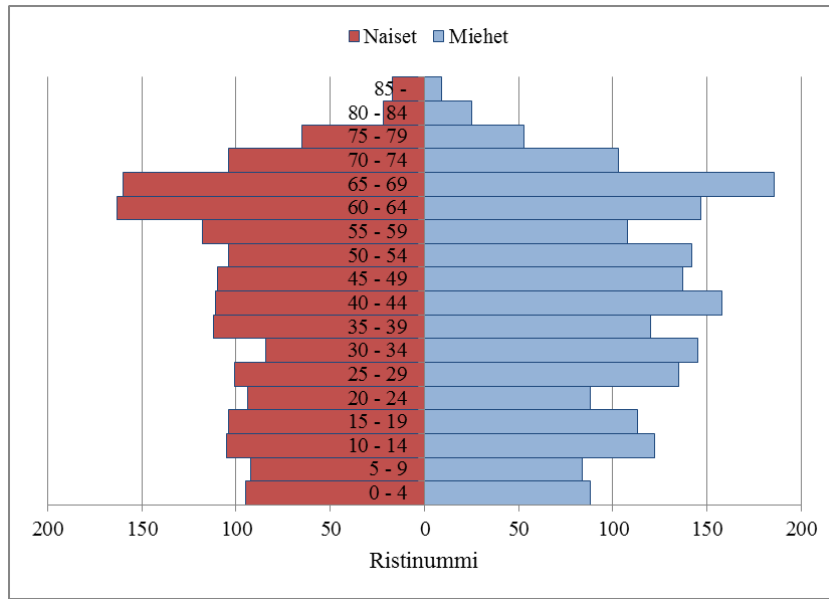

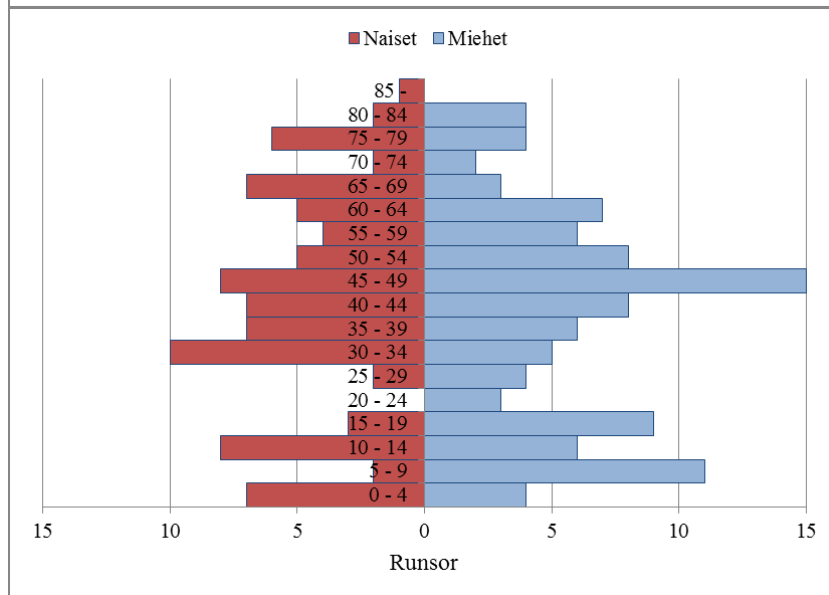
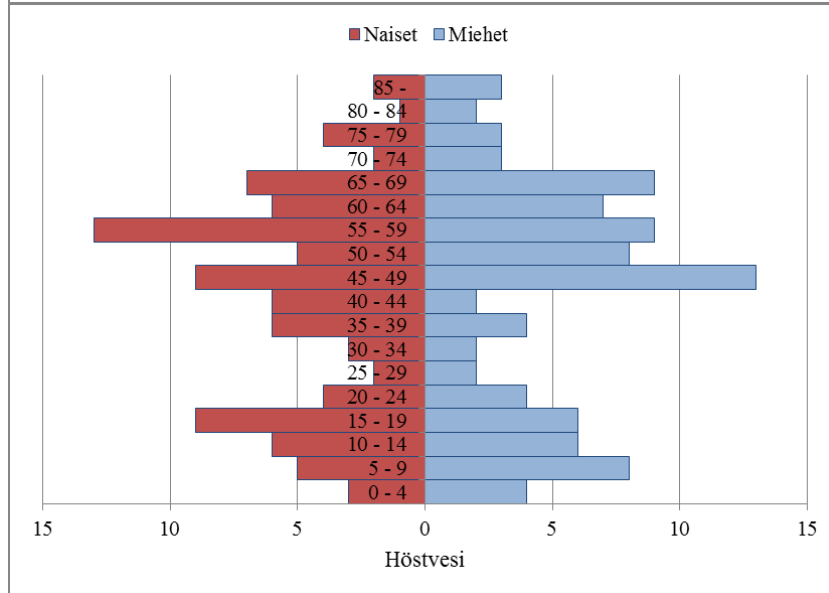
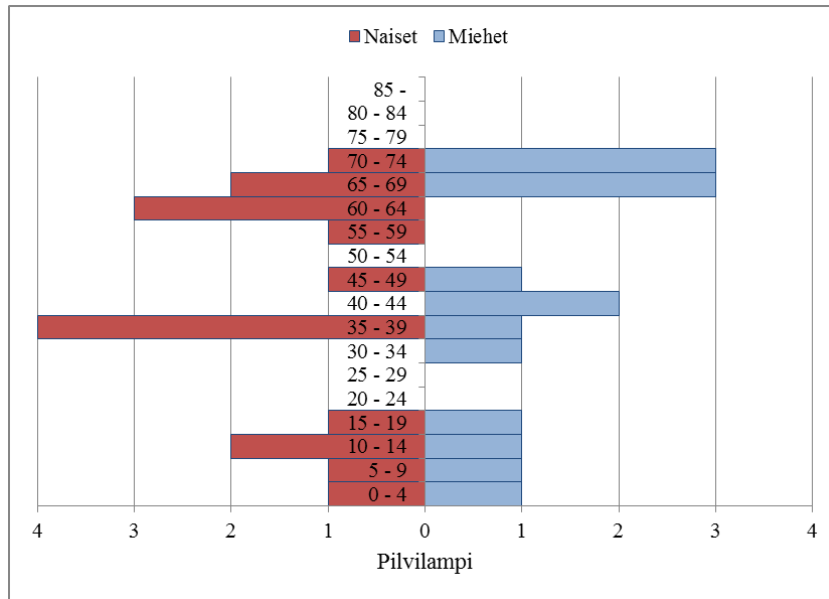

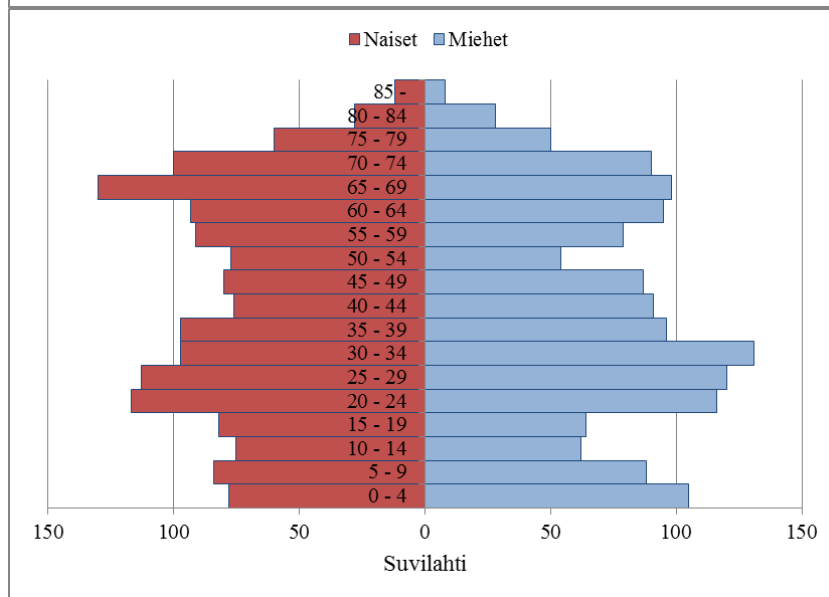
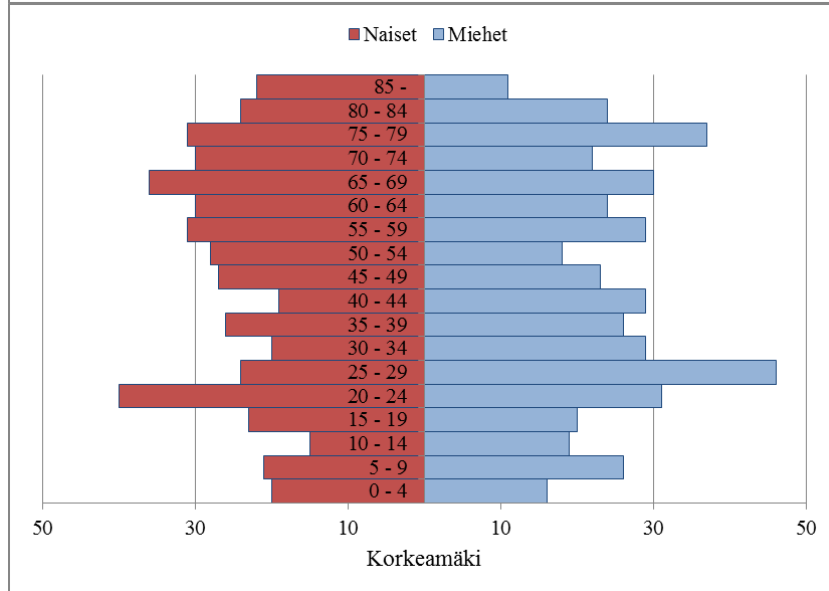
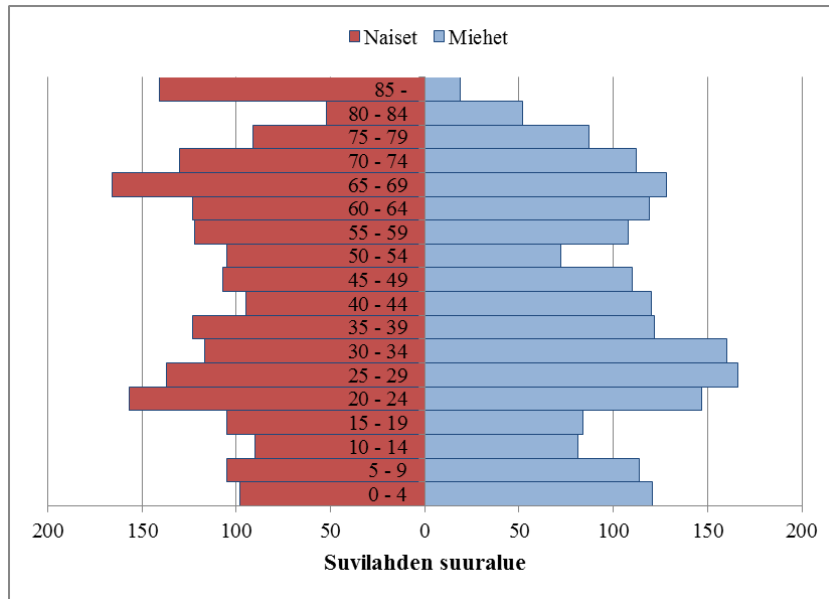

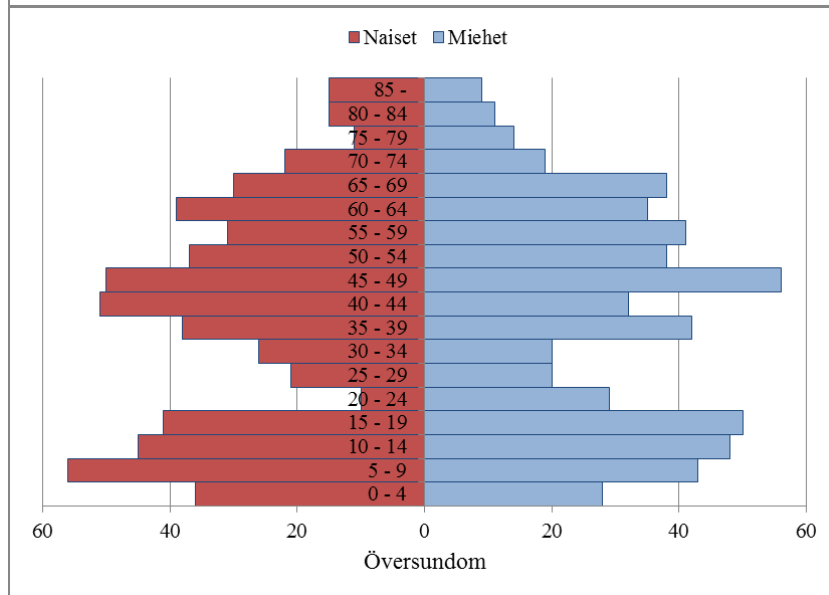
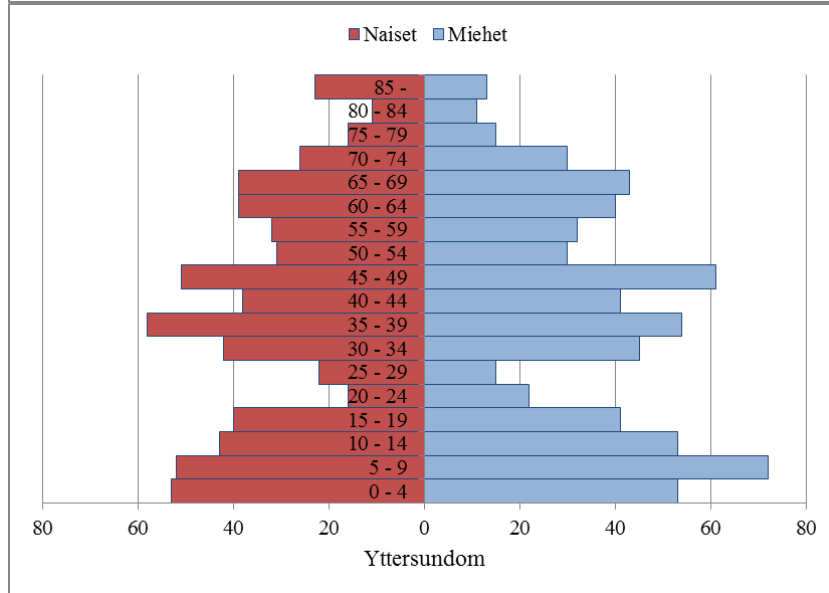
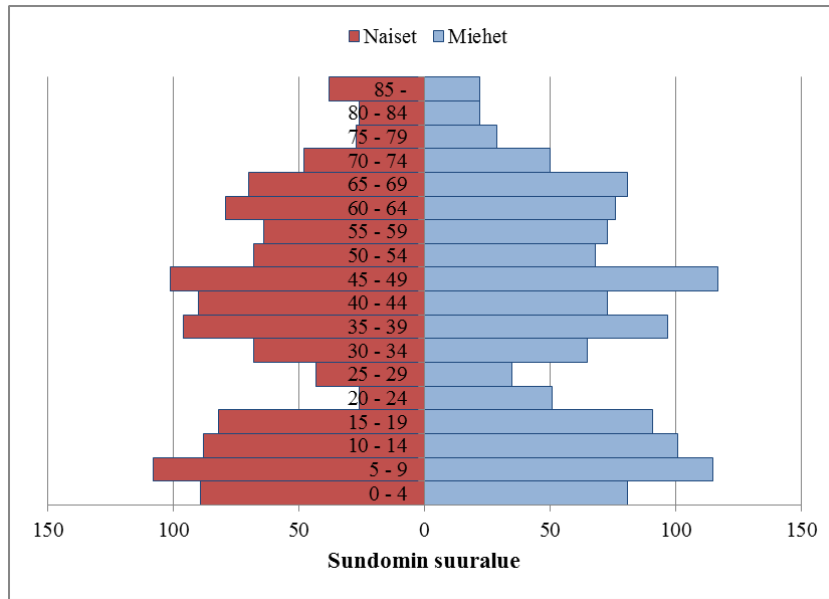

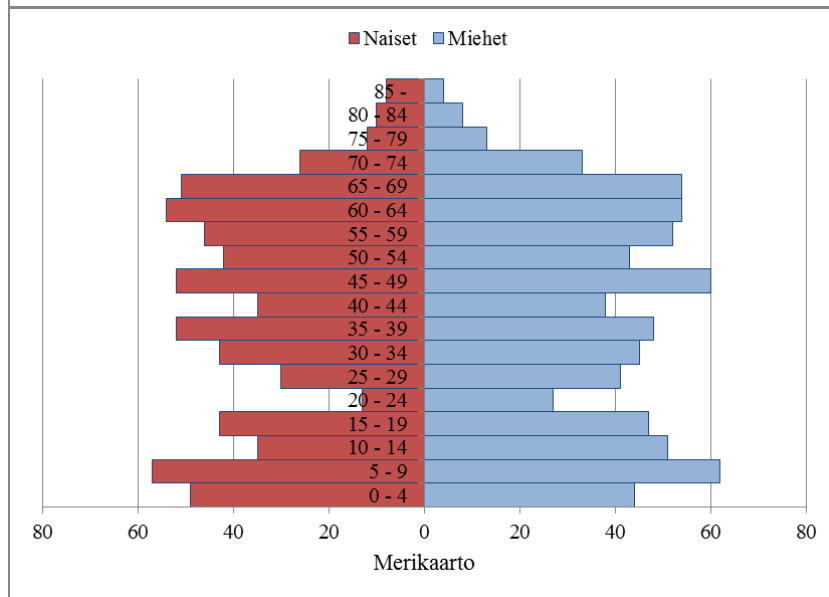
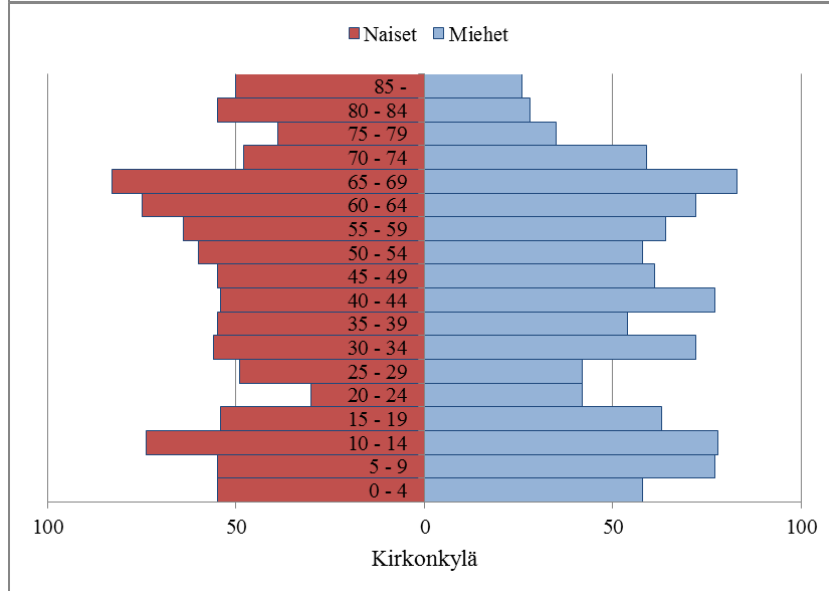
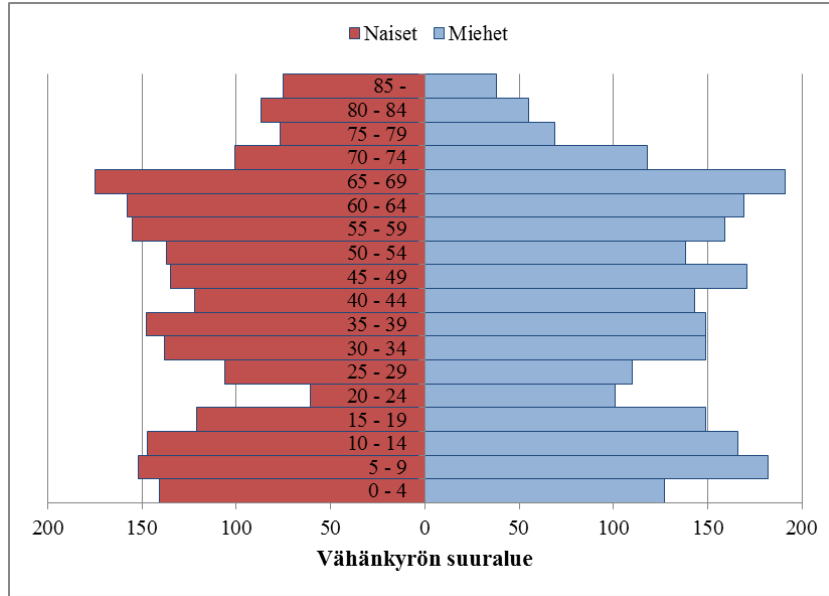

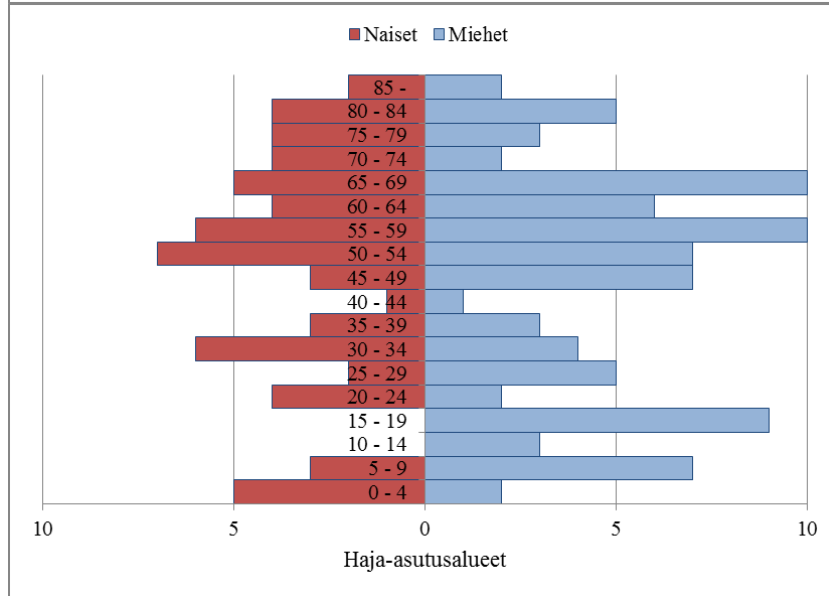
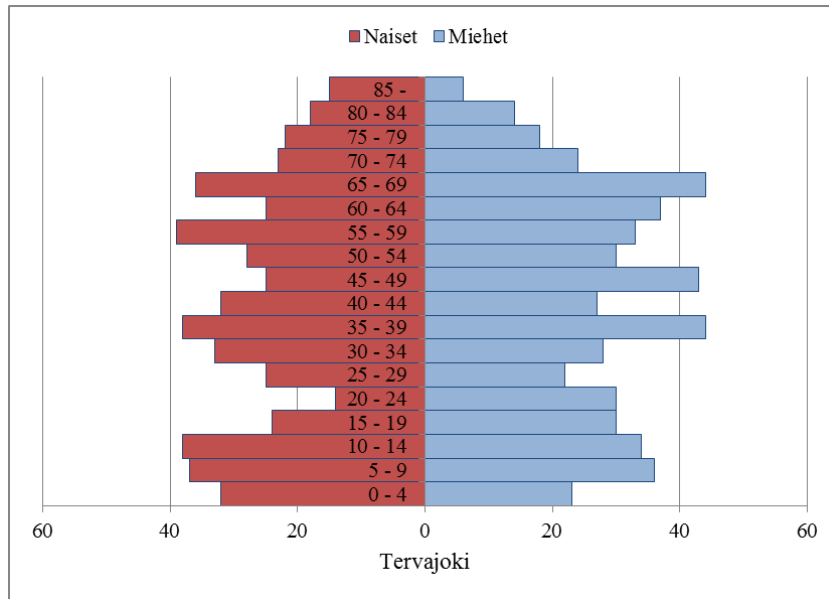

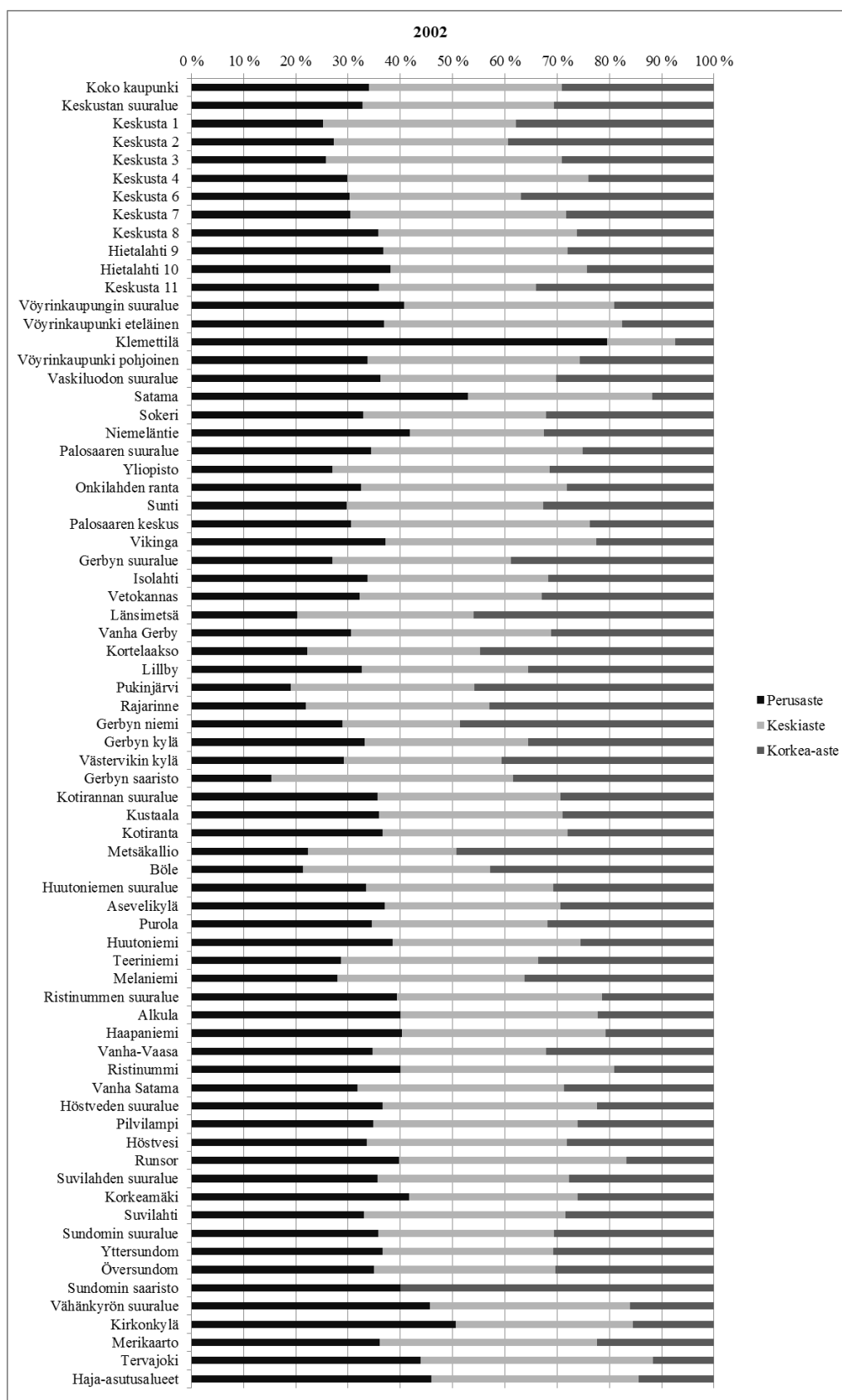

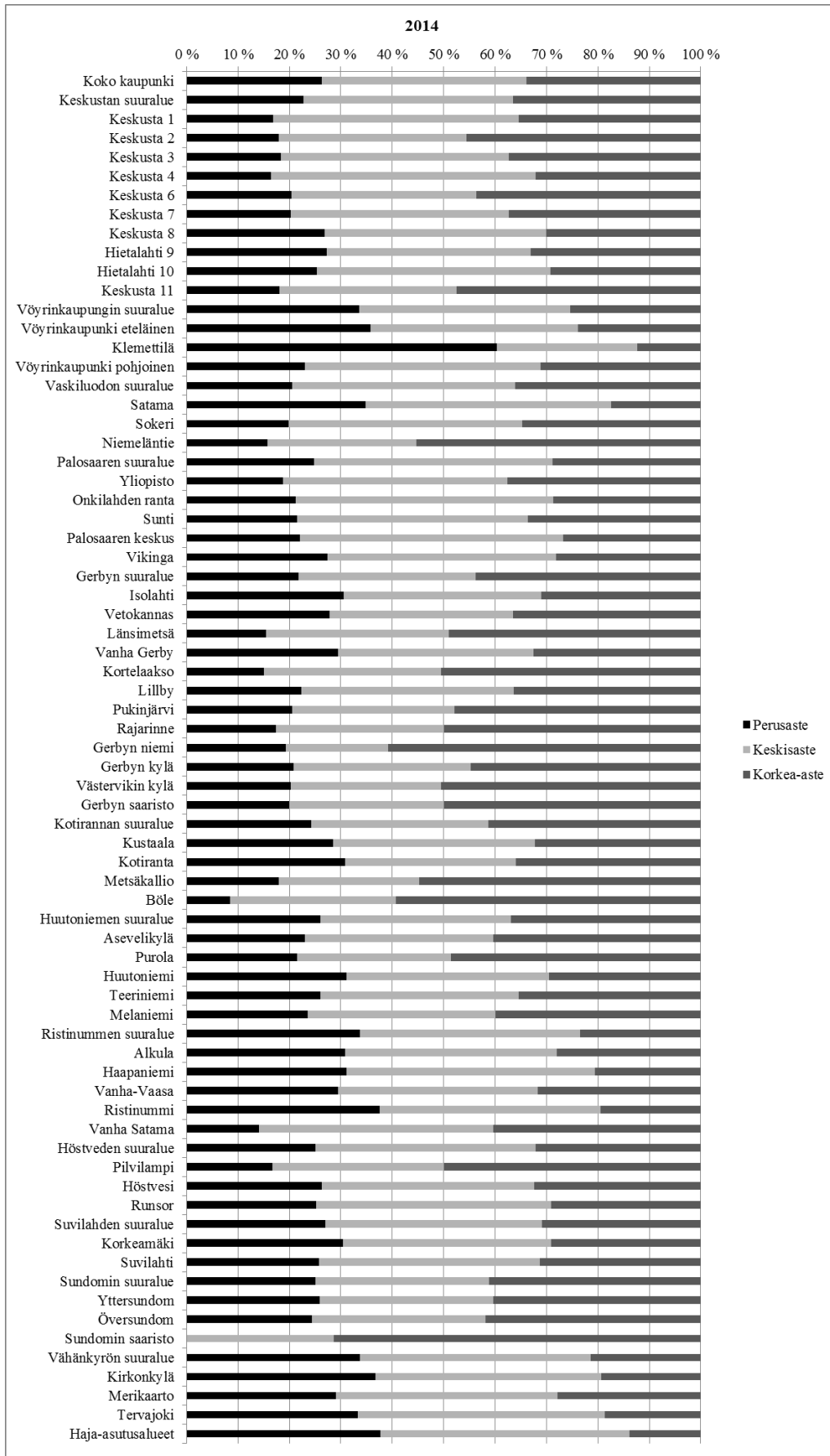
LIITE 6. Opiskelijoiden osuus työvoimasta (Tilastokeskus 2002a; Tilastokeskus 2013).

	2002		2013	
	Prosentteina	Absoluuttinen lkm	Prosentteina	Absoluuttinen lkm
Koko kaupunki	19,3	5 408	18,6	6 131
Keskustan suuralue	22,1	1 441	20,6	1 467
Keskusta 1	22,2	75	21,6	74
Keskusta 2	21,9	155	18,9	146
Keskusta 3	35,3	195	28,5	191
Keskusta 4	25,0	14	20,7	34
Keskusta 6	23,6	144	19,6	124
Keskusta 7	27,1	110	25,6	109
Keskusta 8	24,8	291	26,0	302
Hietalahti 9	16,8	329	16,2	340
Hietalahti 10	20,6	85	20,9	91
Keskusta 11	14,9	43	12,9	56
Vöyrinkaupungin suuralue	40,7	440	35,4	549
Vöyrinkaupunki eteläinen	48,1	307	42,7	417
Klemettilä	11,5	3	9,7	3
Vöyrinkaupunki pohjoinen	31,2	130	23,8	129
Vaskiluodon suuralue	13,3	30	11,1	23
Satama	4,3	1	11,8	2
Sokeri	14,7	26	11,2	19
Niemeläntie	11,5	3	9,5	2
Palosaaren suuralue	29,4	775	33,1	912
Yliopisto	43,6	24	41,9	26
Onkilahden ranta	22,1	121	18,0	99
Sunti	26,2	75	22,8	69
Palosaaren keskus	31,9	129	27,7	117
Vikinga	31,7	426	42,5	601
Gerbyn suuralue	15,4	760	15,7	873
Isolahti	19,1	107	19,8	93
Vetokannas	17,1	121	17,0	123
Länsimetsä	14,7	140	10,6	90
Vanha Gerby	18,6	98	21,2	110
Kortelaakso	14,6	98	12,6	99
Lillby	9,2	8	18,9	24
Pukinjärvi	9,1	33	17,9	98
Rajarinne	16,1	73	16,4	102
Gerbyn niemi	8,5	6	17,1	36
Gerbyn kylä	11,6	31	11,2	42
Västervikin kylä	16,8	44	15,9	55
Gerbyn saaristo	14,3	1	12,5	1
Kotirannan suuralue	15,0	190	15,3	324
Kustaala	14,5	113	20,2	170
Kotiranta	17,1	72	14,6	62
Metsäkallio	9,8	5	13,2	67
Böle	0,0	0	7,4	25

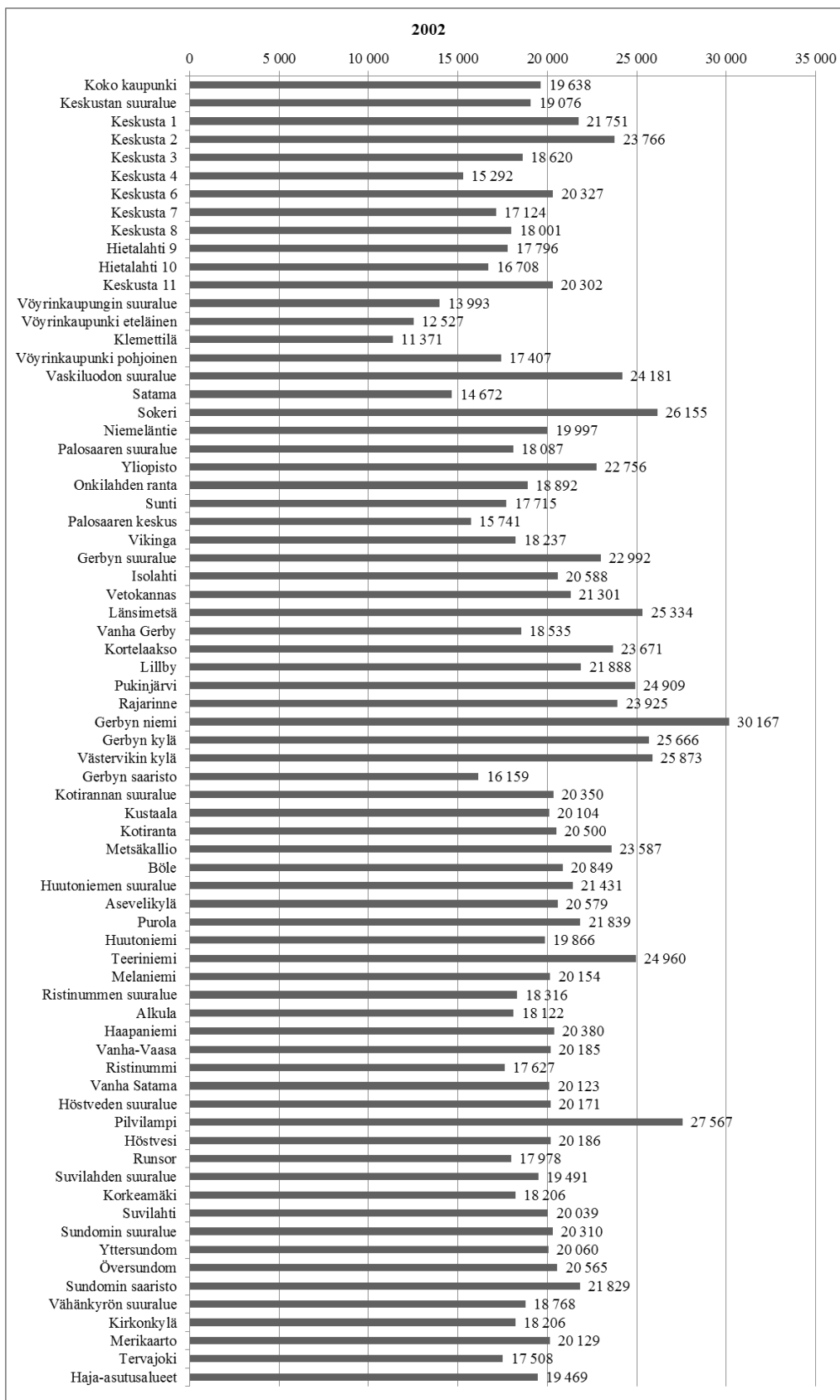
	2002		2013	
	Prosentteina	Absoluuttinen lkm	Prosentteina	Absoluuttinen lkm
Huutoniemen suuralue	15,9	661	13,7	600
Asevelikyliä	14,0	71	10,8	65
Purola	10,7	32	11,5	64
Huutoniemi	16,4	212	15,8	187
Teeriniemi	15,4	175	13,7	138
Melaniemi	18,5	171	14,1	146
Ristinummen suuralue	16,1	658	16,4	599
Alkula	16,3	179	15,5	165
Haapaniemi	14,3	59	13,1	48
Vanha-Vaasa	18,9	60	17,0	55
Ristinummi	15,5	340	17,3	309
Vanha Satama	23,8	20	19,6	22
Höstveden suuralue	13,5	28	11,4	24
Pilvilampi	16,1	5	16,7	2
Höstvesi	9,5	8	13,8	13
Runsor	16,1	15	8,6	9
Suvilahden suuralue	13,9	257	13,6	263
Korkeamäki	12,6	56	13,4	59
Suvilahti	14,3	201	13,7	204
Sundomin suuralue	13,1	124	13,0	156
Yttersundom	12,4	60	11,8	71
Översundom	14,0	64	14,4	85
Sundomin saaristo	0,0	0	0,0	0
Vähänkyrön suuralue	13,7	303	13,8	297
Kirkonkylä	13,7	104	14,4	131
Merikaarto	11,7	62	14,1	95
Tervajoki	14,3	46	12,0	60
Haja-asutusalueet	14,3	84	18,6	11

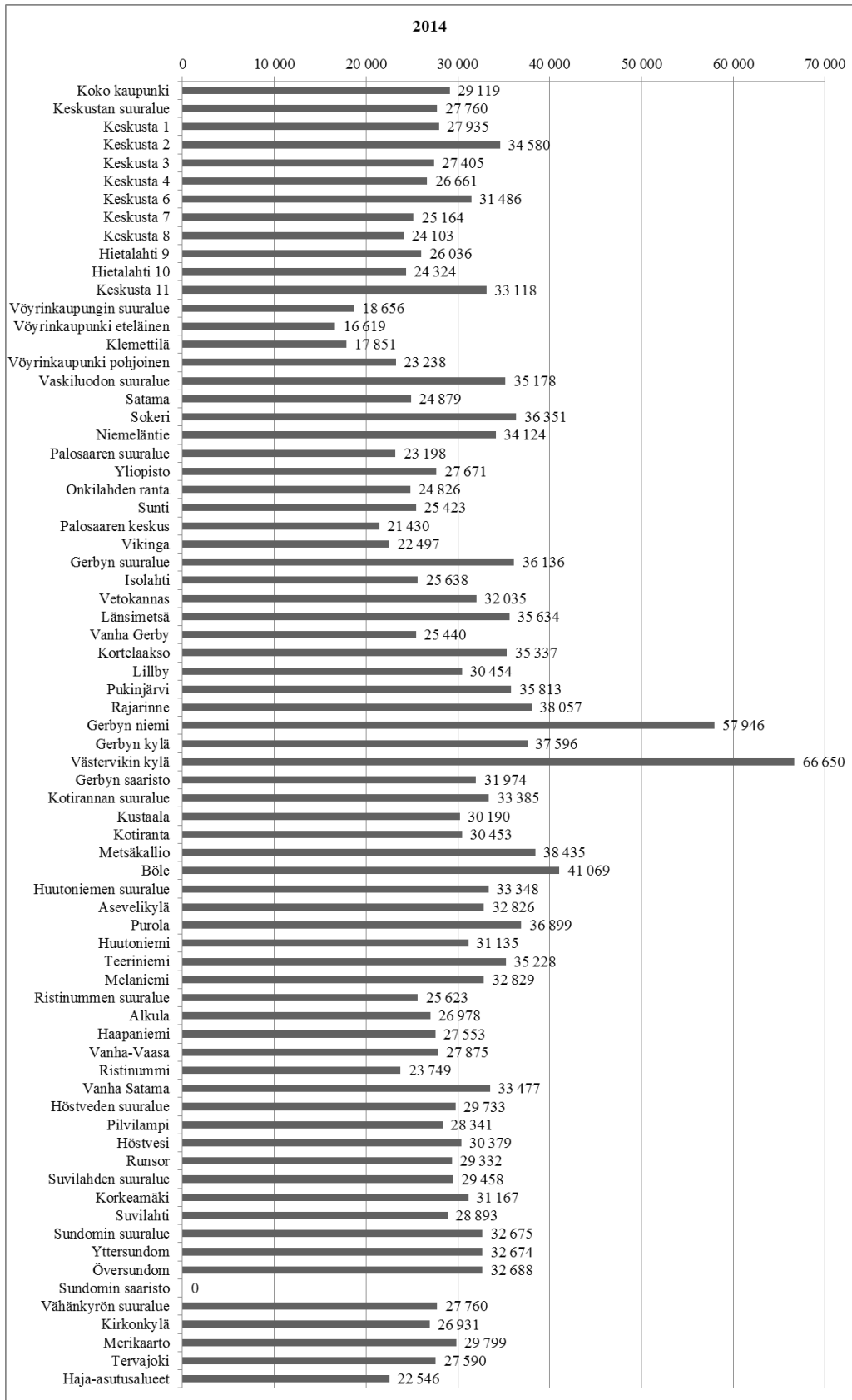
LIITE 7. Työvoiman koulutustaso (Tilastokeskus 2002c; Tilastokeskus 2014a).

LIITE 8. Keskitulot (€) tilastoalueilla (Tilastokeskus 2002d; Tilastokeskus 2014b).

LIITE 9. Työttömien osuus työvoimasta (Tilastokeskus 2002a; Tilastokeskus 2013).

	2002		2013	
	Prosentteina	Absoluuttinen lkm	Prosentteina	Absoluuttinen lkm
Koko kaupunki	11,1	3 121	9,5	3 132
Keskustan suuralue	11,8	768	9,0	641
Keskusta 1	7,7	26	7,3	25
Keskusta 2	8,9	63	5,7	44
Keskusta 3	10,7	59	7,2	48
Keskusta 4	8,9	5	4,3	7
Keskusta 6	10,2	62	7,9	50
Keskusta 7	12,6	51	7,5	32
Keskusta 8	15,3	180	12,5	145
Hietalahti 9	12,6	248	10,6	223
Hietalahti 10	12,9	53	10,1	44
Keskusta 11	7,3	21	5,3	23
Vöyrinkaupungin suuralue	15,4	166	12,3	190
Vöyrinkaupunki eteläinen	17,7	113	14,5	142
Klemetilä	23,1	6	22,6	7
Vöyrinkaupunki pohjoinen	11,3	47	7,6	41
Vaskiluodon suuralue	11,9	27	9,6	20
Satama	21,7	5	29,4	5
Sokeri	10,7	19	7,6	13
Niemeläntie	11,5	3	9,5	2
Palosaaren suuralue	12,6	333	11,0	302
Yliopisto	7,3	4	8,1	5
Onkilahden ranta	9,9	54	11,4	63
Sunti	16,4	47	10,9	33
Palosaaren keskus	16,3	66	16,1	68
Vikinga	12,0	162	9,4	133
Gerbyn suuralue	7,7	379	7,1	396
Isolahti	12,9	72	12,8	60
Vetokannas	11,0	78	12,3	89
Länsimetsä	5,0	48	3,9	33
Vanha Gerby	13,7	72	14,5	75
Kortelaakso	5,5	37	5,0	39
Lillby	5,7	5	5,5	7
Pukinjärvi	4,4	16	5,3	29
Rajarinne	5,1	23	4,3	27
Gerbyn niemi	4,2	3	3,3	7
Gerbyn kylä	5,6	15	2,1	8
Västervikin kylä	3,4	9	5,8	20
Gerbyn saaristo	14,3	1	25,0	2
Kotirannan suuralue	10,4	131	6,6	140
Kustaala	11,8	92	10,1	85
Kotiranta	8,3	35	6,1	26
Metsäkallio	5,9	3	3,4	17
Böle	9,1	1	3,5	12

	2002		2013	
	Prosentteina	Absoluuttinen lkm	Prosentteina	Absoluuttinen lkm
Huutoniemen suuralue	9,1	377	9,3	406
Asevelikylä	5,5	28	6,2	37
Purola	9,7	29	3,6	20
Huutoniemi	10,5	136	9,9	117
Teeriniemi	9,3	105	11,5	116
Melaniemi	8,5	79	11,2	116
Ristinummen suuralue	15,3	629	14,7	534
Alkula	15,7	172	12,1	129
Haapaniemi	9,0	37	10,7	39
Vanha-Vaasa	11,9	38	11,1	36
Ristinummi	17,3	378	18,3	326
Vanha Satama	4,8	4	3,6	4
Höstveden suuralue	9,1	19	5,2	11
Pilvilampi	9,7	3	0,0	0
Höstvesi	4,8	4	3,2	3
Runsor	12,9	12	7,6	8
Suvilahden suuralue	11,6	214	10,4	202
Korkeamäki	13,9	62	11,1	49
Suvilahti	10,8	152	10,2	153
Sundomin suuralue	6,3	59	5,3	63
Yttersundom	5,0	24	5,1	31
Översundom	7,7	35	5,2	31
Sundomin saaristo	0,0	0	16,7	1
Vähänkyrön suuralue	9,4	208	8,8	189
Kirkonkylä	8,7	66	9,2	84
Merikaarto	7,9	42	7,5	51
Tervajoki	12,1	39	9,8	49
Haja-asutusalueet	10,1	59	8,5	5

LIITE 10. Tilastoalueiden kielijakauma (Tilastokeskus 2002b; Tilastokeskus 2015).

Prosentteina	2002			2015		
	suomi	ruotsi	muut	suomi	ruotsi	muut
Koko kaupunki	71,8	25,2	3,0	69,5	22,6	7,9
Keskustan suuralue	66,4	30,6	3,0	63,9	29,5	6,6
Keskusta 1	70,0	28,3	1,7	65,8	30,4	3,8
Keskusta 2	50,7	47,3	2,0	52,3	45,1	2,6
Keskusta 3	64,7	34,0	1,3	60,5	35,6	3,9
Keskusta 4	71,4	15,2	13,4	75,5	21,5	3,0
Keskusta 6	57,7	40,9	1,4	54,7	42,5	2,8
Keskusta 7	58,8	39,7	1,5	54,7	40,4	4,9
Keskusta 8	71,7	22,7	5,7	64,8	21,6	13,6
Hietalahti 9	76,8	19,6	3,5	74,4	17,7	8,0
Hietalahti 10	60,5	37,8	1,8	61,3	33,8	4,8
Keskusta 11	60,3	37,3	2,4	63,2	32,0	4,8
Vöyrinkaupungin suuralue	70,4	23,2	6,4	56,1	20,6	23,2
Vöyrinkaupunki eteläinen	75,0	16,4	8,6	54,5	14,4	31,1
Klemettilä	70,0	30,0	0,0	79,2	16,1	4,8
Vöyrinkaupunki pohjoinen	62,4	33,1	4,6	55,9	36,6	7,5
Vaskiluodon suuralue	67,3	32,0	0,7	62,0	35,5	2,5
Satama	94,9	5,1	0,0	87,5	4,2	8,3
Sokeri	66,1	33,3	0,6	59,9	38,0	2,2
Niemeläntie	53,2	44,7	2,1	61,8	36,4	1,8
Palosaaren suuralue	70,7	26,9	2,4	66,0	25,5	8,5
Yliopisto	54,8	43,2	2,1	61,0	35,2	3,8
Onkilahden ranta	72,9	25,8	1,2	70,5	25,7	3,9
Sunti	64,5	31,8	3,6	58,5	33,5	8,0
Palosaaren keskus	74,0	25,2	0,8	67,6	28,7	3,7
Vikinga	71,1	25,9	3,0	65,7	22,7	11,6
Gerbyn suuralue	66,1	31,9	2,0	62,8	31,7	5,5
Isolahti	65,8	28,4	5,8	60,8	27,5	11,6
Vetokannas	60,4	37,0	2,6	55,9	35,2	8,9
Länsimetsä	69,2	30,1	0,7	68,5	29,8	1,7
Vanha Gerby	73,6	22,0	4,4	57,2	25,5	17,2
Kortelaakso	66,2	33,0	0,8	65,3	32,0	2,6
Lillby	41,3	58,7	0,0	45,2	52,4	2,4
Pukinjärvi	78,6	21,1	0,3	73,9	23,2	2,9
Rajarinne	79,5	19,1	1,4	73,5	22,3	4,2
Gerbyn niemi	66,2	33,1	0,7	66,0	32,6	1,4
Gerbyn kylä	51,6	47,4	1,0	58,8	40,1	1,0
Västervikin kylä	38,0	62,0	0,0	48,4	50,0	1,6
Gerbyn saaristo	69,2	30,8	0,0	66,7	22,2	11,1
Kotirannan suuralue	71,6	25,5	2,8	70,5	22,8	6,7
Kustaala	67,2	28,6	4,2	61,4	26,9	11,7
Kotiranta	79,4	19,9	0,7	76,3	21,1	2,6
Metsäkallio	81,7	18,3	0,0	79,2	16,9	3,9
Böle	45,8	54,2	0,0	73,9	23,0	3,2
Huutoniemen suuralue	86,0	10,8	3,3	82,5	9,6	7,8
Asevelikylä	82,5	16,4	1,1	83,5	13,8	2,7
Purola	84,1	14,8	1,1	88,0	9,8	2,3
Huutoniemi	84,1	12,3	3,7	80,6	10,1	9,3
Teeriniemi	89,5	5,9	4,6	81,4	7,0	11,6
Melaniemi	87,8	8,9	3,3	82,0	9,0	9,0

Prosentteina	2002			2015		
	suomi	ruotsi	muut	suomi	ruotsi	muut
Ristinummen suuralue	84,0	11,7	4,4	75,7	10,8	13,5
Alkula	81,1	13,8	5,1	74,9	13,9	11,2
Haapaniemi	87,8	10,1	2,1	82,3	13,1	4,6
Vanha-Vaasa	64,4	32,5	3,1	65,5	24,9	9,6
Ristinummi	89,0	6,2	4,8	76,9	5,3	17,8
Vanha Satama	65,7	33,1	1,2	69,7	26,8	3,5
Höstveden suuralue	57,4	41,2	1,4	63,7	33,1	3,2
Pilvilampi	49,1	45,3	5,7	46,9	53,1	0,0
Höstvesi	40,8	58,0	1,2	53,7	44,7	1,6
Runsor	73,7	25,8	0,5	76,4	18,3	5,2
Suvilahden suuralue	85,5	12,3	2,3	81,4	11,3	7,2
Korkeamäki	83,7	15,0	1,3	80,8	13,7	5,5
Suvilahti	86,2	11,2	2,6	81,6	10,6	7,8
Sundomin suuralue	16,4	83,1	0,5	24,6	73,9	1,5
Yttersundom	19,8	79,5	0,7	26,5	72,3	1,2
Översundom	13,1	86,6	0,3	22,2	75,9	1,9
Sundomin saaristo	0,0	100,0	0,0	50,0	50,0	0,0
Vähänkyrön suuralue	98,2	1,6	0,1	96,4	1,9	1,7
Kirkonkylä	99,2	0,8	0,1	96,7	1,6	1,7
Merikaarto	96,7	3,1	0,2	94,6	3,2	2,2
Tervajoki	99,9	0,0	0,1	98,3	0,7	1,0
Haja-asutusalueet	97,7	2,1	0,2	95,4	4,0	0,7

Absoluuttinen lkm	2002			2015		
	suomi	ruotsi	muut	suomi	ruotsi	muut
Koko kaupunki	40 858	14 344	1 723	46 971	15 291	5 357
Keskustan suuralue	9 142	4 221	409	9 249	4 271	954
Keskusta 1	463	187	11	451	208	26
Keskusta 2	828	772	32	857	739	42
Keskusta 3	815	428	16	873	514	56
Keskusta 4	80	17	15	176	50	7
Keskusta 6	833	591	20	760	591	39
Keskusta 7	513	347	13	501	370	45
Keskusta 8	1 712	542	135	1 618	540	340
Hietalahti 9	2 969	759	136	2 964	704	318
Hietalahti 10	549	343	16	533	294	42
Keskusta 11	380	235	15	516	261	39
Vöyrinkaupungin suuralue	1 849	609	169	1 875	689	776
Vöyrinkaupunki eteläinen	1 128	246	130	1 222	322	698
Klemettilä	191	82	0	133	27	8
Vöyrinkaupunki pohjoinen	530	281	39	520	340	70
Vaskiluodon suuralue	282	134	3	222	127	9
Satama	37	2	0	21	1	2
Sokeri	220	111	2	167	106	6
Niemeläntie	25	21	1	34	20	1
Palosaaren suuralue	4 016	1 525	137	3 868	1 494	499
Yliopisto	80	63	3	97	56	6
Onkilahden ranta	771	273	13	782	285	43
Sunti	389	192	22	346	198	47
Palosaaren keskus	558	190	6	525	223	29

Absoluuttinen lkm	2002			2015		
	suomi	ruotsi	muut	suomi	ruotsi	muut
Vikinga	2 218	807	93	2 118	732	374
Gerbyn suuralue	6 323	3 051	190	6 856	3 462	600
Isolahti	705	304	62	617	279	118
Vetokannas	916	561	40	871	549	139
Länsimetsä	1 125	489	11	1 110	482	28
Vanha Gerby	772	231	46	565	252	170
Kortelaakso	777	388	9	892	437	36
Lillby	71	101	0	114	132	6
Pukinjärvi	618	166	2	707	222	28
Rajarinne	775	186	14	814	247	47
Gerbyn niemi	96	48	1	332	164	7
Gerbyn kylä	246	226	5	453	309	8
Västervikin kylä	213	347	0	375	387	12
Gerbyn saaristo	9	4	0	6	2	1
Kotirannan suuralue	1 980	706	78	3 195	1 032	304
Kustaala	1 155	491	72	1 130	495	216
Kotiranta	729	183	6	706	195	24
Metsäkallio	85	19	0	825	176	41
Böle	11	13	0	534	166	23
Huutoniemen suuralue	6 884	862	262	7 397	864	700
Asevelikylä	866	172	12	995	165	32
Purola	527	93	7	1 169	130	30
Huutoniemi	2 277	333	99	2 041	255	236
Teeriniemi	1 712	112	88	1 561	134	223
Melaniemi	1 502	152	56	1 631	180	179
Ristinummen suuralue	6 524	906	339	5 649	810	1 008
Alkula	1 725	294	108	1 586	294	238
Haapaniemi	702	81	17	626	100	35
Vanha-Vaasa	457	231	22	436	166	64
Ristinummi	3 531	245	190	2 863	197	664
Vanha Satama	109	55	2	138	53	7
Höstveden suuralue	241	173	6	262	136	13
Pilvilampi	26	24	3	15	17	0
Höstvesi	69	98	2	101	84	3
Runsor	146	51	1	146	35	10
Suvilahden suuralue	3 033	435	80	3 159	440	280
Korkeamäki	848	152	13	749	127	51
Suvilahti	2 185	283	67	2 410	313	229
Sundomin suuralue	319	1 617	10	604	1 816	38
Yttersundom	192	770	7	345	942	16
Översundom	127	842	3	255	870	22
Sundomin saaristo	0	5	0	4	4	0
Vähänkyrön suuralue	4 604	77	7	4 452	90	78
Kirkonkylä	1 677	13	1	1 991	33	36
Merikaarto	990	32	2	1 307	44	31
Tervajoki	674	0	1	1 010	7	10
Haja-asutusalueet	1 210	26	3	144	6	1